Edgar F Cyriax

REDOGÖRELSE

FÖR

TREDJE ALLMÄNNA GYMNASTIKLÄRAREMÖTET

I

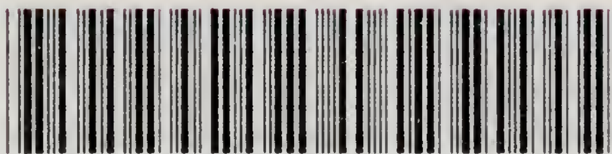
HELSINGBORG

DEN 3—5 JANUARI 1892.

STOCKHOLM
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI
1892.

Pris: 2 kr. 75 öre.

22102364151

Med
K9394

REDOGÖRELSE

FÖR

TREDJE ALLMÄNNA GYMNASTIKLÄRAREMÖTET

I

HELSINGBORG

DEN 3—5 JANUARI 1892.

STOCKHOLM
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI
1892.

3033980

31758622

UIC

We

QT

No.

Innehåll.

Digitized by the Internet Archive
in 2016

https://archive.org/details/b28115314

Förord.

Då undertecknade åtogo sig förtroendeuppdraget att redigera och utgifva mötets förhandlingar, förbundo vi oss visserligen icke att hafva detta arbete färdigt inom viss begränsad tid, men vi hade i alla händelser hoppats att kunna distribuera förhandlingarne i tryck under loppet af Maj. Men då vi ansågo oss böra, till samtlige talare vid mötet öfversända deras anföranden och då några af dessa ej återsändts förrän vid slutet af sommaren och de sista först i denna månad, torde man lätt kunna inse att handlingarne ej kunnat till tryckning befordras förr än nu skett.

En annan orsak till dröjsmålet hade också kunnat vara den att mötet ej anslagit några medel till bestridande af kostnaderna för dessa förhandlingars tryckande. Då vi blefvo utsedda till utgifvare, anhöllo vi före mötets afslutande, ehuru utan resultat, att få del af ekonomien. Sedan vände vi oss till styrelsen för Skandinaviska gymnastiklärаresällskapet med anhållan om bidrag till tryckningskostnaderna från detta sällskaps kassa, hvilken anhållan af styrelsen afslogs. Likaledes hafva vi erhållit afslag på en underdånig ansökan om bidrag af statsmedel för detta ändamål. För att fullgöra det oss lemnade förtroendeuppdraget hafva vi för den skull utsändt subskriptionslistor.

På grund af ofvansagda anse vi oss pligtiga att i detta förord påpeka vigten af att, vid kommande gymnastiklärare-

möten, fullständigt ordna utgifningsfrågan, d. v. s. att anslå medel till tryckningskostnaden och uppmana mötesdeltagarne att ej onödigtvis fördröja återinsändandet af de stenografiska referaten.

Stockholm den 26 Oktober 1892.

V. G. Balck. *Astley Levin.* *G. W. v. Heideman.*

Den vid 2:a allmänna gymnastiklärаremötet i Stockholm 1888 tillsatta bestyrelsen för det 3:e allmänna gymnastiklärare-mötet utsände hösten 1891 följande inbjudning:

Till det 3:e allmänna gymnastiklärаremötet, hvilket kommer att ega rum i Helsingborg den 3:e, 4:e och 5:e Januari 1892, får bestyrelsen för mötet härmed äran inbjuda ***gymnastiklärare*** *och* ***gymnastiklärarinnor, läkare*** *och* ***skolmän*** *samt öfriga för gymnastik och kroppslig uppfostran intresserade personer inom* ***Sverige, Norge, Danmark*** *och* ***Finland.***

L. M. Törngren.
Föreståndare för Kongl. Gymn. Central-institutet i Stockholm.

O. Petersen.
Bestyrer for den gymn. Central-skole i Kristiania.

Hj. Andersson.
Gymnastiklärare vid Helsingborgs h. allm. läroverk.

C. H. Norlander.
Gymnastiklärare vid Lunds Universitet.

H. Wettre.
Lærer ved den gymn. Centralskole i Kristiania.

Öfverläggningsämnen

vid Gymnastikläraremötet i Helsingborg 1892.

1. *Är det lämpligt att i gymnastiköfningarna inlägga fäktning såsom ett särskildt rörelsehvarf?*
   Inledare: Kapt. HJ. ANDERSSON.
2. *Den fria leken vid våra allmänna läroverk och bland landets ungdom i allmänhet.*
   Inledare: Kapt. C. SILOW.
3. *Om »Vibratorns» bruk.* Föredrag jemte förevisning af Direktör H. LIEDBECK.
4. *Vore det icke lämpligare att gymnastikbetyg lemnades lärjunge för läsår i st. f. terminsvis, såsom nu sker?*
   Inledare: Kapt. HJ. ANDERSSON.
5. *Hvad kan och bör i närmaste framtid göras för att höja den gymnastiska undervisningen vid folkskolelärareseminarierna och derigenom äfven i folkskolan?*
   Inledare: Kapt. A. LITTORIN.
6. *Om Forholdet mellem Legemsövelser og aandelig Anstrængelse og Overanstrængelse?*
   Inledare: Doktor A. CLOD-HANSEN.
7. *Gymnastikens betydelse för den pedagogiska slöjdundervisningen.*
   Inledare: Föreståndaren O. SALOMON.

7½. *Hvilken betydelse hafva gymnastiska öfningar för folkhögskolans elever, manliga och qvinliga, och hvilken erfarenhet har man redan derom?*
   Inledare: Föreståndaren Doktor HOLMSTRÖM.

8. *Har behofvet af nya gymnastik- och vapenförings-reglementen gjort sig gällande inom arméen och har detta måhända äfven varit känbart för läroverkens gymnastiklärare? Om förhållan-*

det är sådant, bör icke dylika reglementen utarbetas snarast möjligt?

Inledare: Kapt. HJ. ANDERSSON.

9. *Böra gymnastiköfningarna i flickskolor vara obligatoriska?*

Inledare: Fröken S. HÖGSTRÖM.

10. *Egner det Lingske Gymnastiksystem sig for frivillige Övelser?*

Inledare: Cand. Magister POUL LA COUR.

11. *»Förslaget till stadgar för rikets allmänna läroverk», i hvad det berör kroppsöfningar och gymnastiklärarne, samt offentliga uttalanden och yttranden derom.*

Inledare: Direktör CLEVE.

12. *Hvad kan och bör göras för att få gymnastiköfningarna bättre tillgodosedda och mera allmänna på alla områden inom vårt land?*

Inledare: Kapt. C. NORLANDER.

13. *Borde icke äfven ordinarie öfningslärare vara ledamot af läroverkskollegium?*

Inledare: Kapt. HJ. ANDERSSON.

14. *Är det ej önskvärdt och behöfligt, att landsortens gymnastiklärare sättas i tillfälle att tid efter annan besöka gymnastiska centralinstitutet äfvensom gymnastiköfningarna vid flera allmänna läroverk i och för repetition, jemförelser och delfående af andra gymnasters rön och erfarenheter?*

Inledare: Löjtn. KARL KRUSE.

15. *Om Idrott och dess rätta öfvande.*

Inledare: Professor SEVED RIBBING.

16. *Gymnastiken i folkskolan.*

Inledare: Professor TÖRNGREN.

17. *Om det Lingska gymnastik-systemet af någon anledning synes hotadt, hvarifrån eger man att förvänta en i första hand uttalad varning?*

Inledare: Kapt. HJ. ANDERSSON.

Förteckning öfver deltagarne i mötet.

ANNERSTEDT, C., Kapten, Malmö.
ANNERSTEDT, S., Fröken, Malmö.
ASPEGREN, M., Fröken, Malmö.
AMNELL, E. V., Kapten, Göteborg.
APPEL, J., Fru, Köpenhamn.
ANDERSSON, HJ., Kapten, Helsingborg.
AABYE, E., Kandidat, Köpenhamn.
AHLMARK, C., Löjtnant, Karlsborg.
BALCK, V. G., Kapten, Stockholm.
BENTZEN, L., Löjtnant, Kristiania.
BERGMAN, J., Lärare, Köpenhamn.
BRATT, O., Löjtnant, Vexiö.
BORG, W., Gymn.-direktör, Lund.
BERLING, F., Löjtnant, Malmö.
CABEZAS, J., Gymn.-lärare, Chili.
CLOD-HANSEN, A., Med. Doktor, Köpenhamn.
LA COUR, P., Magister, Askov, Danmark.
CLEVE, C. I., Gymn.-direktör, Linköping.
FLORELL, J. M., Rektor, Uddevalla.
FLEETWOOD, G., Friherre, Löjtnant, Ystad.
FORMANN, A., Fröken, Köpenhamn.
GRAF, E., Fröken, Ystad.
GARDELL, H., Fröken, Kalmar.
GUNNARSSON, P., Fil. Kandidat, Hvilan, Helsingborg.
GENBERG, A. G., Kapten, Kristianstad.
HEIDEMAN, V., G. W., Kapten, Stockholm.
HOLMSTRÖM, L., Doktor, Hvilan, Helsingborg.
HOLST, G., Fröken, Helsingborg.
HÖGSTRÖM, S., Fröken, Stockholm.

Harden, A., Fröken, Köpenhamn.
Knudsen, K. A., Gymn.-lärare, Köpenhamn.
Kroman, C., Professor, Köpenhamn.
Lundgren, C. A., Löjtnant, Göteborg.
Littorin, A., Kapten, Upsala.
Lindén, M. A., Folkskolelärare, Helsingborg.
Liedbeck, C. H., Gymn.-direktör, Stockholm.
Levin, A., Med. Lic., Stockholm.
Löwenhielm, G., Major, Helsingborg.
Möller, C., Köpenhamn.
Norlander, C. H., Kapten, Lund.
Nilsson, N. J., Helsingborg.
Olsen, L., Fröken, Köpenhamn.
Peyron, G., Friherre, Generalmajor, Helsingborg.
Petersson, A., Regementsintendent, Vexiö.
Peterson, P., Löjtnant, Kalmar.
Persson, F. M., Löjtnant, Helsingborg.
Ring, H., Tidningsreferent, Stockholm.
Rasmussen, J., Lärare, Köpenhamn.
Rasmussen, N. H., Gymn.-lärare, Köpenhamn.
Rasmussen, H. G., Köpenhamn.
Ribbing, S., Professor, Lund.
Sörsdal, J., Norge.
Söderbaum, P. H., Rektor, Helsingborg.
Silow, C., Kapten, Stockholm.
Salomon, O., Direktör, Nääs, Vestergötland.
Törngren, L. M., Professor, Stockholm.
Trägårdh, F. E., Ryttmästare, Helsingborg.
Trier-Hansen, I., Fru, Köpenhamn.
Österlund, C., Löjtnant, Halmstad.

Summa 59 deltagare.

Stadgar

antagna vid 3:e allmänna gymnastiklärarermötet i Helsingborg år 1892.

§ 1. Mötet har till ändamål att bereda tillfälle till personligt umgänge mellan gymnaster och andra för den fysiska uppfostran intresserade personer, att gifva tillfälle till meningsutbyte — enskildt och offentligt — i gymnastiska frågor, att underhålla och öka intresset för gymnastisk verksamhet, att åstadkomma gemensamhet i arbete samt att göra den rationella gymnastiken allmänt känd och värderad.

§ 2. Till bestridande af nödvändiga utgifter erlägger hvarje mötesdeltagare *fem* kronor.

§ 3. Mötet kan förlängas utöfver de tre bestämda dagarna genom deltagarnas beslut.

§ 4. Mötets styrelse utgöres af en ordförande och två vice ordföranden samt två sekreterare (hvaraf den ene är kassaförvaltare), hvilka väljas af mötet. Denna styrelse eger att tillkalla erforderliga biträden.

§ 5. Deltagarna samlas å bestämda tider till allmänna sammankomster. Finner mötet ärende kräfva särskild utredning, tillsättes ett utskott af fem ledamöter, hvaraf styrelsen utväljer tre, hvilka tre bland sig upptaga två andra. Utskottet väljer inom sig ordförande, hvilken, sedan frågan af utskottet blifvit utredd, vid allmän sammankomst afgifver utskottets skriftliga utlåtande. Utskottet sammanträder på kallelse af sin ordförande.

§ 6. Föremål för mötets öfverläggning äro dels de frågor, hvilka blifvit till bestyrelsen insända, af denna tillkännagifna och af mötet gillade, dels sådana, som under mötet skriftligen till vederbörande ordförande inlemnats, af honom inför mötet

föredragits och af detsamma gillats. — Dessa senare upptagas dock till öfverläggning först sedan förut omnämnda frågor blifvit behandlade. Anmäler sig hos ordföranden deltagare vilja hålla ett kort föredrag öfver uppgifvet ämne, må äfven mötet deröfver besluta.

§ 7. Författare af insänd fråga skall vara beredd att sjelf eller genom annan, som af honom uppgifves, inleda öfverläggningen.

§ 8. Deltagare i mötet eger att yttra sig i föredragna ämnen, dock bör en hvar söka fatta sig så kort, som ämnets vigt medgifver. Ordföranden eger yttra sig, när han för godt finner.

§ 9. Vid omröstning afgör enkel pluralitet. Vid lika röstetal är ordförandens röst afgörande.

§ 10. Omröstningssättet är öppet; dock skall vid val röstas med slutna sedlar, om minst tre deltagare i mötet det önska.

§ 11. Ordföranden leder förhandlingarna vid de allmänna sammankomsterna, biträdd af de båda vice ordförandena. Ärendena företagas i den ordning, de af den förberedande komitén blifvit uppsatta. I denna ordning kan mötet likväl på deltagarnas förslag genom omröstning utan diskussion besluta ändring.

§ 12. Sekreteraren förer protokoll vid de allmänna sammankomsterna samt besörjer expeditionerna under mötet.

§ 13. Protokollen vid de allmänna sammankomsterna böra innehålla en kort redogörelse för behandlingen samt för besluten.

§ 14. Mötets ekonomiska angelägenheter handhafvas af den förberedande bestyrelsen.

Protokoll vid sammankomsterna.

Protokoll vid 3:e allmänna gymnastiklärare-mötets konstituerande sammankomst i Helsingborg den 3 Januari 1892 kl. 1 e. m.

§ 1.

I egenskap af ledamot af bestyrelsen för 3:e allmänna gymnastiklärarемötet förklarade professor Törngren mötet öppnadt och helsade de tillstädesvarande deltagarne välkomna.

§ 2.

Undertecknad anmodades att vid denna sammankomst föra protokollet.

§ 3.

Upplästes »Förslag till stadgar för gymnastiklärаremötet i Helsingborg år 1892», hvilka stadgar af mötet enhälligt antogos.

§ 4.

Uppå af professor Törngren gjord framställning beslöt mötet att i och för diskussionsprotokollen anställa stenografiska biträden.

§ 5.

Jemlikt § 4 i ofvannämnda stadgar för gymnastiklärare-mötet, anstäldes val af styrelse för mötet, hvarvid utsågos:

till ordförande generalmajoren m. m. friherre G. Peyron, hvilken nu öfvertog ledningen af de vid sammankomsten förekommande förhandlingarna.

Vid fortsatt val af styrelse utsågs:

till vice ordförande professor L. M. Törngren och professor C. Kroman;

till sekreterare kapten G. W. v. Heideman (tillika kassaförvaltare) samt löjtnant F. M. Persson.

§ 6.

Företogs till behandling frågan angående tiderna för sammankomsterna under mötet, och beslöts, att morgondagens första

sammankomst skulle taga sin början kl. 10 f. m. och fortgå till kl. 1 e. m., hvarefter uppvisning i allmänna läroverkets gymnastiksal med elever från Hvilans folkhögskola omedelbart skulle komma att försiggå;

att morgondagens *andra* sammankomst skulle börja kl. 5 e. m.; beträffande nämnda sammankomsts afslutning ville mötet under densammas förlopp fatta närmare beslut; och

att sammankomsten den 5 dennes skulle jemväl taga sin början kl. 10 f. m.

§ 7.

Beträffande den ordning, i hvilken de uppstälda öfverläggningsämnena komme att behandlas, föreslog kapten Balck, att frågorna n:r 5 och n:r 16 skulle, såsom med hvarandra nära beslägtade, sammanslås och behandlas såsom en fråga, hvilket förslag mötet ej fann skäl bifalla.

Vidare beslöts i fråga om öfverläggningsämnenas ordning:

att direktör Liedbeck skulle under denna sammankomst hålla sitt föredrag »Om vibratorns bruk»;

att, sedan anmäldt blifvit, att professor Ribbing önskat att den fråga, hvilken han åtagit sig inleda, måtte behandlas under morgondagen, densamma skulle under någon af nämnda dags sammankomster förekomma; och

att, efter derom gjord framställning, doktor Holmströms inledning till frågan n:r $7^1/_2$, hvilket inledande föredrag vore att betrakta såsom en illustration till ofvannämnda uppvisning, skulle försiggå omedelbart före densamma i gymnastiksalen.

§ 8.

Direktör Liedbeck höll föredrag om och förevisade bruket af den af honom uppfunna skakmaskinen, benämnd vibratorn.

§ 9.

Ordföranden förklarade sammankomsten upplöst.

Efter anmodan
G. W. v. Heideman.

Justeradt
G. Peyron.

Protokoll, hållet vid 3:e allmänna gymnastikläraremötets sammankomst den 4 Januari kl. 10 f. m.

Ordförande: generalmajoren m. m. friherre G. Peyron.

§ 1.

Upplästes och justerades det vid gårdagens sammanträde förda protokoll.

§ 2.

Beslöts att följande telegram skulle till konungen och kronprinsen-regenten afsändas:

»Till Konungen.

Det 3:e allmänna gymnastikläraremötet anhåller i underdånighet att till Eders Majestät få frambära uttrycket af sin undersåtliga vördnad och tillgifvenhet.

Underdånigst
G. Peyron.»

»Till Kronprinsen-Regenten.

Det 3:e allmänna gymnastikläraremötet, medvetet om det lifliga intresse Eders Kongl. Höghet egnar den kroppsliga uppfostran, anhåller underdånigst att få vara inneslutet i Eders Kongl. Höghets välvilja och ynnest.

G. Peyron.»

§ 3.

Föredrog ordföranden öfverläggningsämnet n:r 1: »Är det lämpligt att i gymnastiköfningarna inlägga fäktning såsom ett särskildt rörelsehvarf?»

Öfverläggningen inleddes af kapten *Hj. Andersson*, som uttalade såsom sin mening att med all aktning för den erfarenhet, som vunnits vid de läroverk, vid hvilka man instoppat fäktningen som ett rörelsehvarf bland de öfriga, han för sin del likväl anser, att fäktöfningarna böra tilldelas *särskild tid* och sålunda behålla den allvarets pregel dem med rätta tillkommer, hvarvid tillika framhölls och betonades, att om pojken eller ynglingen, då han står med vapen i hand, uppfattar öfningen såsom afsedd att

endast förskaffa honom färdighet, så får han det gymnastiska värdet af öfningen på köpet.

I öfverläggningen deltogo: kapten Balck, dir. Cleve, löjtnant Lundgren, kaptenerna Andersson och v. Heideman, kapten Silow, prof. Törngren, löjtnant Bentzen och doktor Clod-Hansen.

Mötet beslöt att den förda diskussionen skulle utgöra svar på frågan.

§ 4.

Föredrogs frågan n:r 2: »Om fria lekar vid våra allmänna läroverk och bland landets ungdom i allmänhet».

Öfverläggningen inleddes af kapten Silow, som yrkade, att mötet skulle ena sig om föregående mötes (det 2:a allm. mötets) resolution, hvilken lyder som följer:

att på grund af lekens uppfostrande värde, det vore önskvärdt att kraftiga åtgärder vidtoges för lekars införande i våra allmänna läroverk;

att för sådant ändamål större, rymliga och lämpliga lekplatser böra anordnas;

att lekmateriel anskaffas genom skolans försorg;

att lärarne mera intressera sig för leken; och

att tillräcklig tid anslås till densamma, till en början böra minst två eftermiddagar i veckan lemnas alldeles fria från skolarbete.

I öfverläggningen deltog kapten *Balck*, som föreslog att, för att komma till ett resultat, en komité skulle tillsättas för att med ledning af här förda diskussion utarbeta ett program för sättet att främja leken i afseende å:

1:o) hvilka lekar som böra upptagas;

2:o) huru goda lärare för lekens införande i skolorna böra anskaffas;

3:o) huru lekplatser skola anskaffas;

4:o) huru tid skall vinnas för lekens öfvande vid skolorna; och

5:o) huru leken skall spridas till landets ungdom i allmänhet.

Vidare deltogo i öfverläggningen: rektorerna Söderbaum och Florell, kaptenerna Andersson och Silow, folkskoleläraren Lindén, doktor Clod-Hansen, inst. bestyrer N. H. Rasmussen och prof. Törngren.

Uppå derom gjord framställning beslöt mötet antaga den vid förra mötet rörande denna fråga antagna resolution, som ofvan blifvit af inledaren, kapten Silow, föreslagen.

§ 5.

I allm. läroverkets gymnastiksal försiggick uppvisning med folkhögskoleeleverna från Hvilan, hvarefter dess föreståndare, d:r Holmström höll ett föredrag om »Hvilken betydelse hafva gymnastiska öfningar för folkhögskolans elever, manliga och qvinliga, och hvilken erfarenhet har man redan derom?» beträffande hvilket vid kommande sammankomst vidare öfverläggning skulle komma att hållas.

Som ofvan
in fidem

F. M. Persson. *G. W. v. Heideman.*

Justeradt
G. Peyron.

Protokoll vid 3:e allmänna gymnastiklärare-mötets sammankomst den 4 Jan. kl. 5 e. m.

Ordförande: Generalmajoren m. m. friherre G. Peyron.

§ 1.

Upplästes och justerades det vid sammankomsten denna dag kl. 10 f. m. förda protokoll.

§ 2.

Upplästes från H. M:t Konungen och Kronprinsen-Regenten ankomna telegram af följande lydelse:

»Jag tackar hjertligen för gymnastiklärarемötets helsning och önskar det all välgång.

Oscar.»

»Med hjertligt tack för helsning sänder jag mina bästa välönskningar för det nu församlade tredje allmänna gymnastiklärarеmötet.

Gustaf.»

§ 3.

Föreslogs att öfverläggningsämnena n:r $7^1/_2$: »Hvilken betydelse hafva gymnastiska öfningar för folkhögskolans elever, man-

liga och qvinliga, och hvilken erfarenhet har man redan derom?» och 10: »Egner det Lingska gymnastiksystem sig for frivillige øvelser?» skulle företagas till gemensam behandling, hvilket af mötet bifölls.

Öfverläggningsämnet n:r 10 inleddes af cand. mag. Poul la Cour, hvilken med framhållande af den stora tillslutning det Lingska systemet vunnit i Danmark under de senaste åren, betonade nämnda systems betydelse och lämplighet äfven för frivilliga föreningar och deras öfningar.

I öfverläggningen rörande dessa tvenne frågor deltogo: doktor Levin, kapten Silow, kapten Littorin, professor Törngren, doktor Holmström, kapten Norlander, kaptenerna Balck och Andersson.

Mötet uttalade såsom sin åsigt beträffande frågan n:r 10, att det Lingska systemet lämpar sig för frivilliga öfningar; och beslöt att till alla Sveriges folkhögskolor sända ett exemplar af detta mötes förhandlingar eller ett särtryck derur, innehållande diskussion och beslut rörande gymnastik i folkhögskolorna, d. v. s. beträffande frågorna $7^1/_2$ och 10; samt beslöts att särskildt i afseende å frågan n:r $7^1/_2$ uttala sina sympatier för och medverka till att statsanslag beviljas åt Sveriges folkhögskolor för beredande af gymnastikundervisning mot vilkor att skolan disponerar tjenlig gymnastiklokal och duglig lärare.

§ 4.

Föredrogs öfverläggningsämnet n:r 15: »Om idrott och dess rätta öfvande», hvilket inleddes af prof. S. Ribbing, som betonade att endast under sådana vilkor kan idrotten gagna fäderneslandet: 1) att den tilltalar ungdomsglädjen; 2) ej är helsofiendtlig; 3) ej är alltför mycket ekonomiskt betungande och 4) fri från utväxter såsom begär efter belöningar och att göra väsen af sig.

I öfverläggningen deltogo: kapten Balck, doktor Clod-Hansen, kapten Andersson, doktor Levin, professor Törngren och kapten Annerstedt.

Mötet beslöt, att den förda öfverläggningen skulle utgöra svar å det uppstälda ämnet och vara ett uttryck för dess åsigt beträffande sagda ämne.

§ 5.

Upplästes ett från öfverstelöjtnant Petersen ankommet telegram af följande lydelse:

»I tanke närvärende. Bedste önsker.

Petersen.»

§ 6.

Föredrogs öfverläggningsämnet n:r 4: »Vore det icke lämpligare att gymnastikbetyg lemnades lärjunge för läsår i stället för terminsvis såsom nu sker?»

Öfverläggningen inleddes af kapten Andersson, som såsom sin åsigt framhöll, att ett vitsord, afgifvet för läsår, skulle hafva större betydelse, äfvensom att lärjungen sjelf tvifvelsutan skulle tillägga sagda vitsord större vigt och skänka detsamma större uppmärksamhet än nu, då det återkommer hvarje termin.

I öfverläggningen deltogo: kapten Silow, löjtnant Bentzen, kapten Balck, professor Törngren och dir. Cleve.

Mötet uttalade önskvärdheten af, att terminsbetyg i gymnastik bibehålles, samt att särskildt betyg i gymnastik införes i afgångsbetyget (i studentbetyget).

§ 7.

Ordföranden förklarade sammankomsten afslutad.

Som ofvan
in fidem

F. M. Persson. *G. W. v. Heideman.*

Justeradt
G. Peyron.

Protokoll vid 3:e allmänna gymnastiklärare-mötets sammankomst den 5 Jan. kl. 10 f. m.

Ordförande: Generalmajoren m. m. friherre G. Peyron.

§ 1.

Upplästes och justerades det under gårdagens sammankomst kl. 5 förda protokoll.

§ 2.

Ordföranden erinrade dels derom, att många frågor ännu återstode att behandla, dels ock derom, att sannolikt vore, att flere mötesdeltagare önskade, i betraktande af helgen, återvända till sina hem, på grund hvaraf han ville till dem, som i öfverläggningarna ämnade deltaga, ställa den uppmaningen att fatta sig så kort som möjligt, på det att samtliga ämnen måtte kunna blifva föremål för behandling;

och beslöts, uppå af ordföranden derom gjord framställning, att denna sammankomst skulle vara mötets sista och afslutas denna dag kl. 3 e. m.

§ 3.

Föredrogs öfverläggningsämnet n:r 5: »Hvad kan och bör i närmaste framtid göras för att höja den gymnastiska undervisningen vid folkskoleläraresemiriarierna och derigenom äfven i folkskolan», hvilket inleddes af kapten Littorin, som innan han framstälde något yrkande uppmanade här närvarande seminarielärare att i frågan yttra sig.

Sedan med anledning häraf dir. Cleve, kapten Norlander, löjtnant Lundgren och intendenten Petersson yttrat sig, föreslog kapten Littorin att mötet ville förena sig om den resolution, som vid mötet 1888 blifvit fattad, så lydande:

att undervisningen för hvarje seminarieelev blir daglig och minst $^{3}/_{4}$ timme;

att tillräcklig öfningstid för undervisnings meddelande beredes, hvilken bör så ordnas, att 3:e klassens lärjungar undervisa 1:a klassens samt 4:e klassens öfningsskolans barn; och

att undervisningen grundas på de principer, som äro gällande vid Kongl. Gymnastiska centralinstitutet samt för att möjligen nå ofvanstående önskningsmål, att seminarierna i allmänhet finge egna gymnastiklokaler, hvarjemte kapten Littorin föreslog att mötet inginge med en anhållan till herr ecklesiastikministern att han ville med särskildt intresse beakta denna fråga och att i den allra närmaste framtid gymnastiklärarne vid rikets sju seminarier blifva inkallade till Stockholm för att derstädes ett par veckor under ledning af och i samråd med öfverläraren i friskgymnastik vid Kongl. Gymnastiska centralinstitutet genomgå

grunderna och sjelfva planen för de kroppsöfningar och i sammanhang dermed de instruktionsöfningar som böra och kunna ifrågakomma vid våra seminarier, samt

att med en liknande skrifvelse ingå till Direktionen öfver Kongl. Gymnastiska centralinstitutet och anhålla om direktionens kraftiga medverkan hos regeringen till förslagets verkställande.

I öfverläggningen deltogo folkskoleläraren Lindén, professor Törngren och direktör Salomon.

Mötet beslöt att antaga ofvan vid föregående möte fattade resolution och till herr statsrådet och chefen för Kongl. Ecklesiastikdepartementet samt Direktionen öfver Kongl. Gymnastiska centralinstitutet aflåta skrifvelser af det innehåll, som ofvan angifvits, samt utsåg i och för uppsättande af dessa kaptenerna Norlander och Littorin samt dir. Cleve. (Se bil. 1 och 2).

§ 4.

Föredrogs öfverläggningsämnet n:r 6: »Om forholdet mellem legemsøvelser og aandelig anstrængelse og overanstrængelse?» hvilket inleddes af d:r Clod-Hansen.

I öfverläggningen deltogo: dir. Cleve, d:r Levin, cand. mag. Poul la Cour, prof. Törngren, d:r Clod-Hansen, rektor Söderbaum och kapten Balck.

Mötet beslöt, att den förda diskussionen skulle utgöra svar på frågan.

§ 5.

Uppå af prof. Kroman framstäldt förslag, beslöts att förlägga nästa gymnastiklärаremöte till Stockholm och ställa det i samband med det blifvande allmänna nordiska skolmötet i Stockholm 1895.

Till bestyrelse för sagda möte utsågs prof. Törngren, prof. Kroman, kapten Balck, kapten Littorin och löjtn. Wettre.

§ 6.

Föredrogs öfverläggningsämnet n:r 7: »Gymnastikens betydelse för slöjdundervisningen», hvilket inleddes af direktör O. Salomon, som framhöll gymnastikens stora betydelse för den pedagogiska slöjden, och betonade att slöjden kan, hvad den kroppsliga utvecklingen beträffar, ingalunda ersätta utan blott lära af gymnastiken.

I öfverläggningen deltog kapten Silow.

Mötet beslöt, att öfverläggningen skulle utgöra svar på frågan.

§ 7.

Föredrogs öfverläggningsämnet n:r 8: »Har behofvet af nya gymnastik- och vapenföringsreglementen gjort sig gällande inom armén och har detta måhända äfven varit känbart för läroverkens gymnastiklärare? Om förhållandet är sådant, bör icke dylika reglementen utarbetas snarast möjligt?» hvilket inleddes af kapten Andersson, som yrkade att Direktionen öfver Kongl. Gymnastiska centralinstitutet ville ingå till krigsstyrelsen med en skrifvelse, i hvilken uttalades och framhölls behofvet af utarbetande af nya reglementen i gymnastik och vapenföring för armén.

Med anledning häraf upplyste kapten Balck att efter hvad han hade sig bekant krigsstyrelsen med det snaraste kommer att gå i författning om tillsättande af en komité i berörda syfte.

På grund häraf återtog kapten Andersson sitt yrkande och uttalade tillika sin belåtenhet dermed att sagda fråga blifvit å detta möte bragt på tal.

§ 8.

Föredrogs öfverläggningsämnet n:r 9: »Böra gymnastiköfningarna i flickskolor vara obligatoriska?», hvilket inleddes af fröken S. Högström, som framhöll såsom ett medel att afhjelpa de beträffande gymnastiken i flickskolorna rådande missförhållandena, att ett lagstadgande komme till stånd, afseende att gymnastiken i flickskolorna bör skötas af fullt kompetenta lärarinnor och vara obligatorisk.

I öfverläggningen deltogo: kapten Andersson, rektor Söderbaum, kapten Silow, professor Törngren, doktor Levin, löjtnant Lundgren, kapten Annerstedt.

Kapten Andersson och rektor Söderbaum föreslogo, att gymnastikundervisningen skall vara obligatorisk i alla flickskolor, och doktor Levin föreslog att härtill skulle fogas: »och påpekas som ett medel dertill att med statsanslag till flickskolor må följa skyldighet att hafva obligatorisk gymnastik.»

Mötet uttalade såsom sin åsigt, att gymnastik må blifva obligatorisk i alla flickskolor och påpekar som ett medel dertill

att med statsanslag till flickskolor må följa skyldighet att hafva obligatorisk gymnastik.

§ 9.

Föredrogs öfverläggningsämnet n:r 11: »Förslaget till stadgar för rikets allmänna läroverk i hvad det berör kroppsöfningar och gymnastiklärarne samt offentliga uttalanden och yttranden derom», hvilket inleddes af dir. Cleve, som yrkade, att mötet ville förorda antagandet af 1891 års förslag till läroverksstadga, med de förändringar, som af gymnastiska centralinstitutets lärarekollegium och direktionen öfver samma institut blifvit föreslagna samt att mötet afläte en tacksamhetsskrifvelse, uttryckande mötets erkänsla till Direktionen öfver Kongl. Gymnastiska centralinstitutet för densammas omtanke om gymnastikens främjande och intresse för tillgodoseende af gymnastiklärarnes billiga behof.

I öfverläggningen deltogo: kapten Silow och prof. Törngren.

Mötet beslöt att antaga de af dir. Cleve ofvan gjorda yrkandena. (Se bil. 3).

§ 10.

Föredrogs öfverläggningsämnet n:r 12: »Hvad kan och bör göras för att få gymnastiköfningarna bättre tillgodosedda och mera allmänna på alla områden inom vårt land», hvilket inleddes af kapten Norlander, som ansåg att för vinnande af detta mål fordras:

1:o) samarbete mellan gymnastiklärare;

2:o) obligatorisk gymnastik i tillräcklig utsträckning förenad med den fria leken och idrotten inom alla statens undervisningsanstalter och inom dem staten skänker understöd;

3:o) meddelande af kännedom om Lingska gymnastikens principer såväl vid gymnastikundervisning i skolor som ock vid universitet samt äfven, så vidt möjligt är, åt allmänheten genom föredrag, artiklar m. m.;

4:o) anordnande af frivillig gymnastik i förening med lek och idrott i stad och på landet för alla klasser inom folkhögskolor, folkskolor, skyttegillen m. fl.

På förslag af prof. Törngren beslöts att särskildt betona nödvändigheten och önskvärdheten af att vid universiteten icke

allenast vanliga gymnastiklokaler finnas att tillgå, utan äfven tillräckliga och lämpliga öppna platser för öfningar i det fria.

I öfverläggningen deltogo: prof. Törngren, kapten Balck och doktor Levin.

§ 11.

Kapten Andersson anhöll att i likhet med hvad mötet förut medgifvit frågan n:r 17 finge behandlas före n:r 13, så väl med fäst afseende å den långt framskridna tiden som ock på grund af frågans vigt i öfrigt. Uppå derom gjord framställning anstäldes votering, och beslöts med 22 röster mot 15, som afgåfvos för omkastning af frågorna, att någon sådan mellan sagda frågor ej skulle ega rum.

§ 12.

Då den för sammankomsten bestämda tiden nu var tilländagången, föreslogs, att inledningsföredragen till de frågor, som på föredragningslistan återstode, skulle, om inledarne det önskade och med vilkor att nämnda föredrag under dagens lopp till sekreterarne öfverlemnades, intagas i en blifvande redogörelse för mötets förhandlingar.

Härom anstäldes votering, och med 16 röster mot 10, som afgåfvos för inledningsföredragens uteslutande från redogörelsen, beslöt mötet att med iakttagande af ofvannämnda vilkor intaga sagda föredrag.

§ 13.

Beslöts att från trycket utgifva mötets förhandlingar och utsågs att ombesörja redaktionen häraf: kapten Balck, doktor Levin och kapten v. Heideman, och skulle tiden för utgifvandet öfverlemnas åt nämnda redaktion.

§ 14.

Ordföranden förklarade mötet afslutadt och frambar sin afskedshelsning till deltagarna och sitt tack till dem, som biträdt honom vid förhandlingarnas ledning.

§ 15.

Vice ordf., prof. Törngren, frambar till ordf. mötets djupt kända och uppriktiga tacksamhet för det sätt, hvarpå han ledt detsammas förhandlingar.

§ 15.

Att jemte ordf. justera detta protokoll utsågos kaptenerna Andersson och Silow.

Som ofvan

F. M. Persson. *G. W. v. Heideman.*

Justeradt

G. Peyron. *Hj. Andersson.* *Carl Silow.*

Bilagor.

Bil. 1.

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kongl. Ecklesiastikdepartementet.

Det tredje allmänna gymnastiklärarenmötet i Helsingborg har beslutit, på förslag af de fem gymnastiklärarne, som vid mötet representera folkskolelärareseminarierna, att till herr statsrådet ingå med en skrifvelse, framhållande behofvet af verksamma anordningar för gymnastikundervisningen vid rikets folkskoleseminarier.

Såsom motiv härför har anförts det synnerligen obetydliga inflytande som gymnastiken hittills visat sig ega inom folkskolan, hvarest det hufvudsakligen är seminarieelevernas framtida uppgift att verka, och att detta förhållande endast genom deras lärareverksamhet kan, såsom organisationen för närvarande är, förbättras.

Vidare har framhållits behofvet af öfverensstämmelse i undervisningen i gymnastik inom seminarierna, på det att dessas lärjungar, som spridas till alla trakter af landet, måtte undervisa efter samma plan.

Med anledning häraf betonades nödvändigheten att uppgöra en plan så väl härför som ock af en för undervisningen lämplig handbok.

För vinnande af detta mål anhåller mötet vördsammast, att herr statsrådet ville taga i öfvervägande följande framstälda förslag:

att rikets sju seminariegymnastiklärare inom närmaste framtid måtte blifva inkallade till Kongl. Gymnastiska centralinstitutet för att derstädes ett par veckor under ledning af och i samråd med öfverläraren i friskgymnastik vid nämnda institut genomgå grunderna och sjelfva planen för gymnastikundervisningen och i sammanhang härmed de instruktionsöfningar, som böra och kunna ifrågakomma vid våra seminarier.

Mötet anhåller vördsammast, att herr statsrådet ville behjerta denna angelägenhet, såsom enligt mötets åsigt varande en af de

enklaste och verksammaste utvägar till att framkalla en högst väsentlig förbättring i afseende å gymnastiköfningarnas verkliga införande i folkskolan.

Helsingborg den 5 januari 1892.

Å det tredje allmänna gymnastikläraremötets vägnar:

G. PEYRON.

G. W. v. Heideman.

Bil. 2.

Till Direktionen öfver Kongl. Gymnastiska centralinstitutet.

Det tredje allmänna gymnastikläraremötet i Helsingborg har ingått med en skrifvelse till statsrådet och chefen för Kongl. Ecklesiastikdepartementet med vördsam begäran att gymnastiklärarne vid rikets sju folkskoleseminarier måtte blifva inkallade till Kongl. Gymnastiska centralinstitutet för att derstädes under ledning af och i samråd med öfverläraren i friskgymnastik vid nämnda institut genomgå grunderna och utarbeta plan till de instruktionsöfningar, som böra och kunna ifrågakomma vid våra folkskoleseminarier, och får mötet härmed vördsamt anhålla, att direktionen ville på det varmaste förorda och tillstyrka en sådan åtgärd.

Helsingborg den 5 januari 1892.

Å det tredje allmänna gymnastikläraremötets vägnar:

G. PEYRON.

G. W. v. Heideman.

Bil. 3.

Till Direktionen öfver Kongl. Gymnastiska centralinstitutet.

Det tredje allmänna gymnastikläraremötet i Helsingborg vill härmed till Direktionen öfver Kongl. Gymnastiska centralinstitutet framföra uttrycken af sin vördsamma erkänsla och stora tacksam-

het såväl för den omtanke direktionen ådagalagt med afseende å främjande af gymnastiken i allmänhet, som ock särskildt för det förslag till lönereglering, som är afgifvet i direktionens yttrande af den 5 juni 1891 angående förslag till stadga för rikets allmänna läroverk af den 13 januari 1891.

Helsingborg den 5 januari 1892.

Å det tredje allmänna gymnastikläraremötets vägnar:

G. PEYRON.

G. W. v. HEIDEMAN.

Bil. 4. (Inkom efter afslutandet af mötets förhandlingar.)

Till tredje allmänna gymnastikläraremötet. Helsingborg.

Betydelsen af gymnastikens obligatoriska införande i folkhögskolan är helt visst af alla skolans målsmän insedd, ej mindre på grund af dess gagnande inflytande på kroppen, än äfven med hänsyn till dess väckande och uppryckande kraft vid det andliga utvecklingsarbetet. Ju kortare tid, som står oss härför till buds, desto kraftigare medel behöfva användas och ej bör något förbises eller försummas.

Att så ännu sker beror af rent ekonomiska skäl. För undanrödjande af dessa framlades under 1891 års riksdag motion om ett förslagsanslag af 15,000 kronor att tills vidare utgå med 1,000 kronor årligen till hvarje skola, der fullt ordnad och af staten kontrollerad gymnastik öfvades. Motionen afslogs.

Vi vända oss nu till eder, den lifskraftiga svenska ungdomens målsmän, med begäran att ni genom edert uttalande i saken, måtte gifva ökad kraft åt den till kommande riksdag förnyade motionen.

I december 1891.

MAURITZ TISELL,
kapten vid Vermlands regem. och föreståndare för länets folkhögskola och landtmannaskola.

TEODOR HOLMBERG,
föreståndare för Tärna folkhögskola.

J. V. JONSSON,
föreståndare för Örebro läns folkhögskola.

VICTOR ÖBERG,
föreståndare för Jönköpings läns folkhögskola.

MARTIN HAMMARBERG,
föreståndare för Kronobergs läns folkhögskola.

Anföranden.

Den 3 januari kl. 1 e. m.

Öfverläggningsämnet 3.

Om "Vibratorns" bruk.

Direktör Liedbeck: I »Gymnastikens Allmänna grunder» yttrar P. H. Ling: »Skakning kan på mångfaldigt sätt åstadkommas genom maskiner, som darra vid roterande rörelse.» — Detta yttrande påvisar tydligt, att redan Ling mer än väl insåg denna rörelseforms stora betydelse för den gymnastiska behandlingen, der den intager ett så vidtomfattande verksamhetsfält, att de qvantitativa eller myckenhetskraf, man sätter på densamma äro så stora, att ensamt den manuella förmågan är otillräcklig för ett så vidsträckt och ansträngande arbete, hvarföre äfven Ling hänvisar till maskinen, hvilken just här är en synnerligen välbehöflig och kraftig hjelpare.

Obetingadt har den manuella vibrationsrörelsen uti sin ytterst känselfina moderationsförmåga och handens lätt vexlande formbarhet för de olika greppen sitt företräde framför maskinen. Men maskinen eger äfven sina betydelsefulla företräden. Utom den qvantitativa och jemnhetsöfvervigten vid de långa skakningarne har maskinen obetingadt sitt förnämsta och vigtigaste företräde i vibrationshastigheten, som med densamma kan uppdrifvas till flera tusen vibrationer i minuten, då handens förmåga naturligtvis härvidlag är ganska begränsad och mycket snabbt sjunker. Derjemte tager ofta en lång och ansträngande skakningsrörelse gymnastens kraft så i anspråk, att — utan föregående hvila — han i ej ringa grad är störande påverkad vid utförandet af en omedelbart påföljande annan rörelse. Är dertill gymnasten strängt anlitad, blir oftast den närmaste följden, att han genom dessa ofta förnyade och långvariga samt derigenom ansträngande skakningsrörelser utarbetar sig i förtid eller, kännande sig öfveransträngd, minskar på meddelandet af denna rörelseform, äfven om han i dess ställe borde hafva inflikadt den på flere ställen under behandlingen.

Önskvärdheten af att ega en lättskött, kraftig och lämplig skakmaskin hörde jag första gången — för mer än 24 år sedan — professor Branting uttala, då jag som elev arbetade hos honom. En skakmaskin har äfven af Branting konstruerats och utförts (den s. k. »Pinnkareten»), af hvilken dock numera intet annat än namnet återstår. Jag för min del tror mig en gång ha sett den, förevisad af professor Ling, men kan ej minnas så mycket deraf, att jag bestämdt kan säga, huru den såg ut.

Långt härförinnan lära skakmaskiner hafva funnits i Frankrike. Professor Hjalmar Ling arbetade äfven en tid på konstruerandet af en skakmaskin. Andra gymnaster, läkare och mekanici hafva äfvenledes häråt offrat tid, möda och medel. Projekter och ritningar ha sålunda ej fattats; de flesta häraf torde dock ha stannat i portföljen eller papperskorgen; andra hafva vi sett utförda. Af skakmaskiner, som redan länge varit i bruk, och hvilka äro af mera gymnastiskt värde, torde de af d:r G. Zander utförda hittills intaga det förnämsta rummet.

Men för att i så vidsträckt mån som möjligt ute i det praktiska lifvet kunna tillgodogöra läkaren och gymnasten det vigtiga biträde, en god skakmaskin kan gifva, fordras, att en sådan maskin är portativ, d. v. s. beqvämt kan medföras till patientens hem, der den fort kan göras tjenstbar eller ställas undan, då den ej är i bruk, samt framför allt att den är lättlämplig vid användningen uti alla de vexlande, olika utgångsställningarne.

Vid utarbetandet af »Vibrator» har jag i hufvudsak sökt arbeta efter dessa förutsättningar, hvilka jag delvis erhållit från professorerna Branting och Ling. Tanken har jag länge haft. I fråga om sjelfva det mekaniska utförandet har jag ej haft annan ledning än de skakmaskiner, som förut funnits. Framtiden och praktiken få utvisa, i hvad mån jag lyckats lösa den gordiska knuten.

Af de fyra olika typer af Vibratorn som blifvit utförda har jag funnit den af mig här förevisade vara lämpligast. I nära tvenne år har jag mer och mer användt den i min praktik. Den erfarenhet, jag härunder vunnit, är, att vibrationer af maskin med största fördel, vida mer än hittills varit fallet, kunna, böra och skola komma till användning vid den sjukgymnastiska behandlingen och äfven i många fall enbart för sig; synnerligast som maskiner ensamt besitta förmågan af att på särskilda sätt meddela en stor del snabbt effektiva vibrationer, hvarigenom verksamhetsfältet för denna rörelseform betydligt kommer att vidgas.

Af sjukdomsfall, vid hvilka jag haft tillfälle observera Vibratorns verksamma hjelp, får jag förnämligast framhålla: de flesta nervsjukdomar, näs-, svalg- och strup- samt mindre utbredda lungkatarrer, astmatiska åkommor, organiska hjertfel såväl som nervös störelse af hjertverksamheten, en stor del rubbningar i digestions-

organen, hemorrhoider, blåskatarrer, muskel- och ledgångsreumatism samt några fall af körtel-ansvällningar.

Det bästa och hastigaste resultatet har i de flesta fall ernåtts genom ofta repeterade hastiga, men svagare vibrationer, utförda i lämpliga utgångsställningar, antingen med kontakten direkt anlagd mot den behandlade delen, eller i känsliga fall operatörens fingrar, på hvilka då kontakten anlägges.

(Förevisning af Vibratorn.)

Det hela ligger inneslutet i en låda, under hvilken en annan mindre låda finnes, hvari befinna sig kontakterna jemte den till maskinen hörande brochyren. Denna brochyr är visserligen för en gymnast af mindre betydelse, men i det allmänna lifvet, der man ej är i tillfälle att vid användningen rådfråga sig hos någon gymnast eller läkare, kan den vara af god hjelp. Jag hänvisar dock i brochyren till råd af gymnaster eller läkare.

Maskinen består af 4 (fyra) hufvuddelar: drifmekanismen, som ligger i lådan, den böjliga axeln eller transmissionsaxeln, som öfverför rörelsen från maskinen till vibratorn, som utför sjelfva skakningen, samt kontakterna, hvilka meddela den åt patienten. Alltsamman är hopsatt eller undanskaffadt på oftast mindre än en minut. Först fastskrufvar man väfven och den böjliga axeln, vid hvilkens andra ände sedan vibratorn fästes.

Tiden tillåter mig naturligtvis ej att här genomgå alla de olika skakningsformerna.

Alla kontakterna vridas in; endast en skrufvas fast.

Den mekaniska sammansättningen af sjelfva Vibratorn kunde intressera herrarne att höra. Den böjliga axeln inskrufvas i axeln på en trekantig excenter. Denna excenter rör sjelfva vibrationsdelens gaffel, mellan hvilkens glidytor den arbetar. För att man skall kunna hålla sjelfva vibratorn så rikt smord som fordras, så finnes öfver vibrationsdelen en filtpackning, som tillskrufvas och hindrar oljan att tränga fram och rinna ned på kontakterna.

Af Vibratorn finnas två upplagor; priset å den mindre är 150 kronor, å den större 200 kronor.

Den 4 Januari kl. 10 f. m.

Öfverläggningsämnet 1.

»Är det lämpligt att i gymnastiköfningarna inlägga fäktning såsom ett särskildt rörelsehvarf?»

Kapten ANDERSSON: Redan vid förra gymnastikläraremötet kom denna fråga under diskussion, ehuru icke såsom en för särskild öfverläggning framställd sådan, utan snarare såsom af en händelse, hvilket också framgår deraf, att hon uppkom under öfverläggning af ett ämne, som lydde: »huru skall ett godt samarbete på skolgymnastikens område komma till stånd?»

Då det emellertid skulle blifva allt för vidlyftigt att nu för mötet återgifva hela den diskussion, som gaf anledning till att denna fråga kunde under öfverläggningen af ett ämne, som det nämnda, uppstå, vill jag endast nämna, att det tillkom genom ett yttrande af rektor Sprinchorn, som hemstälde, om icke fäktningen kunde inläggas i gymnastiköfningarna, och ville rektor S. föreslå, att gymnastik- och fäkttimmar till ett antal af sex (6) inginge i skolschemat.

Beträffande nämnde talares hemställan, att fäkttiden skulle inläggas i gymnastiktiden, nämnde kapten Littorin, att detta ginge väl för sig och vore äfven genomfördt, och detta ganska grundligt, men endast vid ett läroverk i landet, nämligen vid Strengnäs'. Han nämnde, att fäktningen är der ett särskildt rörelsehvarf, och ansåg han detta också vara det enda riktiga och naturliga, hvarvid han tillade, att Nya elementarskolan i Stockholm ock har något dylikt. Finnande denna anordning mycket praktisk, ville han, att gymnastiska centralinstitutets direktion skulle hos regeringen ingå med anhållan om förordning i detta syfte.

Under den fortsatta diskussionen sade en annan talare sig vara af den åsigt, att man borde vara belåten med en timmes gymnastik och fäktning om dagen; att leda undervisningen i fäktning under nuvarande förhållanden ansåg han temligen obehagligt.

Dess bättre blef sagde talare, hvad beträffar hans yttrande om obehagligheten att leda fäktningarna, alldeles ensam stående.

De funnos, som sade sig ha en alldeles motsatt erfarenhet, och öfverläraren vid centralinstitutets militära afdelning var af den meningen, att pojken med äfven föga eller intet intresse för gymnastik oftast lagt i dagen stort sådant för fäktning. Men läraren på centralinstitutets pedagogiska afdelning hade deremot icke endast *icke* något att erinra, derest fäktning såsom ett särskildt rörelsehvarf inginge i gymnastiköfningen, utan fann sig belåten med en dylik anordning, hvilken han pröfvat vid den tillämpningsskola, han leder, Nya elementarskolan i Stockholm.

Hvad min ställning till frågan vidkommer, så sade jag: »beträffande rektorns yttrande, att gymnastik och fäktning skulle afse detsamma, ber jag få erinra om, att så icke är förhållandet», och denna samma åsigt vidhåller jag fortfarande.

Emellertid förekommer intet i redogörelsen för mötets beslut som talar om gymnastikens utbyte mot fäktning eller tillsammans dermed, ej heller om fäktningen, ingående såsom rörelsehvarf i gymnastiköfningen.

Jag har tagit mig friheten uppställa denna fråga, på det hon måtte blifva något mera utredd, än hon blef vid förra mötet, då hon, som sagdt, uppstod mera »ved siden av».

Men dessförinnan torde vara skäl att vara fullt på det klara med, huruvida och i hvad mån fäktningen ersätter gymnastik. Vid förra mötet voro meningarna härom ganska olika.

Då den mångfald af rörelser med dess stegringar, gymnastiken lemnar, endast till en ringa del återfinnes i fäktning, och då fäktningen gerna kräfver gymnastik såsom underlag, anser jag för min del, att fäktning *icke* kan ersätta gymnastiken.

För nybörjaren måste fäktöfningarna alltid förefalla ensidiga och tröttande; ty rörelsernas omvexling är ringa mot hvad hon är vid gymnastiköfningarna. Men för att eleven skall något så när *snart* komma ifrån nybörjarens arbete — och förr får han icke något intresse för öfningen — fordras att, då denna öfning eger rum, hon pågår längre än tiden för utförande af ett s. k. rörelsehvarf. Är detta en sanning, kan för nybörjaren fäktöfning icke ersätta gymnastiköfning.

För de mera försigkomne ställer sig förhållandet gynnsammare, enär tröttheten öfvervunnits och omvexlingen ökats; men skulle tiden för öfningen begränsas till den, som vanligen tillkommer ett rörelsehvarf, så har intresset knappt hunnit väckas, innan öfningen skall afbrytas, och en tidsspillan har inträffat genom vapnens nedtagande och återupphängande.

Det gymnastiska värdet af dessa minuters öfning har ej heller tillgodokommit *honom*. Fäktningen afser att tillegna sig en färdighet, och ju större sådan man förskaffar sig, desto större gagn har

man af öfningen ur gymnastisk synpunkt, men för ernående af denna färdighet fordras tid och tålamod.

Om fäktningen inkastas såsom ett af rörelsehvarfven i gymnastiklektionen, skola eleverna aldrig blifva lemnade den tid, som erfordras för att öfvervinna tröttheten i gard-ställningen, aldrig känna sig i denna ställning fullt hemmastadde. Får hon däremot förblifva så att säga ett särskildt ämne för sig, gifver hon eleven, om också icke den kroppens allsidiga utbildning, som gymnastiken, dock i högre grad än denna vakenhet, förmåga af lystring och ett allt mer roande intresse.

Derför, med all aktning för den erfarenhet, som gjorts vid omförmälda läroverk, der man instoppat fäktningen såsom ett bland öfriga rörelsehvarf — då och då måhända allt efter lärarens eget godtfinnande — anser jag likväl, att fäktöfningarna böra tilldelas särskild tid och sålunda behålla den allvarets prägel, som dem med rätta tillkommer.

Om pojken eller ynglingen, då han står med vapen i hand, uppfattar öfningen såsom afsedd att endast förskaffa sig en färdighet, så — à la bonheur — det gymnastiska värdet af öfningen får han på köpet.

Kapten Balck: Med anslutning till inledarens anförande, vill jag till alla delar instämma deri och särskildt betona vigten af, att fäktningen får den hedersplats, som den med rätta förtjenar vid undervisningen så väl i skolan som på annat område. Jag har försökt det ena så väl som det andra af de omtalade sätten, dock — jag medgifver det — mycket litet försökt det som rörelsehvarf, för hvilket sätt jag ej känner sympati.

Jag har nemligen funnit, att den tid, som man då skall liksom taga från gymnastiklektionen, blir något för knapp; man hinner då ej riktigt komma in i fäktöfningen, förr än den skall afbrytas; man tager sålunda tid från gymnastiklektionen och beröfvar den några välbehöfliga minuter, utan att vinna så mycket på andra hållet. Jag skulle derför vilja *bestämdt skilja på fäktning och gymnastik* och gifva den förra en så sjelfständig plats som kan erhållas inom ett läroverk.

Intresset för fäktningen blir äfven större, om ungdomen gifves den uppfattningen, att det är en dugtig och god öfning, hvari kan inläggas ett moment af täflan, som sporrar till ökadt arbete. Nöje och intresse bero af *färdigheten,* som sålunda bör bibringas lärjungen, ju större dess bättre; han fortsätter då att fäkta äfven sedan han blifvit äldre.

Man kan dessutom fortsätta med de roande och stärkande fäktöfningarna längre än med gymnastiköfningarna.

Det är ingalunda ovanligt att se sextioåringar med intresse och färdighet fäkta, men man ser knappast någon, som vill fortsätta gymnastiköfningarna vid den åldern.

Derjemte har fäktningen ett annat moment af *uppfostrande* värde; den har den krigiska daningen till mål, den bör till en viss grad vara grundläggande för krigsbildningen, och derför kallas den också af somlige »militärgymnastik» till skilnad från annan gymnastik, en benämning som jag för resten icke vill godkänna. Fäktningen är dessutom enligt min mening betydelsefull icke blott såsom en utmärkt kroppsrörelse, utan fast mer för lynnets stärkande. Sinnets upplifvande ingår ju i hög grad i fäktningen, och då den derjemte är en allsidig och god kroppsrörelse, har den också blifvit benämnd: »kronan på all gymnastik».

Jag ber att få ansluta mig till inledaren, att fäktning icke må ingå som ett särskildt hvarf, utan behandlas som en sjelfständig öfning, detta så mycket mer som det finnes många pojkar, hvilka kunna vara tröga och ointresserade vid gymnastiköfningarna, men deremot mycket roade af fäktöfningarna; man kan sålunda genom dessa öfningar stundom vinna det eftersträfvade målet: »helsa och kraft åt ungdomen», bättre än på annan väg.

Direktör Cleve: Som jag äfven deltog i det andra allmänna gymnastiklärarемötet i Stockholm och då yttrade mig till förmån för det af herr rektor Sprinchorn i Lund afgifna förslaget, nemligen att åt gymnastik- och fäktöfningarna med VI och VII klasserna skulle anslås en timme dagligen, så vill jag äfven nu yttra några ord i frågan.

Mycket väl veta vi, huru svårt det är att få läs- och gymnastikschemat så ordnadt, att hvart och ett får sin rätt. Vi ha oss äfven väl bekant, huru allmän klagan på öfveransträngning är. Gymnastikläraren bör, enligt min uppfattning, vara den förste som å sin sida söker bidraga till förekommande af detta onda. Detta sker genom att arbeta för, att rektor Sprinchorns förslag blir af vederbörande antaget. Gymnastiktimmen blir då lätt att inordna på undervisningsschemat och gossarne få härigenom minskning i sitt oupphörliga springande fram och tillbaka mellan lärosalarne och hemmet.

Hvad nu fäkt- och gymnastiköfningarnas sammanslagning beträffar, anser jag detta arrangemang fullkomligt på sin plats, ty någon skilnad mellan dem såsom öfningar betraktade vill jag ej göra. Fäktöfningarna lämpa sig dock icke att införa, såsom en föregående talare ville antaga, uti ett så kalladt blandadt rörelsehvarf, utan de måste börja sedan de andra öfningarna äro slutade och med endast den ena af de tre fäktafdelningarna.

Min åsigt är derför fortfarande. att behofvet af gymnastik och fäktning skulle för våra läroverk vara på ett utmärkt sätt tillgodosedt, om herr rektor Sprinchorns förslag antages, hvilket ock nu af mig påyrkas.

Löjtnant Lundgren: Vid realläroverket i Göteborg har jag äfven begagnat fäktning som ett särskildt rörelsehvarf i gymnastiklektionen. Jag har gjort det under två års tid. De första tre qvarts timmarne använder jag till gymnastik. Jag hinner mycket väl att genomgå flera rörelsehvarf i gymnastiken, både fristående och redskapsgymnastik. När klockan är tre qvart och jag har slutat med en respirationsrörelse, kommenderar jag uppställning till fäktning, och det tager ej mer än 2 à 3 minuter, innan alla eleverna äro på sin plats. Sedan håller jag på med en fäktning 10 minuter. Härunder göres ingen hvila. Om jag sedan dessutom medhinner något, låter jag dem uppställa sig till en afslutningsrörelse.

Jag har min egen åsigt i afseende på fäktningens inverkan på kroppen. Jag tror ej, att fäktningen kan ha någon störande inverkan, om den betraktas som ett rörelsehvarf. Ty hvad är fäktning annat än rörelse, och hvad är gymnastik annat än rörelse? Men det är just olikheten i rörelseformerna som gifver värde åt schemat. Ju mångsidigare jag kan göra mitt schema, desto bättre.

I fysiologiskt hänseende anser jag det af fullt godt värde att lägga in i gymnastiköfningen ett fäktöfningshvarf. Förut hade jag den erfarenheten, att en timme, använd för fäktning, tröttade. Det är ju möjligt, att jag uppfattat saken orätt, men äfven då jag frågat lärjungarne, har jag fått den ledningen från dem, att det är tröttsamt att fäkta en hel timme. En annan sak är, att jag då måste låta en stor del af tiden gå bort som hvila.

Kapten Andersson: Jag vidhåller min åsigt, att fäktningen skall ha en särskild tid, att fäktningen förlorar sin betydelse, om man inlägger den som ett rörelsehvarf, och detta var väl ändå meningen, då det förra gången uppkom diskussion om denna fråga.

Vi veta, hvad som menas med ett särskildt rörelsehvarf. Vi må komma ihåg, att ett rörelsehvarf är icke en öfning, som upptager en half timmes tid, ty en sådan kan ej taga karakter af ett rörelsehvarf.

Som sagdt, det skulle vara särdeles intressant att få höra åtskilliga andras åsigter om denna sak.

Kapten v. Heideman: Ehuru i saknad af någon längre tids erfarenhet i afseende å föreliggande fråga, anser jag mig dock

böra angifva de betingelser, under hvilka jag anser det vara lämpligt och fruktbringande att inlägga fäktning som ett särskildt rörelsehvarf i gymnastiklektionen. Dessförinnan vill jag dock, under aktningsfullt erkännande af hvad tvenne skicklige och synnerligen erfarne lärare i fäktning här förut yttrat beträffande färdigheten, uttala såsom min åsigt, att under den jemförelsevis korta tid, som är anslagen till fäktöfningar i skolorna, hufvudsaklig vigt bör läggas vid att eleverna erhålla en god och säker form i sina ställningar och rörelser.

När formen, som är grunden för färdigheten, är vunnen, då må den sistnämnda uppdrifvas så långt tid, omständigheter och den enskildes anlag det medgifva.

Dock — sorgligt att säga — *tid* för uppnående af *verklig* färdighet i fäktning gifves ej i våra skolor. Vid sådant förhållande synes det mig vara riktigt, att fäktningarna i skolorna blifva af hufvudsakligen grundläggande natur, och med fäst afseende härå torde ej vara olämpligt att inlägga fäktning som ett särskildt rörelsehvarf.

Jag vill nu behandla frågan mera direkt och omnämna de betingelser, under hvilka jag anser fäktningen kunna ingå i gymnastiklektionen.

Den första är, att *tillräcklig tid för öfningen är anslagen*, så att gymnastiklektionen icke understiger en timme; den andra att *florettfäktning* bedrifves, ty såväl sabel- som bajonettfäktning åstadkommer ett sådant buller, att det stör den allmänna ordningen i lektionen; den tredje, att ett tillräckligt antal goda instruktörer (rotmästare) finnes att tillgå.

Kapten SILOW: Vid sista gymnastikläraremötet förelåg till diskussion frågan: »Huru bör fäktning öfvas i de allmänna läroverken?» Jag hade då tillfälle att äfven yttra mig angående den nu uppstälda frågan och fasthåller vid min vid förra mötet uttalade åsigt. På frågan kan utan tvifvel svaras både ja och nej. Huruvida florettfäktning — och någon annan obligatorisk fäktning bör ej inom läroverken förekomma — skall ingå som ett hvarf i den gymnastiska dagöfningen eller förläggas till annan tid beror på lokala förhållanden, lärjungeantalet, på den tid som dagligen är för kroppsöfningar anslagen äfvensom på flera andra omständigheter. Det har framhållits, att vid läroverket i Strengnäs fäktningen med fördel och relativt godt resultat varit förlagd till gymnastiktimmen, som ett särskildt hvarf; och jag skulle kunna nämna äfven andra läroverk, der denna anordning blifvit genomförd. Delvis är detta förhållandet vid landets största skola, latinläroverket å Norrmalm i Stockholm. Vid de läroverk, som ha ett mindre antal lärjungar i de öfre klasserna, torde fäktningen

således kunna med fördel förläggas till gymnastiktimmen, men deremot anser jag olämpligt och förenadt med svårigheter att för närvarande vidtaga en dylik anordning vid stora läroverk, så länge den till gymnastik anslagna tiden endast utgör en half timme dagligen. Å andra sidan bör fäktning utan svårighet kunna äfven vid dessa läroverk ingå som särskildt hvarf i den gymnastiska dagöfningen, om den åt kroppsöfningar anslagna tiden utsträckes till en timme dagligen för 6:e och 7:e klasserna, hvilket äfven af sista skollagskomitén föreslagits. Det må sedan bero på skolans rektor att i samråd med gymnastikläraren bestämma, huruvida fäktningen skall som hvarf ingå i dagöfningen eller för denna öfning använda sista qvarten af gymnastiktimmen eller sista halftimmen en och annan dag i veekan: eller ock på annat för ungdomen lämpligt sätt förlägga fäktningen; blott icke tiden för annat skol- och hemarbete derigenom för mycket splittras. Jag hemställer derför, att mötet uttalar sig i den riktningen, att, blott man vidhåller en timmes daglig gymnastik för den äldre ungdomen, *det bör öfverlemnas till läroverken sjelfva att bestämma, om fäktningen skall ingå som ett särskildt rörelsehvarf i den gymnastiska dagöfningen eller icke.*

Professor Törngren: Här har blifvit sagdt, att fäktningen i allmänhet icke kan ersätta gymnastiken; äfven jag delar denna uppfattning.

Det har vidare yttrats, att fäktningen äfven i skolan öfvas eller bör öfvas för *färdighetens* skull. Om vi se och bedöma verkliga förhållandet, så vill jag hemställa, huruvida herrarne under sin läraretid ha åstadkommit en fäktning, sådan, att I kunnen *med tillfredsställelse* säga: »se här har jag vunnit den och den färdigheten!» Jag tror, att enligt den erfarenhet, vi förskaffat oss, är *resultatet af fäktningen i skolan ganska måttligt.*

Det har också sagts, att ungdomar, som ej ha synnerlig håg för gymnastik, visat mera sådan för fäktning. · Fäktningen börjar i nedre sjette klassen. Har ynglingen förut försummat gymnastiklektionerna och möjligen kommit till den uppfattningen, att han har förlorat något på hvad han sålunda försummat, är det tänkbart att han, då han får fatt i ett vapen, tror sig kunna göra något mera med detta, men hemställer jag, huruvida en sådan yngling kan för sin utveckling vinna något med detta vapen, ifall han fortfar att försumma de öfriga kroppsöfningarna; jag tror, att fäktöfningarnas resultat blir ännu mindre för dylika ynglingar.

Innan någon färdighet i fäktning vinnes, måste man med stor noggrannhet genomgå alla förberedande öfningar, och om dessa ordnas fullt metodiskt, äro de äfven tjenliga för kroppens utveckling; men det fordras en viss vana vid ansträngning för att skol-

ynglingar skola med intresse omfatta dessa förberedande öfningar. Jag tror emellertid, att *de allra flesta förberedande öfningarna i fäktning lämpa sig att insätta som rena gymnastiköfningar*, och, *om detta öfverensstämmer med verkliga förhållandet, äfven som rörelsehvarf.*

Det kommer en tidpunkt, då *färdighet* blir mera hufvudsak för ynglingen och mannen, men det är icke synnerligen många, som utgått från våra läroverk med någon verklig färdighet i fäktning. Om vi påstå detta, bedraga vi oss sjelfva.

I vårt land är det icke heller förhållandet, att så många sextioåringar fäkta; jag tror, det är flera som gymnastisera.

Åtskilligt har redan förut blifvit bemött, hvarför jag ej inlåter mig derpå, i synnerhet som vi ha många frågor, som för oss gymnastiklärare äro vigtigare än denna.

Äfven om man fäster afseende på landets försvar, så är det för gymnastikläraren en hufvudsak att ställa så till, att, när skolynglingen kommer i värnpligtsåldern, han är ett lämpligt subjekt att öfvertagas af dem, som skola inöfva hans rent militära färdigheter; den färdighet i fäktning, som skolan nu bibringar sina alumner, har i och för försvaret ingen eller mycket ringa betydelse.

Vi få ofta 14-åringar upp i sjette klassen. En förvuxen 14-åring har mycket svårt för att göra ett godt utfall *utan* vapen, än svårare *med* vapen.

Med anledning af hvad förut sagts vill jag instämma med kapten Silow, att *intet band bör läggas på gymnastikläraren* för att han ovilkorligen skall följa det ena eller andra af hvad som här föreslagits. I *ett* läroverk finnas 700 pojkar, i *ett annat* några få öfver 100. En bestämd lagstiftning i denna punkt tycker jag icke bör ske annorlunda än som förekommer i förslaget till läroverksstadga.

Kapten Balck: Jag anhåller att få fullständiga mitt förra anförande.

Det är helt naturligt, att, för den händelse så riklig tid anslås till fäktning, att den kan få ut sitt fulla mått, så kan den mycket väl förläggas jemnsides med gymnastiklektionen; men om dagöfningen endast omfattar tre qvarts timme eller mindre, som förhållandet är i flera, ja, kanske i de flesta skolor, så är det oriktigt att taga en enda minut från gymnastiköfningen.

Dessutom vill jag framhålla, att färdighet bör kunna vinnas äfven *inom skolan,* om man kan erhålla tillräcklig tid för öfningen. Vinnes färdighet, så vaknar äfven intresset, och då får öfningen en helt annan betydelse. Begreppet »fäktning» vilseledes allt för

mycket genom en så styfmoderlig behandling, som nu tillkommer densamma.

Jag har ej med mera intresse talat för fäktning än för gymnastik, utan endast sagt, att en del lärjungar, som ej ådagalagt vidare intresse för de gymnastiska öfningarne, ofta visat sådan för fäktningen. Men hade icke dessa fäktöfningar varit verkligt fullgoda och fullständiga med afseende på tiden, så hade icke detta intresse kunnat frammanas.

Jag måste instämma med professor Törngren i det fallet, att det dess värre är ett synnerligen dåligt resultat, hvartill man i fäktningen kommer inom våra skolor — men det kunde och borde vara bättre, och detta är just ett skäl att öka tiden för fäktning och ej behandla denna styfmoderligt.

Professor Törngren har replikerat mitt yttrande angående fäktande sextioåringar och påstår, att det är många fler äldre män som gymnastisera än fäkta. Ja, det är möjligt; men då torde det gälla *sjukgymnastik*.

Kapten Andersson: Jag ber få nämna, att min åsigt är den, att om man anser, att fäktningen *kan* ingå såsom ett rörelsehvarf i gymnastiken, är detta farligt nog. Det kan komma derhän, att fäktningen totalt försvinner från läroverket, om gymnastikläraren skall ha rättighet att inkasta denna öfning som ett rörelsehvarf, och fäktningen förlorar härigenom helt och hållet sin betydelse.

Jag har äfven förut nämnt, att jag anser, att fäktningen ej kan komma till stånd förrän man fått tillräckligt gymnastiskt underlag. Fäktningen börjas i sjette nedre klassen och pojkarne ha då gymnastiserat i fem år. Hvad särskildt tillämpningsskolan i gymnastiska centralinstitutet angår, så ställer sig förhållandet der helt annorlunda än annorstädes. Vi andra äro hänvisade till troppchefer, som sjelfva äro lärjungar. Vid Nya elementarskolan i Stockholm bestå troppcheferna af de elever, som genomgå kursen vid gymnastiska centralinstitutet och som helt naturligt hafva mera förmåga och intresse. De skola ju danas till gymnastiklärare. Om jag der inlägger fäktningen såsom ett hvarf — har jag ock endast 10 minuter — så står ju denna ynglingaskara under befäl af elever vid institutet, vuxne män, hvilka lättare kunna åstadkomma disciplin än skolpojkar såsom troppchefer.

Jag vidhåller min mening, att fäktningen tilldelas särskild tid och icke ingår som ett rörelsehvarf, och ej heller anser jag det lämpligt att gymnastiklärarne få här vid lag göra huru de behaga.

Löjtnant Lundgren: Jag vill sluta mig till de herrar, som yttrat, att om en yngling försummat gymnastiköfningarna i de lägre klasserna och först vid inträdet i sjette klassen deltager i

öfningarna, så har han förlorat det bästa af sin tid. Jag tror, att en sådan yngling får stå der för sig sjelf; jag kan ej uteslutande egna mig åt honom, emedan jag ändå ej kan ha hopp om att vinna framgång. Hos de andra deremot, som följt öfningarna under hela sin skoltid, tror jag, att man genom gymnastiken nedlagt så många grunder för fäktningen, att jag med en sådan yngling kan med denna öfning som rörelsehvarf vinna lika mycket, som om jag skulle taga fäktningen på en särskild timme.

Jag har aldrig hyst en så sangvinisk förhoppning, som att jag på ett läroverk skulle kunna få en yngling, som verkligen kan fäkta, utan jag har alltid betraktat dessa öfningar såsom endast förberedande. Jag tror ej heller att det lyckas någon, att med en half timmes fäktning utbilda skickliga fäktare inom läroverken.

Naturligtvis är det omöjligt att inlägga en sabelhuggning i den dagliga öfningen.

Löjtnant Bentzen: När ynglingen kommit så långt, att han genomgått de första grunderna i fäktning, bör denna, enligt min mening, ej höra till någon gymnastiktabell, och derför *bör ej fäktningen komma in som hvarf i gymnastiktabellen;* man bör ej öfva gymnastik och fäktning på en timme.

Direktör Cleve: Jag anser, att den förda diskussionen fullständigt har belyst frågan från alla synpunkter. Något att tillägga anser jag derför öfverflödigt. Hvad bestämmandet af *tiden* för fäktningarna vidkommer, anser jag att dermed bör uppskjutas till dess vi komma till det ämnet på föredragningslistan, som afhandlar förslaget till ny läroverksstadga.

Doktor Clod-Hansen: Jag står icke här såsom gymnastiklärare, icke som läkare, utan jag står här som menniskovän. Jag får anmärka, att jag känner så litet till de svenska förhållandena, och det är mig derför mycket svårt att ha någon mening i denna fråga. Men jag har några ord att säga, som endast skola sägas i allmänhet.

Det finnes i Europa såväl fäktning som skolgymnastik på många håll, äfven t. ex. i Frankrike. Jag måste säga, att man der nästan öfverallt har kommit till det resultat, att fäktning icke är ämnad att vara skolgymnastik. Jag tror det har sin bestämda orsak. Hvarje rörelseform vexlar i verkan och de sätt, hvarpå man drifver fäktning i Frankrike, äro helt andra än här i Sverige. Man gör i Frankrike således, att *läraren tager hvarje eler särskildt* och gifver honom lektion i fäktning.

Pojken måste också ha sin uppmärksamhet på andra ämnen. Tre timmar skall han sitta med latinska grammatiken och matematiken. Sedan skall han ha rekreation, och den består deri, att han får komma in i gymnastiksalen och gymnastisera. Man kunde sitta uppe i klassen och se under en lektion en pojke, som sofver, men kommer han in i gymnastiksalen kan han icke sofva. Uppmärksamheten ansträndes således ofta mera under lektionsfäktningen än under lästimmarne. Man kom också till det resultatet, att då en pojke kom från en fäktt'mme, var han ofta mera andligen trött och slapp än när han kom från lärosalen. Men hade han fäktat endast litet, så gick det uppe i skolan mycket bätt:e. Så i Frankrike.

Fäktning på led kan till en början och för små barn inläggas såsom ett särskildt rörelsehvarf, men sedan måste den ha bestämda timmar, och det bör vara den sista timmen.

Herr kapten Balck talade om, att fäktning mycket ofta drifves af 60-åringar; i Frankrike är det verkligen också förhållandet; i Sverige tror jag att 60-åringarne oftare gymnastisera, i England spela de cricket o. s. v.

Ordf. general Peyron: Här är begärdt att som mötets åsigt skall uttalas:

1) att fäktning *icke* skall anses som ett särskildt rörelsehvarf;
2) att fäktningen *bör betraktas som sådant;* och
3) att man *icke skall binda gymnastiklärarne*, utan att de skola få göra efter behag.

Som här förefinnas trenne meningar, skall jag hemställa, om det icke vore skäl att *låta diskussionen utgöra svar på frågan.*

(Antogs.)

Öfverläggningsämnet 2.

”Den fria leken vid våra allmänna läroverk och bland landets ungdom i allmänhet.”

Kapten Silow: Vid föregående gymnastiklärarемöten här i landet hafva framhållits orsakerna till svårigheten att upplifva leken vid de allmänna läroverken; äfvenledes har vid dessa möten diskuterats lekens betydelse för vår ungdoms andliga och kroppsliga utveckling. Lekens ställning till de ordnade kroppsrörelserna

(gymnastiken) har äfven varit på tal och dervid har allmänt den åsigten uttalats, att leken ej kan ersätta gymnastiken, men att de båda komplettera hvarandra. Vid mötet i Stockholm anfördes äfven, huru de orsaker böra undanrödjas, som hittills lagt hinder i vägen för att få ungdomen att mera allmänt deltaga i leken.

Spörsmålet om lekens ordnande är följaktligen för flertalet af här närvarande ingenting nytt och det kunde derför tyckas, att frågan ej behöfde vidare diskuteras, men då mig veterligt sedan sista gymnastikläraremötet ingenting blifvit gjordt för att undanrödja de orsaker, som hindrat lekens allmänna spridning, och då den fria leken som uppfostringsmedel är af sådan stor betydelse för vårt unga slägte, har jag, genom att ånyo upptaga frågan, velat hålla den vid lif, viss om, att våra yrkanden slutligen skola beaktas.

Det kan icke förnekas, att det dryga arbete, som skolan kräfver af vårt uppväxande slägte i viss mån trycker ner lefnadsmodet och glädjen. De för studier medelmåttigt och svagt begåfvade barnen påverkas häraf i ännu högre grad.

Följderna af de onaturligt stora fordringar, som numera ställas på ungdomens andliga utveckling åstadkomma både fysiska och psykiska störelser; ja, detta »mångläseri» inskränker sig icke *endast* till att bleka kinden, att alstra håglöshet, slapphet och slöhet till kropp och själ, nej, det är på goda vägar att rent af utplåna barna- och ungdomsglädjen. Det på så sätt af öfveransträngning nedtyngda, enerverade barnet får ofta en leda för kroppsrörelser, som i sig innebära den allra minsta ansträngning, de må erbjudas under form af lek eller gymnastik.

Tror man, att en så fostrad ungdom skall på uppmaning med lust och glädje hängifva sig åt leken? Nej, och tusen gånger nej; en sådan ungdom är sjuk, och sjuka barn leka icke.

Skall en förbättring åstadkommas, skall den friska färgen ånyo framträda på vår ungdoms kinder, måste en naturligare lefnadsordning följas, en på fysiologiska grunder fotad uppfostran införas, som bättre än för närvarande afväger den störda jemnvigten i den andliga och kroppsliga utvecklingen. Eller med andra ord, en inskränkning måste ske i den tid, som egnas åt det bokliga studiet och skolan bättre än hittills tillgodose den fysiska uppfostran genom att åt denna lemna ökad tid, äfven om härigenom nödvändiggöres en minskning i nuvarande lärokurser.

I den sista skollagskomiténs förslag, rörande ändrade bestämmelser i undervisningen vid de allmänna läroverken, föreslås 1 timme dagligen för ordnade kroppsrörelser åt den äldre ungdomen och en half timmes daglig gymnastik för ungdomen i skolans lägre klasser. Den föreslagna tiden är, om den rätt användes, enligt min åsigt tillfyllest för detta slags öfningar.

Men tid bör dessutom lemnas särskildt till de fria lekarna, hvilkas uppfostrande värde vi icke nog kunna framhålla, och denna tid bör tagas och kommer förr eller senare att tagas genom minskning i ungdomens arbete på läsrummet i förening med ändrade undervisningsplaner och ändamålsenligare indelning af den dagliga arbetstiden.

Låt oss följa och se hur barnet i skolåldern i våra dagar har sin tid indelad: Uppstigning kl. 6,30 à 7, oftast innan föräldrarne lemnat sängen och följaktligen lika ofta utan nödig tillsyn vid tvättning, födas intagande etc.; från $^1/_2$8—10 läsning, från 10—12 gymnastik, gång från och till skolan, frukostens intagande och ett hastigt genomögnande af dagens lexor, stundom en sånglektion, se der allt hvad som på denna s. k. fritid medhinnes; derpå följer 3 timmars arbete på lärorummet, understundom åtföljdt af $^1/_2$ timmes sånglektion. Alltså kl. $^1/_2$4 eller närmare 4 återkommer barnet uttröttadt till hemmet för att intaga sitt middagsmål, hvarefter 2 à 3 timmar, ofta längre tid, måste användas för att bereda sig till följande dagens lexor. Då vi nu taga i betraktande att här i norden solen går senast ner, från medio af september till medio af mars, något *efter 5*, så frågas: hur skall ungdomen med en sådan tidsindelning få tid öfrig till hvila, till ändamålsenliga förströelser, rörelse ute i det fria och *till lekar?* Nej, förr än skolan afprutar på sina fordringar, går det ej. Jag fasthåller derför vid föregående mötes beslut, att minst *två* eftermiddagar i veckan lemnas alldeles fria från skolarbete, att undervisningen dessa dagar upphör senast kl. 12 och att ungdomen dessa dagar får skyldighet att på viss bestämd tid möta å lekplatsen.

Men lika nödvändigt som det är att skolan lemnar tid för att den fria leken mera allmänt skall komma i gång, lika nödvändigt är att kommunerna upplåta och ordna lämpliga och väl belägna lekplatser. Hur illa det i vårt land är beställdt i detta afseende framgår tydligast af de redogörelser, som de senaste årtiondets komitéer afgifvit och som haft till uppgift att undersöka förhållandena vid våra undervisningsverk. Sålunda vill jag erinra om, att af landets 77 allmänna läroverk uppgifves endast 10 hafva rymliga och goda lekplatser. Af 118 undersökta högre flickskolor äro 55 i saknad af egen lekplats. Mig synes, att en stadskommun näppeligen kan hafva en angelägnare omsorg än den, att tillse att åt dess ungdom upplåtes stora, väl belägna och väl underhållna lekplatser, att under den dertill tjenliga årstiden anlägges och underhålles skridskobanor, kälkbackar o. d. och att kommunen vidkännes den relativt ringa utgiften att anställa personer, som å dessa platser öfvervaka ordningen, hindra ofog och våldsåtgärder. — Det är ett sorgligt tidens tecken, att icke ibland de styrande inom våra stora kommuner *flera* stämmor höjas, som kraftigt yrka på åtgärders

vidtagande i denna, för vårt uppväxande slägte så vigtiga angelägenhet.

Vid föregående möten har framhållits lekens låga ståndpunkt vid våra allmänna läroverk, hvadan jag, för att icke onödigtvis upptaga tiden, förbigår att orda derom. — Deremot torde några ord nämnas om lekens ståndpunkt vid våra flickskolor, som bäst påvisas af utlåtandet hvilket 1888 afgafs af den s. k. flickskolekomitén. På frågan: »om lekplatserna begagnas af de äldre flickorna» hafva af 118 skolor 75 visserligen svarat jakande, men *några* med de inskränkande tilläggen: »någon gång», »ibland», »ogerna»; *flera* hafva svarat att de äldre flickorna endast promenera; och som allmän regel torde — att döma efter komiterades under inspektionen gjorda iakttagelser — kunna sägas, att de äldre flickorna endast undantagsvis deltaga i lekandet.

Det torde häraf framgå, att det icke är mycket bättre ställdt med lekandet i våra flickskolor än hvad som anförts angående lekens ställning i de allmänna läroverken.

Att, på grund af lekens uppfostrande värde, det vore önskvärdt: att kraftiga åtgärder vidtoges för lekens införande i våra allmänna läroverk;

att för sådant ändamål stora, rymliga och lämpliga lekplatser böra anordnas;

att lekmateriel anskaffas genom skolans försorg;

att lärarne mera intressera sig för leken, och att tillräcklig tid anslås till densamma; till en början böra minst två eftermiddagar i veckan lemnas alldeles fria från skolarbete.

Kapten Balck: Då jag såg detta ämne upptaget på föredragningslistan, väckte det min tillfredsställelse på samma gång som min undran. Ämnet är så vigtigt, kanske det vigtigaste på öfverläggningsprogrammet, att det icke af målsmän för uppfostran i allmänhet — och den fysiska i synnerhet — får förbises vid ett tillfälle som detta. Jag undrade dock, om vi verkligen kunde ha något nytt att derom säga hvarandra. Men har det nu blifvit upptaget på föredragningslistan, så bör detta betydelsefulla ämne grundligt behandlas.

Vi äro väl alla ense om lekens stora värde såsom uppfostringsmedel och härom har mycket talats och skrifvits de senare åren. Vid icke mindre än tre särskilda tillfällen har jag under de senaste tio åren varit med om att diskutera ämnet inom läraresällskapet i Stockholm, och vid gymnastikläraresällskapets senaste möte stod det likaledes på föredragningslistan. Men jag frågar: Har något ännu blifvit gjordt för att öfvergå från ord till handling? Nej, visserligen icke! På detta sätt har nu frågan om leken stått på dagordningen sedan 15 år tillbaka, utan att något

nämnvärdt blifvit uträttadt för dess praktiska lösning, och jag instämmer med inledaren, att något bör göras. Och detta är sannerligen på tiden, om man verkligen menar allvar med hvad som blifvit sagdt, att den fria leken bör främjas bland landets ungdom. Enskilda sällskap och individer inom hufvudstaden ha visserligen gjort åtskilliga ansträngningar härför. Men stöd och uppmuntran från *skolans* sida har dock i regeln saknats. Det fordras emellertid enig samverkan mellan uppfostringens målsmän, med frånskiljande af småintressen, om vi skola lyckas att rycka upp den svenska leken ur dess förfall.

Hos den nuvarande generationens män är delvis begreppet »lek» förloradt; de förstå ej lekens kynne, kraf och uppgift eller dess verkliga innebörd; ha ej sinne för lek af det skäl, att de sjelfva icke lekt. Dessutom fins det en viss tendens hos somliga att ej se något värde i färdigheter, som de sjelfva aldrig egt. Vid diskussionsmöten och till och med vid riksdagsförhandlingar hafva vi nedslående bevis härpå.

Det gäller således för oss att utreda och popularisera sjelfva begreppet lek.

De moraliska och fysiska förmåner, som alstras af den fria leken, ute i den friska luften, ha framhållits så många gånger, att jag ej borde återupprepa det, men på grund af den lifliga andel jag alltid tagit, både i handling och ord, då det gält denna fråga, vågar jag än en gång framställa de erfarenheter och åsigter, hvartill jag under mitt arbete kommit.

Den fria leken bör i fullaste bemärkelse vara *fri,* men dock *ordnad.* Det får ej finnas annat band, då leken väl kommit i gång, än det, som lekens egna lagar pålägga. Detta band kan och bör dock vara ganska starkt. Ty ju strängare regler, desto större värde har leken och desto större nöje skänker den. Leken får ej katalogiseras eller reglementeras allt för mycket. Den får ej kännas som en lektion eller som ett visst pensum, som skall på viss tid genomgås; den får ej kännas som ny tvångsöfning. Den verkligt goda leken — och om annan är det här icke fråga — den, säger jag, skall innebära en helsosam och allsidig kroppsrörelse; den bör fordra ett visst mått af kroppslig färdighet, som bör kunna alltjemt utvecklas. Den bör ega fullständiga och bestämda regler med tydligt angifvande af det vigtiga begreppet: »*vunnet eller förloradt*», så att momentet »täflan» får förhöja nöjet. Detta moment bidrager dessutom i hög grad att väcka kamrat- och gemensamhetskänsla.

Lek af detta slag har sin uppfostrande betydelse; den skärper rättsbegreppet, ty sällan är ungdomen rättrådigare eller beifrar strängare ett svekligt förfarande än vid brott mot lekens lagar; under leken fogar sig hvar och en villigt i nödvändigheten att

underordna sin egen vilja under det allmänna; häftiga lynnen få härunder lära sig beherskning, och svaga sinnen stålsättas. I leken lär sig ungdomen att skänka erkännande åt den dugtigaste, han må nu vara vän eller fiende. Lek med stränga lagar föder känsla af laglydnad, och detta bildar medborgaren.

Då vi från våra egna skolor ha ringa eller ingen erfarenhet på detta område, vill jag här anföra en del af hvad jag hört och sett från engelska skolor, der leken utgör ett erkändt vigtigt moment i uppfostran.

Den engelske skolgossen lär sig genom leken att umgås med och beherska svårigheter. *Sjelfverksamhet, sjelfständighet* och *sjelfhjelp* under lärarens vänligt faderliga eller broderliga öfverinseende utgöra ett karakteristiskt drag i den engelske skolgossens uppfostran. *Frihet* och *ansvar* sammanparas här i ynglingens begrepp. Flera timmar på dagen har han full frihet att göra hvad han vill, och han använder denna frihet merendels till goda lekar och idrottsöfningar; och dessa uppmuntras på allt sätt från lärarens sida, icke blott i ord utan fast mer i handling, i det att läraren sjelf deltager i leken, jemnstäld med lärjungarne. Detta höjer lekens värde i de ungas ögon, utan att skoldisciplinen lider deraf, icke ens om lärjungen besegrar läraren. Denne blir härigenom en äldre vän, som lärjungen blott desto högre aktar, derföre att han äfven utanför skolrummet är en dugtig karl, som förstår ungdomens lynne och håg.

Jag nöjer mig med att ha anfört det sagda. Jag ber i öfrigt att få instämma med inledaren med afseende å lekens betydelse.

Han nämnde äfven om den fria lekens förhållande till gymnastiken, hvilket ju särskildt för oss är ett ganska vigtigt moment. Jag är af den åsigt, att *leken bör intaga en sjelfständig ställning i förhållande till gymnastiken;* den ena bör ej inkräkta på den andras område; leken kan ej fullt ersätta gymnastiken, lika litet som denna kan ersätta leken. För att i korta drag karakterisera *gymnastiken,* så är dess uppgift att gifva ett allsidigt mått af kroppsrörelse åt flera lärjungar samtidigt under jemförelsevis kort tid. *Leken,* som kräfver längre tid och större utrymme, har mera karaktersdaning och mera sjelfverksamhet till mål. Leken står sålunda andligen högre. Att *någon gång* utbyta en gymnastiklektion mot lek är välloftigt; dock torde aldrig den s. k. fria leken medhinnas till slut på den knappa gymnastikhalftimmen, utan torde då utbytet gälla s. k. pedagogiska lekar, under lärarens ledning.

På grund af hvad här är sagdt om den fria lekens uppfostrande betydelse, vill jag tillmäta den lika stort värde som gymnastiken. Så kan jag t. ex. anföra, att jag aldrig har sett vackrare, kraftigare och handlingsfärdigare ungdom än vid de engelska skolorna, der leken står högt, oaktadt der öfvas ringa eller ingen

gymnastik. Jag instämmer med dem, som säga: »Ju mera lek, ju friskare ungdom».

Uppfattningen om lek är, som sagdt, mångenstädes ganska skef. Mer än en gång har jag hört till och med »förståndigt» folk vid tal om lekens främjande säga: »Skola vi nu lära pojkarne att leka? De föra nog skoj och oväsen ändå.» Ett dylikt yttrande är ett slående bevis på missuppfattningen om hvad lek är. Det är nemligen ej till fyllest att släppa ut ungdomen på lekplatsen, om en sådan finnes, och låta den svärma och stoja. Detta kallas visserligen för lek, men är ej hvad *vi* förstå med lek. Dessutom är det endast den yngre ungdomen, som visar detta instinktlika behof af rörelse; den äldre gör i regeln intet, utan går merendels och promenerar. Man får stundom se, att lekmateriel anskaffas och lemnas ut till fritt begagnande, utan att någon undervisning för denna materiels användning lemnas, eller att de lekande känna reglerna för leken. Detta är likaledes ett fel. Det är icke nog med att t. ex. köpa en fotboll och låta pojkarne få sparka densamma som de behaga, utan att omtala, hvad meningen är med denna boll. Detta är ett säkert sätt att *döda leken,* ty ett sådant tillvägagående alstrar slarf och sjelfsvåld.

Då uppstår frågan: »*Hvilka åtgärder böra vidtagas för att väcka leken till lif inom våra skolor?*» Härtill behöfvas utan tvifvel kraftåtgärder; man väcker ej till lif hvad dödt är endast genom vackert tal. Om den stärkande och uppfostrande fria leken åter skall komma i gång i vårt land, måste den *börja i skolan,* ty den lek, som fordrar kroppsliga färdigheter, bör grundläggas vid unga år. Så är t. ex. fallet med »pärk» på Gotland och »cricket» i England. Från skolan skall ynglingen medföra leken till *universitetet,* hvarifrån den sedan i kraftigare tag skall återverka på skolan och utstråla öfver hela landet. Sedan skall den nog också veta att leta sig väg till landets ungdom i allmänhet.

Huru skola vi då få leken i gång vid våra skolor? Flera medel ha blifvit föreslagna, utan att några, så vidt jag vet, blifvit försökta, än mindre genomförda. Första vilkoret är emellertid att finna lärare eller ledare, som ega icke blott sinne för lek och insigt deri, utan äfven personlig färdighet i densamma och sålunda kunna föregå med godt exempel och rycka ungdomen med sig. Det är icke nog med att lära sig en lek efter bok, för att sedan tala om den för pojkarne och söka förmå dem att leka derefter, eller att på sin höjd förevisa leken en gång på ett ofullkomligt sätt. Detta leder i regeln ej till resultat. Nej, man måste leka med sjelf och leka af hjertans lust — då går det. I detta fall talar jag af erfarenhet. Jag har från mina pojkår med ifver hängifvit mig åt bollspel. I min hembygds förträffliga bollspel »*söt och sur*» förvärfvade jag mig en viss färdighet. På grund deraf

fick jag också detta bollspel att gå mycket bra inom norra latinläroverket i Stockholm, ty jag spelade sjelf med dagligen under frukostlofvet på vårarne, och efter att ha börjat med ett par lag, fick jag snart flera; det spred sig till och med till andra skolor. I *fotboll* deremot, för hvilket spel jag äfven intresserade mig och sökte få in i skolan, hade jag sjelf ingen personlig färdighet; jag sökte dock få det i gång, men med ringa framgång. Då öfverenskom jag med några dugtiga idrottsmän bland mina vänner, att dessa skulle möta lärjungarne på eftermiddagarne, och på så sätt utbildades flera goda lag. Då jag först försökte med *bågskjutnings* införande misslyckades jag, ty jag egde ingen personlig färdighet deri. Jag införskref då fullgod materiel och öfvade mig under en hel sommar, för att förvärfva mig färdighet i bågskjutning. När jag kom tillbaka till Stockholm på hösten, blefvo pojkarne lätt intresserade, då de sågo huru öfningen skulle gå till. De skaffade sig då sjelfva bågar, och för att inöfva dem deltog jag dagligen i skjutningen. Jag kunde ha ända till ett fyrtiotal bågskyttar åt gången. Denna lek tog god fart vid norra latinläroverket, der den fortlefver ännu.

Detta har jag velat framhålla såsom min erfarenhet och är på den grund öfvertygad om nödvändigheten, att om en lek skall vinna tycke och taga fart måste i densamma fullt kunniga och intresserade förgångsmän anskaffas. Dessa äro emellertid ej så lätt att finna under nuvarande förhållanden, då ej ens våra gymnastiklärare utbildas i lekens öfvande, ty icke kunna vi säga om dem i allmänhet, att de ha färdighet i lek eller alltid äro de lämpligaste att leda leken. Det är ej heller nödvändigt, det kan lika väl vara ämnesläraren.

Ett praktiskt sätt att lösa denna fråga vore kanske att anskaffa *stipendium* åt lärare — helst gymnastiklärare — hvilka i förening med kroppslig färdighet hade sinne för lek, och som borde utbilda sig i densamma. Man skulle då kunna gå till väga så, att dessa t. ex. vistades en tid på Gotland och der gjorde sig hemmastadda med de förträffliga gotländska lekarne. Om de dessutom inginge i Visby bollklubb och idrottsförening, skulle de snart förvärfva sig färdighet deri. Som min bestämda åsigt vill jag nemligen uttala, *att vi skola bygga på nationel grund så länge detta är möjligt, men vi skola derföre ej vara blinda för eller ringakta hvad godt som finnes hos utländingen, utan göra oss detta till godo i så rikt mått, vi kunna.* Jag skulle derföre äfven vilja föreslå, att dessa stipendiater utskickades till England, om icke för annat, så för att der inhemta rätta andan i leken. En tids vistelse vid några af de engelska skolorna vore derföre nyttigt och utbildande. De borde vidare ingå i någon bollklubb eller i någon springklubb (»Harriers-club»), för att deltaga och utbilda sig uti boll-

och springlekar. Dessa unga lärare borde sedan, då de återkommo, kunna skickas omkring till de olika stiften i riket, stanna en viss tid vid de olika skolorna och der sätta leken i gång. Dock vill jag framhålla, att de skulle stanna der så länge, tills pojkarne vunnit full insigt och en viss grad af färdighet i leken, för att den måtte fortlefva. Vidare borde de af skolans yngre lärare, som härför hade lust och fallenhet, inöfvas i några vissa lekar, för att sedan fortsätta med arbetet och hålla leken vid lif, sig sjelfva och pojkarne till nytta och nöje.

Frågas nu: *hvarifrån skulle man erhålla dessa stipendier,* sedan riksdagen afslagit en proposition i denna riktning? Det skulle nog ej vara omöjligt att t. ex. i Stockholm få både enskilda och sällskap att subskribera medel till detta behjertansvärda ändamål. Frågan omfattas verkligen med intresse från flera håll. Dessutom anser jag, att det vore det skandinaviska gymnastikläraresällskapet fullt värdigt att sjelft sätta sig i spetsen för en subskription. Jag talar nu blott om Sverige, och det gäller således blott den svenska afdelningen.

Det finnes i Stockholm ett sällskap för främjande af den fria leken bland skolungdomen, i hvilket jag har äran vara sekreterare. På grund af bristande samverkan från skolans sida har emellertid detta sällskap ej kunnat främja leken *inom* skolan så mycket som meningen varit, men väl *utom* densamma. Dock vill jag framhålla, att sällskapet ända hittills anlagt och underhållit skridskobanor å flera skolgårdar samt utdelat materiel till bollspel, trisslagning, bågskjutning m. fl. lekar. Med afseende å skridskobanor vill jag nämna, att jag under min gymnastikläraretid vid norra latinläroverket anbefalde pojkarne att hafva skridskor lika väl som böcker med sig till skolan för att, när helst jag fann det lämpligt, utbyta gymnastiklektionen mot skridskoåkning, hvarvid de pojkar, som glömt sina skridskor, fingo sopa banan åt de andra. Sagda sällskaps bästa gerning är dock att hafva anlagt den präktiga kälkbacken i Humlegården. En förståndig karl är anstäld för att underhålla kälkbacken och hjelpa ungdomen. Man kan under jullofvet, då backen är i godt skick, der räkna hundratal, ja tusental af kälkar. Under sjelfva jullofvet, då snöförhållandena sådant medgifva, har detta sällskap aflönat instruktörer i skidlöpning, och dessa följa ungdomen på dess färder.

Jag har velat påpeka detta för att framhålla, att dylika sällskap mycket väl kunna bildas i de större landsortsstäderna för att lemna godt understöd åt lekens vänner, materielt och moraliskt. Det kunde göras mycket mera, äfven under nuvarande ogynsamma förhållanden. Med *ogynsamma* förhållanden förstår jag icke blott bristande intresse och den anförda okunnigheten, utan äfven *brist på tid och rum,* och härmed är jag inne på ett vigtigt kapitel.

Huru många af landets skolor ega i dess omedelbara närhet en lämplig lekplats, tillräckligt stor för t. ex. bollspel? Vid flertalet är den otillräcklig eller ingen. Jag har två gånger varit med om att hos vederbörande i åtskilliga sällskaps namn ingå med anhållan om att få använda härför lämplig terräng till idrotts- och lekplats åt ungdomen, men fått afslag, dels derföre att planteringarna ju anses vigtigare, dels af andra mindre giltiga skäl.

Vid nya skolors byggande bör det derföre tillses, att i deras närhet kan erhållas god lekplats, och hellre än att skolan ligger centralt utan lekplats, kan den ligga i stadens utkant med god lekplats. Jag anser derföre vår uppgift vara att framhålla samhällets pligt att sörja för ungdomens bästa i detta afseende. Sådant är vigtigare än vackra planteringar, men det ena goda behöfver ej förskjuta det andra. Kristiania kommun har, efter hvad tidningarna förtälja, anslagit en summa för anläggande af en lekplats åt ungdomen. Hvad göra våra kommuner i den vägen? Intet. I England är det redan *familjens* uppgift att skaffa sig en god lekplats. Vid hvarje skola med anseende finnas vanligen flera stora lekplatser och inom samhället anses det för en pligt att anordna och underhålla en god lekplats oftast i hjertat af staden, der den representerar stora pengar. Jag frågar: Kan ett samhälle erhålla bättre ränta på sina penningar än den i form af en frisk och stark ungdom?

Hafva vi nu en gång kommit så långt, att vi fått lekplats, så återstår frågan om *tid för lekens öfvande,* och härmed stöta vi på den största svårigheten under nuvarande skolförhållanden, ty tillräcklig tid fordras ovilkorligen för att öfva goda lekar. En timme går fort och är i regeln ej tillräcklig. På grund af de långa ferierna, sammanlagdt mer än fyra månader på året, blir det intellektuela arbetet vid skolan så koncentreradt och så forceradt under de återstående månaderna, som dessutom mest höra till årets mörka månader, att någon tid till lek sällan torde vara öfrig. Kunde derföre ferierna något förkortas och alltså arbetsdagarnes antal per år ökas, under det att lästimmarnas antal per dag sålunda minskades, då kunde man få någon tid öfrig till lek och vistelse i friska luften. Man skulle till och med kunna anslå vissa dagar i veckan till lekdagar med inskränkning af läsningen dessa dagar. Jag vet, att jag här stöter på ett stort motstånd, då jag uttalar denna åsigt, och jag medgifver, att för läraren i synnerhet äro ferierna en välbehöflig hvila, och för de föräldrar, som ha lyckan ega ett sommarställe på landet, skulle det vara obehagligt och besvärligt att nödgas bo i staden endast för barnens skolgångs skull. Men jag tvekar icke för ty att uttala min åsigt, öfvertygad som jag är att jag dervid talar för ungdomens bästa, äfvensom för de mindre bemedlade familjerna, dessa familjer, hvilka sällan ha sitt ord med i laget, och hvilka ej ha råd att bo på

landet, utan nu se sina pojkar gå och slå dank under de långa sommarferierna. Många af dessa pojkar ha troligen under denna sysslolöshetens farliga tid hittat på åtskilliga dumheter. Min erfarenhet är dessutom, att många pojkar komma tillbaka på höstterminen lata och tröga, somliga till och med slappa i jemförelse med deras allmänna kroppsliga tillstånd vid vårterminens slut. Jag har ock hört, att de äfven visa ett tillbakagående i studierna under de långa ferierna, och att det fordras en viss tid, innan de kunna komma in i lästagen på nytt. Tvära och långa afbrott i ett arbete sätter alltid tillbaka; ett jemnt fortlöpande arbete utan öfveransträngning är det sundaste. Jag har på nära håll sett huru ynglingar på »sommarnöjena» kring Stockholm kunna gå sysslolösa hela sommaren. Hvila är visserligen nödvändig, men för lång hvila är ett förderf. Barnen bli slutligen ledsna på tiden; de veta ej huru dyrbar den är och betrakta den som något, hvilket skall slås ihjel, sak samma hur. Detta är ett farligt utsäde för framtiden. Sex till åtta veckors sommarferier och tre veckors julferier anser jag vara tillräckligt. I Norge har man sex veckors sommarferier, tre veckors julferier, en veckas påskferier och fyra dagars pingstferier. Finge man ett liknande förhållande här, skulle man ock vinna fördelen af att äfven under den vackra årstiden komma tillsammans och öfva de lekar, som nu äro mer eller mindre omöjliga. Med afseende å feriefrågan vet jag, att många tänka på samma sätt, men man tvekar helt naturligt att uttala denna åsigt, som så nära berör det enskilda intresset. I Danmark har i de dagliga tidningarna förts en polemik med afseende å ferierna, och der ha gjorts försök att förkorta ferierna, som dock äro mycket kortare än våra. Äro då förhållandena hos oss så väsentligt olika våra grannars, att en förkortning af de långa ferierna vore omöjlig? — — —

Låtom oss antaga, att vi fått både tid och rum för våra lekar; då frågas: *Hvilka lekar böra öfvas?* Såsom allmän regel gäller det att endast öfva några få goda lekar och öfva dem väl, så att leken får traditioner inom skolan. Först då full insigt i lekens alla skiftningar och god färdighet vunnits, blir den verkligt roande. Färdighet och förmåga att öfvervinna svårigheter skänker nöje och väcker ambition — vilkor för att leken skall fortlefva af sig sjelf, ty blott och bart på befallning har den ej samma värde.

Såsom lämpliga lekar skulle jag vilja föreslå ett eller ett par *bollspel,* såsom »pärk», »långboll», »söt och sur» eller »tre slag och ränna», helst i öfverensstämmelse med de traditioner, som finnas på orten; möjligen äfven »fotboll». Vidare en dugtig *springlek,* såsom »räf och hundar», en *kastlek,* såsom spjutkastning eller »kasta varpa», och för den händelse skolan är i gång under den vackra årstiden och lokala förhållanden det medgifva, så anser jag, att väl ordnade *roddöfningar* äro ett förträffligt utbildningsmedel

för ungdomen, ty umgänget med båtar och vatten är uppfostrande och en rationel rodd gifver en god och allsidig kroppsrörelse i damfri luft. Emellertid är rodd liksom *skridskoåkning, skidlöpning* och *simning* snarare idrott än lek. De böra dock på allt sätt främjas.

Då vi nu stå inför det faktum, att det för närvarande ej finnes någon lek att tala om inom våra skolor, och då all början är svår, så frågas, huru skall man då få pojkarne att leka, eller huru skola de lära sig att leka? Fastän leken bör vara *fri,* då den väl kommit i gång, så torde det ej vara möjligt vid dess *första* införande, då det gäller att frammana den från intet, att kunna uteslutande bygga på frivillighetens grund. För att få ungdomen att *börja* leka så anser jag, att de skola uppmanas dertill och, om det så behöfves, rent af pådrifvas. Finnas skickliga ledare, torde det dock blifva lätt att välja ut några dugtiga pojkar, som snart blifva intresserade och roade. Dessas exempel rycker snart flera med sig, och sedan går det af sig sjelft. Om bestämda dagar och bestämda timmar ansloges till lek, så torde det också vara riktigt att till en början fordra obligatorisk närvaro på lekplatsen af alla, eller af de klasser, för hvilka lektimmarne äro afsedda. De dugtiga och lefnadsfriska pojkarne börja då leka af sig sjelfva, och de andra följa snart efter.

Egendomligt nog har i det fria England förts en liflig diskussion om den obligatoriska närvaron på lekplatsen. I facktidningarna och under rubriken »Compulsory games at schools» hafva härom sagts många präktiga saker, och tyngdpunkten är ungefär den: »Många pojkar äro tröga, sakna energi och deltaga ej i leken af egen drift. *Men lek är uppfostran och derföre skola de leka.*» Emellertid anses det så väl här som i England såsom en förolämpning mot det ädla frihetsbegreppet att tvinga någon att deltaga i leken, och det strider äfven mot mitt begrepp om fria lekar. Men den, som använder sin frihet illa, skall hållas efter, isynnerhet vid uppfostran. Detta tvång att deltaga, om det i början kan blifva nödvändigt, bör emellertid mindre utgå från lärarnes än från de äldre kamraternas sida, hvilka böra tillhålla de yngre att leka eller egna sig åt någon idrott. Betecknande är i det fallet den fråga, som i en engelsk skola de äldre kamraterna ställa till den nyinkomne: »Wet boy or dry boy?» hvilket betyder: Vill du välja din hufvudsport på vatten eller land; skall rodd eller cricket blifva ditt favoritnöje? På grund af lekens och sportens traditioner inom den engelska skolan kännes emellertid ej detta som tvång; det är på sin höjd de första stegen, som hos somliga pojknaturer kännas besvärliga, och dessa trögare naturer behöfva stimuleras af de äldre och dugtigare kamraterna eller omedvetet af den i skolan förherskande tonen. Detta

är också det enda tryck, som jag vill medgifva, då det gäller den *fria* leken, och för den händelse lärarne skulle vara med om ett sådant tryck, bör det vara i form af kontroll, huru de äldre pojkarne utöfva sin myndighet. Kommer leken i gång och når någon utveckling, skola snart de dugtiga och skickliga pojkarne framstå som ledare, till hvilka de öfriga med aktning och tillgifvenhet se upp; och dessa taga sig eller få en ledningsrätt, som ingen afundas dem, derföre att den är välförtjent och obestridd. De sammansätta sina lag, vare sig i bollspel eller annan lek, och befalla öfver dem med oinskränkt myndighet, och häri ligger ej så litet disciplinär uppfostran. Emellertid kommer det alltid att finnas pojkar, hvilka följa en annan smakriktning än den leken alstrar, och om dessa säger en framstående engelsk skolman: »Lättingen, trögdansaren, som hela dagen igenom går med händerna i byxfickorna, har enligt iakttagelser under en följd af skolgenerationer, vid mognare ålder visat sig ega lägre moral, mera småsinne och ringare kamratkänsla än den pojke, som dristigt kastat sig in i lekens täflan».

Att lekar och idrottsöfningar icke skada, utan snarare *främja studierna,* om bådadera skötas rätt, derom vittnar erfarenheten från flera skolor i England och Amerika. Af Harvards (Förenta Stat.) universitets många studenter egnar sig det stora flertalet en till tre timmar om dagen åt lek och idrott. Flera af de bästa idrottsmännen ha vunnit den akademiska lagern, och det är bland de studenter, hvilka ej egna sig åt någon slags lek eller idrott, som akademiens rötägg befinna sig. Det har äfven blifvit iakttaget, att examinas nivå har stigit i samma proportion, som lekarne tillvuxit.

För att nu afsluta, skall jag öfvergå till sista delen af ämnet: *Leken bland landets ungdom i allmänhet.* Härom kan sägas detsamma som blifvit sagdt om leken i skolan, att den nästan ej alls existerar, men få vi leken väl in i skolorna, kommer den snart ut bland landets ungdom i allmänhet. En del idrottsklubbar ha visserligen bildats, men dessa drifva endast idrott eller »athletics», ej någon egentlig lek. Så vidt jag vet förekommer ej lek, allmänt öfvad, någonstädes i Sverige utom på Gotland. Det har visserligen funnits bollklubbar i Stockholm och Göteborg, på sin tid en utgrening af gymnastikföreningarna; men dessa ha mestadels dött ut, då den stiftande generationen gick bort. Deremot synes det som bollklubbarne i södra Sverige, särskildt i Malmö och Halmstad, skulle uppstå med bättre lifskraft, tydligt påverkade af den friskare vind, som kommer från Danmark, der bollspelet hos ungdomen i allmänhet tagit god fart, d. v. s. inom klubbarne. Jag känner ej dess öfvande vid skolorna i Danmark. Danske bollspelare ha till och med kommit öfver hit och visat

oss, huru en del bollspel skola öfvas. Det har vid åtskilliga tillfällen varit mig en sann fröjd att se det friska lif, som råder hvarje sommarafton på Blegedams-fälleden eller exercisplatserna omkring Köpenhamn. Hela fältet är ibland upptaget af bollspelare. Något motsvarande härtill kunna vi icke uppvisa. Egendomligt nog spelas mest de engelska bollspelen cricket och fotboll, under det att det *danska* spelet »Langbold» vunnit jemförelsevis få anhängare.

Bästa sättet för oss i Sverige att få leken ut i landet är utan tvifvel *genom studenterna vid universiteten.* Hvarför icke derinom bilda föreningar för lekar, särskildt bland de studenter, som skola blifva skolmän? De skulle då kunna deltaga i ungdomens lekar utan att behöfva känna sig tafatta inför lärjungarne, en känsla, som jag tror nu afhåller de flesta från att leka.

Men skall leken öfvas hos ungdomen i allmänhet, så skall det anskaffas *lämpliga allmänna lekplatser.* Detta gäller i första hand vid universiteten. Det är en skam, att ej långt för detta väl ordnade idrotts- och lekplatser finnas vid våra universitet, men det är att hoppas, att denna brist i en snar framtid kommer att afhjelpas.

Om *leken inom folkskolorna* skulle vara mycket att säga, men detta tillåter mig ej nu tiden. Skall den ut bland folket få ej folkskolorna försummas, och då gäller det att få folkskolelärarne lekkunniga.

För att en gång komma till resultat skulle jag vilja föreslå, att mötet tillsatte komiterade att utarbeta förslag med anledning af den här förda diskussionen, och som grund härför vill jag framställa följande frågor:

1) Hvilka lekar böra upptagas?

2) Huru böra goda ledare för lekens införande i skolorna anskaffas?

3) Huru skola lekplatser anskaffas?

4) Huru skall tid vinnas för lekens öfvande vid skolorna?

5) Huru skall leken spridas till landets ungdom i allmänhet?

Kunde man få dessa punkter klara och med öfvertygande skäl framställda hos våra lokalmyndigheter och lagstiftare, vore mycket vunnet. Om ungdomens sanna vänner och uppfostrare slöte sig tillsammans i arbetet härför och öfverginge från ord till handling, så skulle de väsentligt bidraga till fostrandet af en handlings- och viljekraftig ungdom. Vi behöfva ej i det fallet stå tillbaka för något annat folk, ty vi ega ännu en god kärna i vår stam, och ett litet folk som vårt har minst af alla råd till vanvård af en så vigtig angelägenhet.

Rektor Söderbaum: Innan jag går att yttra mig i den fråga, som föreligger, vill jag nämna, att jag för min del fäster lika stor vigt och betydelse vid ungdomens fysiska uppfostran som de ärade herrar, hvilka här särskildt representera ledningen af denna uppfostran, samt att jag i likhet med dem anser leken, såsom varande ett vigtigt moment i denna uppfostran, i hög grad gagnande och nyttig. Den ger helsa och lefnadslust och det friska mod, som man sedermera, när man kommit ut i lifvet, så väl behöfver för att öfvervinna mötande svårigheter. Ja, jag må till och med instämma i den uppfattning, som den siste ärade talaren i sitt intressanta f.redrag gjorde gällande, att nemligen leken äfven kan bidraga till karaktersutvecklingen och derigenom blifva ett medel för den moraliska uppfostran.

Då jag anser mig kunna i denna punkt instämma med föregående talare, så kan jag det deremot icke i afseende på den framställning, som inledaren af frågan, kapten Silow, gifvit af det fysiska tillståndet hos vår skolungdom. Den håglöshet för lek och trötthet — kroppslig och andlig — som han tyckt sig finna hos skolungdomen, den är dock ej, enligt min erfarenhet, till finnandes, åtminstone ej på många ställen. Min erfarenhet i detta fall är visserligen icke så omfattande, men den sträcker sig dock till tre läroverk — af dem två mycket besökta — och är uppsamlad under en tid af omkring 26 år. Vid Upsala läroverk, der jag tjenstgjort 10 år, fans, oaktadt ett mycket styft arbete togs ut af lärjungarne, dock mycken fysisk kraft och lefnadslust. Från ett läroverk i Norrland, Sundsvalls, har jag 8 års erfarenhet och ungefär lika lång från vår stads, men icke på någotdera stället har jag funnit någon sådan depression hvarken af de fysiska eller intellektuela krafterna, oaktadt skolarbetet är ganska betydande. Inledarens framställning synes mig vara hållen i väl mörk ton.

Man har vid detta möte åter upptagit frågan om lekens betydelse för skolungdomen, ehuru den vid föregående möte — jag erinrar mig särskildt det nionde allmänna läraremötet i Gefle — blifvit ganska grundligt behandladt. Obehöfligt är detta dock icke, ty ehuru mycket blifvit taladt och skrifvet i ämnet och mycket är gjordt för att komma från ord till sak, och detta med omdöme, sakkunskap och intresse, så är föga uträttadt. Det synes mig derför högst vigtigt, att de som vilja vara målsmän för denna angelägenhet, icke släppa frågan förr, än något är vunnet. För min del är jag numera icke tveksam om gagnet, såsom jag till en början var, och jag skall i min verksamhet såsom skolman göra allt hvad jag förmår till sakens främjande.

Det har framställts fordringar, att särskild tid skulle för leken användas och i sammanhang dermed, att en minskning i den för undervisningen anslagna tiden skulle företagas. Hvad klasserna

1—5 angår, är detta ej behöfligt, ty om jag undantager 4:de och 5:te klassernas realister, så hafva dessa klassers lärjungar icke flere lästimmar och ej mera hemarbete, än att tiden väl räcker till äfven för lekar. Svårare är det för klasserna 6 och 7, i synnerhet för öfre 6:te klassen och sista året i 7:de. Der hopar sig skolarbetet så, att de af detsamma äro helt och hållet upptagna. För dem vore en minskning i lästimmarnes antal behöflig, för så vidt de skola få någon tid att leka, önsklig vore den ock för 4:de och 5:te klassernas realister.

En annan fråga härmed sammanhängande är tidsindelningen, d. v. s. läse- och öfningstimmarnes placering. Att härför finna en afgjord norm är svårt; så mycket bör man dock fasthålla, att timmarne förläggas så, att någon del af den ljusa dagen blir öfrig för leken.

Fristunderna mellan lektionerna äro i gällande läroverksstadga bestämda till 10 minuter; det vore önskvärdt, att de utsträcktes till 15. De böra alltid användas till rörelse i det fria och kunna derigenom komma den ordnade leken till godo. Hos de äldre lärjungarne har jag funnit en viss obenägenhet att under dessa fristunder gå ut i det fria, och när de omsider kommit ut, hafva de tagit fram sina lexböcker och användt ledigheten för att se igenom sina lexor. Den medför då icke det gagn för kroppslig rekreation och för hvila från tankearbete, hvartill den är afsedd. Denna användning af fristunderna har dock sina naturliga orsaker; det händer ofta, att lärjungarne i de öfre klasserna hafva för dagens fem lästimmar en lexa till hvarje, och för att hafva alla detaljer i friskt minne, är det för mången, äfven om han förut väl läst sin lexa, behöfligt att se igenom den strax före lektionen. Godt vore under sådana förhållanden, om fristunderna räckte 15 minuter; då skulle det blifva tid både till det ena och det andra.

Att tid således finnes för en del klasser, har jag redan visat; att sådan, der den icke finnes, bör beredas, anser jag i högsta grad önskvärdt. Plats saknas väl i allmänhet icke numera vid läroverkshusen, tillräcklig äfven för de mest omfattande lekar.

Hvad sedermera angår medlen att få leken i gång, har man hänvisat på lärarne och deras medverkan, ty en ledare af leken måste finnas, för att den ej skall urarta till kif och strid eller drifvas så, att gossarne taga skada till helsan eller något kroppsorgan. Att dervid anlita någon af lärarne vore visserligen i hög grad önskligt, men med den uppsättning af lärare, som nu finnes, är det platt omöjligt, enär knappast någon besitter förutsättningarna derför; om jag undantager bollspelet, sakna de i allmänhet kännedom om leken. Man måste först skaffa dem en sådan ut-

bildning, att de hafva insigt, erfarenhet och förmåga att leda leken och lifva ungdomen dertill.

Då en föregående talare antydt, att äfven under ferierna de i läroverksstaden boende lärjungarne skulle hållas vid lekplatsen under någon ledning, så vill jag deremot erinra, att det icke är behöfligt, ej heller rådligt, att skolan under ferierna tager särskild vård om lärjungarne vare sig i ena eller andra fallet. De skola under den tiden tillhöra hemmet, och föräldrarne hafva då uteslutande rätt att rå om dem och ansvara för det sätt, hvarpå de använda sin ledighet, likasom för deras hållning och uppförande. Tager man ifrån föräldrarne den rättigheten, är fara värdt, att de ock släppa sina skyldigheter; många tecken tyda ock på, att de dertill hafva allt för stor benägenhet. Då jag vid läsårets slut skiljes vid lärjungarne, plägar jag tala till dem några ord om feriernas användande, och i det jag strängt betonar, att hemmets rättigheter och skyldigheter vidtaga, när skolan släpper dem, ger jag några råd i afseende på sysselsättning under den lediga tiden och bland annat, att de, vare sig de äro bosatta i staden eller på landet, skola söka tillfälle till kroppsarbete. Huru långt rådet blifvit följdt, vet jag icke, men att mången deltagit i arbetet på fältet och i verkstaden, har jag till min glädje förnummit. Hvarje ort och hvarje hem har, så att säga, sin individualitet, och vi må akta oss för att inkräktande intränga på detta område.

I det kapten Balcks uttalande i afseende på val af lekar, att man bör hålla sig till de nationella, ber jag att på det lifligaste få instämma. Dessa ligga vårt lynne närmast och blifva till följd deraf med lust och nöje omfattade.

Att göra leken obligatorisk och binda den vid vissa timmar synes mig vara olämpligt. Leken är ett uttryck af inneboende lefnadslust. Finnes den, går man gerna till leken, finnes den icke, blir man helst derifrån. Nu är det ej sagdt, att den inställer sig på den tid, som blifvit mig bestämd att komma till lekplatsen; och kommer jag dit utan håg och lust, så är jag lika litet till gagn, som den hunden, hvilken drifves till skogen. Barnens lynne är så vexlande; låt dem särskildt i detta fall följa sin håg.

Till sist anhåller jag, att till kapten Balck få uttala ett tack för de af honom yttrade orden: »vi äro en liten nation och hafva ej råd att lemna någon kraft outvecklad eller obegagnad», i hvilket yttrande jag af hela mitt hjerta instämmer.

Rektor Florell: Jag är till största delen förekommen af den ärade föregående talaren. Dock vill jag meddela en erfarenhet, som jag har, och detta så mycket mer, som jag tror, att denna erfarenhet pekar åt en möjlig praktisk lösning af denna fråga, som jag anser vara af stor uppfostrande betydelse, äfven

om man frånser den betydelse den har i och för utbildningen af barnets kropp.

Förhållandet är nemligen, att ganska ofta ynglingar hafva kommit till mig, i synnerhet eftermiddagar, som varit regniga, och bedt att få komma in på gymnastiksalen för att leka.

Det är mycket svårt att medgifva något sådant dels för appareljens skull, dels emedan olycksfall lätt kunna inträffa, och har detta derför i allmänhet ej kunnat beviljas, utom vid de tillfällen, då jag sjelf haft tid att vara med.

Jag må undra, om icke detta, som sagdt, pekar på en möjlig lösning af frågan, nemligen att jemte den obligatoriska gymnastiköfningen äfven borde anställas frivillig sådan på eftermiddagarne.

För att vinna målet, bör man ej gå för hastigt till väga, utan borde till att börja med dessa frivilliga gymnastiköfningar inskränkas till en gång i veckan, der då kunde öfvas gymnastiska lekar såsom öfvergång till fria lekar. Rektor kunde då vara i tillfälle att ordna skolarbetet så, att hemarbetet för lärjungarne denna eftermiddag inskränktes till det minsta möjliga.

Alltså gymnastiska lekar under gymnastiklärarens ledning såsom öfvergång till den fria leken, ty det är väl ändå gymnastikläraren som skall taga itu med saken och leda ungdomen till de fria lekarne, om det skall blifva något af. Dock, det är icke min mening, att det skulle åligga gymnastikläraren att leda dessa öfningar, såvida han icke erhölle skälig tillökning i lönen.

Kapten Andersson: Hvad den siste talaren yttrade om att förlägga leken till gymnastiksalen, hvilken för ändamålet skulle om eftermiddagarne få frivilligt begagnas, så får jag säga, att jag för min del anser, att leken bör så mycket som möjligt företagas uti friska luften; då kommer dess värde fram. På eftermiddagarne är gymnastiksalen äfven upptagen och vaktmästare behöfva då också tid att der damma, skura o. s. v. Skall tiden då upptagas med lekar, så blir salen uppfyld med dam och svår att hålla ren; värdet af leken försvinner ganska betydligt, om den hålles i rum.

Kapten Silow: Jag anser ej lämpligt, att det bestämmes hvilka lekar som böra öfvas och icke öfvas vid våra läroverk, men instämmer med de af mötets deltagare, hvilka yttrat sig för att företrädesvis upplifva våra nationella lekar.

Beträffande den anmärkningen som gjordes af rektor Söderbaum, att de hygeniska förhållandena vid våra läroverk ej skulle vara så dåliga som af mig i denna frågas inledning framhållits, så ber jag få hänvisa till det utlåtande rörande våra hygieniska

förhållanden vid läroverken, som den år 1882 tillsatta läroverkkomitén afgifvit.

Rektor Söderbaum: Jag har visserligen funnit att i ett utlåtande, som 1884 afgafs af den 1882 tillsatta läroverkskomitén, en der förefintlig utredning rörande helsotillståndet bland läroverkens ungdom gifver vid handen, att detta skulle vara mycket dåligt och lärjungarnes krafter i hög grad nedsatta; men jag vill deremot erinra, att nämnda utredning varit föremål för många och berättigade invändningar till och med från fackmäns sida. Man har visat upp, dels att det statistiska materialet varit allt för ringa, för att derur draga några som helst slutsatser, dels att der slutsatser kunna dragas, uppenbart oriktiga och förhastade dragits. I sammanhang härmed vill jag nämna en annan sakkunnigs uppträdande i den välvilliga afsigten att göra slut på den öfveransträngning, som han ansåg finnas bland läroverkens ungdom. Professor Kjellberg i Upsala utgaf på 1870-talet en brochyr i ämnet, som angaf helsotillståndet såsom högst betänkligt och ville konstatera, att ungdomen mycket öfveransträngdes. Brochyren utöfvade ett stort inflytande, särskildt inom riksdagen, der då frågan om förändringar i vår läroverksorganisation med ganska stort intresse behandlades. Jag har många år derefter vid personligt sammanträffande med författaren sport honom, om han vidhöll sina i brochyren uttalade åsigter och dervid fått ungefär följande svar: »jag hade alldeles för ringa, ja, nästan intet statistiskt material för att derpå kunna grunda ett allmängiltigt omdöme; jag dömde dervid af i min praktik förekommande fall och var väl hastig i mina slutsatser».

Frågan om öfveransträngning bland läroverkens ungdom har mångfaldiga gånger vid möten blifvit diskuterad och i skrift behandlad, utan att ännu hafva blifvit till fullo utredd. Genom vidtagna förändringar i läroverkens organisation, särskildt de af år 1873, jemte allmänna bestämmelser rörande lästimmarnes förläggning hafva många anledningar, som förut funnits till ungdomens kanske allt för myckna ansträngning, så småningom aflägsnats. Huruvida numera någon öfveransträngning finnes, är svårt att afgöra, så mycket synes mig visst, att om någon finnes, den åtminstone icke är allmän.

Folkskolelärare Lindén: Det kan måhända anses djerft, att jag vågar uppträda inom en sådan samling som denna.

De ärade herrar, som inledt denna fråga, hafva berört endast läroverken. Jag uppträder deremot för den fria leken bland landets ungdom i allmänhet. Jag tror, att det är icke nog, att leken öfvas bland skolungdomen och studerandena vid läroverken. Vi måste gå en annan väg. Vi måste börja i folkskolan, och för att

få fria lekar i folkskolan, måste man hafva den in i folkskolelärareseminarierna.

Med mitt anförande vill jag visst icke klandra seminarierna, tvärtom, det intresse jag fått för gymnastik, har jag att tacka seminariet för; men anser det dock icke tillräckligt, att bedrifva den fria leken så, som den der bedrifves.

Öfningar borde der mycket mer bedrifvas, för att lyckas få ut den fria leken bland landets ungdom i allmänhet.

Klass-skilnaden gör, att läroverkens elever och studenterna visst icke meddela sina kunskaper i den fria leken åt de fattigare klasserna.

Jag uttalar ett beklagande af, att den ene inledaren, herr kapten Balck, icke blef i tillfälle beröra den frågan i afseende på folkskolelärarne, hvilket han ämnade.

Jag skulle vilja yrka, att i resolution på frågan, äfven inrycktes något om den fria leken i folkskolan.

Rektor Florell: Jag beder få nämna, att det icke var min mening, att dessa lekar alltid skulle förekomma i gymnastiklokalen, utan endast under dåligt väder.

Institutbestyrer N. H. Rasmussen: Jeg skal ytre mig i störste korthed; det er blot en lille ting, som jeg synes jeg bör drage frem.

Ved en skole, som jeg har med at göre, fik vi det forrige vinter således ordnet, at eleverne i istiden kan sendes hen på den nærliggende Kjöbenhavns sköjtelöberforenings store bane i gymnastiktimerne under ledsagelse af en lærer. Dette er i mine öjne en fortræffelig ordning. Men det kan indvendes, at man på den måde tager tid bort fra den systematiske gymnastik. Dertil vil jeg da svare, at hos os plejer istiden ikke at være af så lang varighed, at gymnastiken ved et arrangement som det nævnte kommer til at afgive alt for mange af sine timer. Hvad der derimod *opnås,* er navnlig dette, at eleverne får *smag* for at tumle sig på isen, i den friske luft, — også sådanne elever, som måske eller slet ikke vilde være komne på is nogensinde. Og har de först fået smag for sagen, skal de nok selv arbejde videre siden på egen hånd.

En anden sag, et lille *sommer*arrangement, har jeg ligeledes lyst til at omtale. Ved en anden skole, som jeg også har med at göre, benyttede vi sidste sommer en del af gymnastiktimerne til at marschere til en svömmeanstelt ved Öresund, hvor vi da övede svömning. Vel lå skolen langt fra vandet; regelmæssige svömmeövelser i skoletiden vare derfor udelukkede. Men bestyreren var så liberal ikke sjældent at afstå en op til gymnastiktimen stödende

læsetime, så at der derved kunde blive tilstrækkelig tid til sådanne ture. Herved opnåedes dels en mindskning i skolearbejdet i den hede sommertid, dels at eleverne fik smag for at gå i vandet. Jeg lægger vægt på, at de får *smag* for den slags ting, thi kommer de först så vidt, så fortsætter de selv i og udenfor ferien dermed.

Doktor Clod-Hansen: Jag skall bedja på det allra varmaste få sluta mig till de uttalanden, som blifvit gjorda af kapten Balck. Jag kan säga mycket godt om dem, men jag tänker att det blifvit nog sagdt.

Något skulle jag dock önska yttra angående frågan, *att det borde företrädesvis öfvas nationella lekar*. Jag är af den enkla uppfattning, att *det bästa är det bästa,* äfven om det en och annan gång ej är nationelt. Jag anser det vara min pligt att arbeta på att skaffa min nation *det bästa,* äfven om jag måste taga »det bästa» från min fiende.

Jag vill fästa herrarnes uppmärksamhet på, att i England, Frankrike, Tyskland, Ungarn och norra Italien hafva åren 1890—91 kommissioner tillsatts, som alla sagt, att lekarne skola vara nationella, men dock tror jag det icke är nödvändigt, att leken är så mycket nationel. Den fria leken är den internationela formen för gymnastik. Alla de ofvan anförda kommissioner hafva således anfört »Långboll» som ett nationelt spel, som borde anbefallas till skolans beaktande. »Långboll» är alltså mera internationelt än strängt nationelt. Det är kanske tvifvelaktigt, om alla de spel och lekar, som passade för våra förfäder, skulle passa för våra barn.

Det finnes ett enda ställe i verlden, der bollspelet står högt, och det är England. De engelska bollspelen representera de bästa bollspelstyper, som finnas och tillika de typer, som i alla hänseenden bäst passa för nutidens skolbarn.

Vi hafva i Danmark försökt ofantligt mycket med nationella lekar, specielt »Långboll», men så snart ungdomen fått fatt på de engelska bollspelen (Fotboll, Cricket, Lawntennis m. fl.) hafva de genast förkastat de gamla (möjligen för gamla) spelen, hvilka felaktigt äro kallade nationella, såsom Långboll m. fl.

Professor Törngren: Jag skall försöka fatta mig ganska kort, ehuru hvad som är sagdt kunde gifva anledning till mycket ordande.

Det är naturligtvis angeläget, för den händelse man skall lyckas att få leken i gång, att, då vi ånyo fatta en resolution, som skall gifva uttryck åt hvad vi önska, att vi så långt möjligt är hålla oss till de resolutioner, som tidigare fattats, till hvilka

vi mera eller mindre på goda skäl tidigare hafva anslutit oss. Om leken i allmänhet är här sagdt mycket, som i några strofer efteråt blifvit liksom återtaget. Om icke begreppen riktigt klargöras, så är det svårt att undgå att utsätta sig för motsägelser. »Vi få t. ex. ej, såsom sagts, *framtvinga* leken, men vi få pådrifva ungdomen så att den leker.» Båda uttrycken, framtvinga och pådrifva, säga likväl ungefär detsamma för den, som skall tillse, att det verkligen blir något af.

Om vi göra klart för oss det sätt, på hvilket vi skola gå till väga, så tror jag ej, att vi böra försöka göra några alltför hårfina råmärken, ty dermed framkallas lätt missförstånd och andra hindrande svårigheter.

Om vi hvarken hafva tid eller rum för lek, så stannar det som förut vid blott ett uttalande; derför låtom oss gå i ordning med frågorna.

Det första vilkoret är *tid*. Gifver icke skolarbetet tid, så, om vi fatta de förträffligaste resolutioner om sjelfva lekarne, få vi icke fram lek ändå. Derför i *första rummet tid*.

Intressera sig lärarne ej i allmänhet för leken, så går det nästan lika illa, men hafva vi fått tid, så går det något bättre, och derefter i *andra rummet lärarnes intresse;* sålunda *tid* och *intresse*. Men detta framtvingar ovilkorligen den *tredje nödvändigheten,* den är *rummet,* sjelfva lekplatsen, väl ordnad.

Det utgafs en s. k. Erlass i Preussen 1882 ifrån kultusministern. Denne sade ifrån, hvad som kultusministern fordrade, men icke så, att deraf blef någon lag. Emellertid är det ej mycket bättre ställdt med leken i Tyskland än här; men det ser ut som det der gick med litet mera kläm att få fram en sak; dock saknas äfven der tid.

År 1890 utsändes på staden Görlitz' enskilda initiativ cirkulär till alla Tysklands städer, som hade mer än 8 tusen invånare, för att af myndigheterna få fyra frågor besvarade.

1) Hvilka anordningar äro gjorda för att få fram kroppsöfningar?

2) Brukas gymnastiska lekar inom samma rum som de öfriga gymnastiska öfningarna försiggå?

3) Äro dylika anordningar gjorda äfven för den yngre delen af ungdomen?

4) Är den högt ärade magistraten beredd på att göra de nödiga förutsättningarna som fordras för att få leken tillgodosedd?

Häraf kunna nyssnämnda vilkor spåras, nemligen — *tid*, *intresse* och *rum*.

På detta svarade en del städer och deraf finner man, att några hade gjort åtskilligt och somliga t. o. m. ganska mycket.

Svar anlände från 33 städer, men man finner deraf, att i genomsnitt är det gjordt litet i förhållande till hvad man stundom ser omtaladt.

I afseende på kostnaden, så betalas t. ex. i Berlin för anskaffande af lekplatser dels för folkskolor, dels för läroverken icke mer än 5,840 mark, och detta är ju ingenting att tala om. Emellertid tror jag det är angeläget, att vi gå stegvis tillväga; äfven här skall stegringen icke gå alltför fort, och jag tror framför allt. att vi oss emellan icke på något sätt få öfverbjuda hvarandra i nit, utan vi skola försöka samarbeta och skaffa oss en gemensam uppfattning, och derför böra vi enhälligt sluta oss till den resolution, som af kapten Silow upplästs.

Ett yttrande måste jag gå förbi, det rörande ferierna.

Deremot vill jag upptaga ett annat, som af rektor Söderbaum fäldes om kroppsarbete i allmänhet. Han sade, att en yngling. som sitter vid boken och kröker rygg, bör någon gång verkligen erfara huru det kännes att kröka ryggen vid verkligt kroppsarbete. Jag är fullt öfvertygad om sanningen häraf, och jag anser ej heller att leken bör anordnas på ett alltför aristokratiskt utan på ett fullt folkligt sätt.

Trots den siste talarens erfarenhet så tror jag dock, att vi bemöda oss att gå fullt rationelt tillväga, och jag tror, att det är riktigt, att vi hålla på bollspelet sådant det finnes i landet, och att vi derifrån söka att utveckla detsamma.

Hvad boll-lekarne beträffa, så är det ju sant, att de äro mera eller mindre lika hvarandra, men fråga en amerikanare, hvad han säger om sitt bollspel, base-boll; han sätter det åtminstone ej efter cricket. Vi måste taga oss i akt att icke importera det mest fulländade af exempelvis Englands färdigheter med tillhörande fulländning af redskap, ty dermed förlora vi det folkliga elementet af öfningarna, och de blifva blott ett fåtals tillhörighet.

Här yttrades, att man i Kristiania anslagit 40,000 kronor till lekplats, men jag hemställer, om icke detta anslag gjordes på grund af att leken beröfvats en annan plats.

Det är ett par frågor, som jag med anledning af hvad som yttrats särskildt skulle vilja hafva besvarade af den, som kan lemna svar. Jag ville fråga: hvad göra läroverken för att få den bästa tiden på dagen för leken i 3:dje och 4:de klasserna?

Hvad de äldre deremot beträffar, vill jag hemställa, huruvida det kan vara nyttigt för ynglingar på 14—18 år att stå vid läroverksknuten med bok i handen för att bereda sig till kommande lektioners lexor under de lagstadgade uppehållen till rörelse i fria luften?

Jag skulle såsom rektor icke draga i betänkande att förbjuda alla böcker på lekplatsen.

Slutligen begär jag blott, att mötet ville *vidhålla den af kapten Silow uppstälda resolutionen.*

Rektor Söderbaum: Med anledning af professor Törngrens spörsmål, om arbetet vid de allmänna läroverken är så ordnadt, att det finnes tid till lek i det fria under den ljusa delen af dagen, så vill jag derpå svara, att under september och oktober samt mars—juni månader detta är förhållandet med klasserna 1—5, hvaremot under öfriga månader af läsåret dagslängden är för knapp för att räcka äfven till leken. Den ledighet af två timmar, som gifves mellan morgon- och förmiddagslektionerna, är i allmänhet icke disponibel för detta ändamål, enär de flesta klasser då äro upptagna antingen af gymnastik eller sångöfningar.

Hvad beträffar läsning af lexor under fristunderna, så vore det nog bäst, om man helt och hållet kunde taga bort den, men jag för min del kommer att betänka mig mycket väl, innan jag utfärdar en sådan tillsägelse, af skäl som jag under den föregående debatten angifvit.

Professor Törngren: Jag hade tänkt, då jag förra gången yttrade mig att, med anledning af herr Lindéns yttrande, hemställa, om det icke vid behandling af frågorna 5 och 16 vore tjenligare att yttre sig om folkskolelärarne och äfven seminarielärarne.

Kapten Balck: Jag skall endast bedja att få bemöta ett par missuppfattningar om den framställning jag gjorde i frågan, och det gäller i första hand den, att jag skulle hafva sagt, att skolan borde under ferierna egna vård åt barnen. Det har jag *icke* sagt, utan instämmer jag fullständigt i den åsigten, att föräldrarne hafva den första skyldigheten i afseende på uppfostran.

Vidare är det sagdt af en talare, att det finnes motsägelser i mitt yttrande; detta bestrider jag.

Frihet i leken betonade jag ett par särskilda gånger mycket skarpt, men derjemte framhöll jag, att när leken icke finnes till, och när man är fullkomligt obekant med den, då behöfs det nog påtryckning för att få den i gång ifrån första början.

Jag förstår ej insinuationen om »att täfla i nit». Jag är vän af täflingar i god mening och kan ej heller se något ondt i en dylik täflan, förutsatt att driffjedern ej är missunsamhet.

Med afseende på resolution är det föreslaget, att den från förra mötet skulle ligga till grund och antagas äfven af detta möte. Jag vill icke sätta mig deremot; framför allt vill jag icke föreslå något, som kan åstadkomma splittring i en vigtig fråga; jag vill alltså icke särskildt yrka på antagandet af mina framstälda punkter, men det kunde vara intressant få höra mötets åsigter

härom. Jag vill emellertid erinra, att mitt förslag ej strider mot förra mötets resolution samt att i denna endast äro uttalade *önskningar.* Äro herrarne nöjda med att fortfarande år efter år endast önska, då komma vi ej långt. Mitt förslag går ut på att öfvergå från ord till handling, under förutsättning att män finnas, som verkligen vilja göra något — men det är naturligtvis beqvämare att önska.

Hvad beträffar uppfordran att tala om folkskolorna, så kan det möjligen blifva tillfälle att längre fram behandla den saken.

Förra mötets resolution antogs.

Öfverläggningsämnena 7 ½ och 10.

Hvilken betydelse hafva gymnastiska öfningar för folkhögskolans elever, manliga och qvinliga, och hvilken erfarenhet har man redan derom?

Doktor Holmström: På vårt mötesprogram finnas en mängd vigtiga frågor, som ännu vänta på sin behandling. Detta manar mig att fatta mig i korthet.

Till detta möte, änskönt förlagdt till en årstid, som onekligen ej lockar till långväga resor, ha samlats deltagare från vidt skilda nejder; detta är ett talande bevis derpå, att det är lifliga intressen för ett stort och vigtigt mål, som här kallat samman. Och det målet syftar ytterst på ungdomens väckande till lifskraftig verksamhet och arbete i fosterlandets, ja, i hela mensklighetens tjenst. Men detta väckande och uppfostrande arbete, som I, mina herrar och damer egnat edra krafter åt, har hittills väsentligen kommit elementarskolans ungdom, de högre klassernas och stadsbefolkningens barn, till del. Men kretsen håller på att vidga sig. Den växer ut öfver universiteten och seminarierna, för att särskildt från de sistnämnda sprida sig ut öfver bygderna till de tusentals skolor, der landtbefolkningens barn uppfostras. Men månne det bör stanna härvid? Det finnes ju en mängd skolor för *vuxen* ungdom, der detta väckande, lifvande element ej bör saknas. En läroanstalt af denna art är *folkhögskolan.* Det är på dessa skolor jag utbeder mig att fästa eder uppmärksamhet. Min uppgift är att visa behöfligheten af gymnastiska öfningar för dessa skolors lärjungar och att göra reda för den erfarenhet man

redan kan hafva vunnit der. Men först må jag förutskicka en orienterande upplysning om de svenska folkhögskolorna, enär jag ej kan förutsätta, att kännedomen om dem är synnerligt stor. De finnas nu till ett antal af 25, och de äldsta hafva arbetat snart ett fjerdedels sekel. — Undervisningen för män är förlagd till vintermånaderna november—april, således 5—6 månader, och för qvinnor till 3 sommarmånader.

Lärjungarnes medelålder brukar vara 20 år i vinterskolan och 19 år i sommarskolan, åldern för öfrigt varierande mellan 16—30 år. Det är således *vuxna* män och qvinnor, som der undervisas, hvilket jag särskildt vill betona. Vid några skolor finnes tillfogad en öfre afdelning, kallad landtmannaskola, med undervisning äfven i landthushållning. För de ynglingar, som bevista denna öfre afdelning, blir undervisningstiden således 10 månader. Annars och för det stora flertalet endast 5, och för de unga qvinnorna, som sagdt är, 3 månader. I det jag nu öfvergår till sjelfva ämnet, ber jag få begagna en subjektiv form, således nästan uteslutande relaterande egen erfarenhet, hvartill den omständigheten torde berättiga mig, att jag arbetat i folkhögskolans tjenst från dess första uppkomst, och att den skola jag representerar först af alla folkhögskolor anordnat fullständigt genomförd gymnastikundervisning. Folkhögskolans elever äro till allra största delen barn af landtmän och således från barndomen vanda vid kroppsarbete och starkt rörligt lif. Då de nu försättas på skolbänken med 7—8 timmars dagligt skolarbete, dertill åtskilliga timmars hemarbete, komma de tvärt in i förhållanden, som ovilkorligen skola verka menligt på deras kroppsliga välbefinnande. Detta stillasittande lif verkar förslappande. Lärjungarna blifva lätt dåsiga och frusna, få åtskilliga krämpor, och sjukrapporter ingå ständigt till föreståndaren.

Sådan blef min erfarenhet strax i början af min lärareverksamhet. För att motverka detta onda, som dock kanske gjort sig mera gällande å den plats, der jag arbetat, nemligen i vestra Skåne med dess blida, fuktiga klimat, än i öfriga delar af landet, blef det för mig och mina medlärare angeläget att åstadkomma nödig motion för eleverna och oss sjelfva.

Under fristunderna tumlade vi om med ynglingarne i fria lekar å skolgården. Men åren togo småningom ut sin rätt hos oss lärare, och då vi ej längre sporrade till lekar, blef snart lekplatsen öde. Och följderna dröjde ej att infinna sig i form af allmän sjuklighet och tröghet vid skolarbetet. Vi sökte då råda bot genom fristående gymnastik i fria luften i förening med marscher och gevärs-exercis, men väderleken och brist på utrymme utom hus var ofta till hinder, och dessa öfningar kunde ej genomföras efter bestämd plan. Ett försök att inrätta nödtorftig

gymnastikapparelj i en lada tjenade ej till mycket. Lokalen var för trång och i alla hänseenden otjenlig. Det blef oss derför allt mera klart, att verklig bot kunde endast vinnas genom systematiskt ordnade gymnastiska öfningar, och för dessa behöfdes fullt ändamålsenlig lokal. Det är nu 7 år sedan skolan lyckades, genom uppbjudande af sina yttersta resurser, få uppförd en särskild gymnastikbyggnad, och deri kunde då anordnas dagliga, gymnastiska öfningar, under flera år ledda af en officer, som da var skolans lärare. De sanitära förhållandena förbättrades märkbart. Smärre sjukdomsfall med hufvudvärk, halsfluss o. d. blefvo nu sällsynta. Ynglingarne växte ut, deras bröstkorgar vidgades; de blefvo friskare, kraftfullare och lifligare, och detta gynsamma förhållande blef i kanske ännu högre grad skönjbart hos flickorna. Beträffande dessa vill jag särskildt framhålla vår erfarenhet från sista sommarkursen. Vid den inspektion, som förrättades af skolans lärare vid kursens början, befunnos af 53 elever 30 procent eller 15 flickor lidande af ganska allvarlig bleksot, yttrande sig i hjertklappning, andfåddhet, trötthet och dålig aptit. Efter en lindrigare medicinsk behandling, men väsentligen genom väl afpassade gymnastiska rörelser en timme dagligen blef helsotillståndet snart mycket godt, och dessa flickor, som vid ankomsten till skolan besvärades af trötthet blott vid att gå uppför några trappor, kunde vid kursens slut med lust och glädje deltaga i klättringar, hoppningar och andra ansträngande kroppsrörelser.

Detta var vinsten i *sanitärt* hänseende. Denna är visserligen mycket värdefull i och för sig, men är ej den enda. Följderna af den dagliga, kraftiga motionen och hvad dertill hörer, visa sig högst fruktbringande för sjelfva skolarbetet. Ynglingen och flickan får först nu liksom klart för sig, att han, hon, eger herravälde öfver sin egen kropp. Man har alla kroppens ledamöter och organ som lydiga tjenare. Gången blir mera fast och bestämd, hållningen mera kraftig, lynnet friskt och käckt. Tilliten till egen kraft växer.

De stärkta musklernas och själens. förut slumrande, nu väckta krafter skola sättas på prof; de vilja ha något att försöka sig på. Det blir en märklig jemnvigt och på samma gång lugn vexelverkan emellan kroppen och själen, de lekamliga och andliga organen. Man närmar sig idealet: »Mens sana in corpore sano». Att detta skall återverka förmånligt på skolarbetet är påtagligt. Från gymnastiksalen åservänder lärjungen till skolbänken med friska kropps- och själskrafter, och denna friskhet hos lärjungeskaran återverkar på läraren, som deraf eldas till större liflighet i sin framställning. Lärjungen, som på öfningssalen lärt sig lystra på ledarens kommandoord samt snabbt och punktligt följa hans befallningar, medför till skolsalen denna lystring och följer

med lifligare uppmärksamhet, hvad läraren har att meddela. Kortligen, det blir *fart* i det hela. Det var farten, som fattades. Massan fanns der förut. Om Otto von Fieandt heter det:

»Finnen, visste han helt godt,
Är för trygg för att ha brådt.
Ville derför hjelpa arten,
Icke modet, endast farten.»

Och för oss folkhögskolemän gäller detsamma. Vår uppgift är att väcka de slumrande andliga krafterna hos vår landtbefolknings ungdom. Men huru underlättas icke vårt arbete genom gymnastiken, som väcker de lekamliga krafterna och *sätter fart* i dem.

Då jag nu ser tillbaka på vår vunna erfarenhet under de sista sju åren, så kan jag med stor tillfredsställelse tänka derpå. De summor, vi årligen offra derpå, äro ej obetydliga, ja kanske för stora i förhållande till hvad man vanligen anser förenligt med klokt beräknande hushållning. Men skolans hufvudmän ångra visserligen icke de gjorda uppoffringarna. De fröjda sig öfver att se ungdomen friskare, gladare, hurtigare och på samma gång mera andligt vaken. De tro äfven, att detta skall mäktigt bidraga till *väckandet och stärkandet af fosterlandskärleken.* När jag för några veckor sedan fick inbjudning till detta möte genom herr kapten Norlander, den nitiske befrämjaren af den svenska gymnastikens införande i folkhögskolorna, så uppstod hos mig den tanken, att man borde på något sätt fästa herrar fackmäns uppmärksamhet på dessa skolor och deras behof af gymnastiska öfningar. Och jag trodde, att mitt föredrag skulle bäst uppmärksammas, om det försågs med en illustration. Denna illustration är den lilla uppvisning af gymnaster från nu pågående vinterkurs, till hvilken jag vördsamt inbjudit mötets medlemmar. Men man må ej här missförstå mig. Det är ej en vanlig slutuppvisning med utbildade gymnaster; ty man må erinra sig, att vi befinna oss i början af vinterkursen, och att våra gymnaster endast haft fem veckors, d. v. s. trettio timmars öfning.

Nej, det må snarare betraktas som en lektion för att visa, i hvad mån vi kunnat tillämpa systemet. Vinner detta herrar fackmäns bifall och godkännande, så kunna vi deraf hoppas på deras sympati för våra sträfvanden. Men vi vilja något mera. Jag hoppas, att denna lilla trupp af unge män skall betrakta sig som missionärer för den svenska gymnastiken, när de ute i bygderna komma att räknas bland de ledande männen. De skola då minnas denna dag och göra sitt bästa för befrämjandet af gymnastikens införande i barnskolorna och för upprättandet af frivilliga gymnastikföreningar bland nejdens ungdom. Men de stå nu här äfven

som missionärer i så måtto, att de våga betrakta sig som företrädande öfriga svenska folkhögskolors ungdom, och de ställa till eder här församlade representanter för den högre gymnastikundervisningen den bön, att I, för så vidt I funnit vår sak behjertansvärd, ville gifva eder mäktiga medverkan till att den svenska landtbefolkningens ungdom och särskildt den, som samlas i folkhögskolorna, må kunna blifva delaktiga af den Lingska gymnastikens välsignelserika inflytande, om hvilket en dansk man vid detta möte sagt, att det är en »uvurderlig sag».

Detta är den innersta meningen med vårt djerfva tilltag att här framträda.

Den 4 Januari kl. 5 e. m.

10. Egner det Lingske Gymastiksystem sig for frivillige Övelser?

Cand. Magister Poul la Cour:* Ved dette Spörgsmål menes selvfölgelig ikke: om mennesker, der af egen fri Villie gjör Gymnastik, vil have Udbytte af at fölge det Lingske System. Herom kan der ikke være Spor af Tvivl. Er det Lingske System rationelt overhovedet, bliver det ikke mindre rationelt derved, at man med fri Villie stiller sig under Förerens Commando. Tværtimod turde det snarere vinde herved; thi den, der gymnastiserer af fri Villie, vil være mere tilböjelig til at udföre Övelserne med så stor Energi og Renhed i Formen, som man formåer, og vil derfor snarere have större Udbytte end den, der gymnastiserer obligatorisk og måske derfor ikke anstrenger sig videre, end at Læreren kun ikke kan klage over ham. Ligeledes turde også den Disciplin, hvorunder man frivillig stiller sig, kunne virke mere intensivt end den, man obligatoriskt er stillet under.

Nej, Spörgsmålet er kun, om man ved frivillige Övelser vil bruge det Lingske System. Men dette er også et særdeles vigtigt Spörgsmål, som af mange besvares benægtende, og som Motivering for Nægtelsen anförer man, at Systemet er kjedeligt. Jeg skal ikke her indlade mig på alt det, der er sagt for og imod denne Ting, vel de Hundrede Gange; ad denne Vej vil dog enhver beholde sin Mening; men jeg skal ved Hjælp af en Del statistisk

* Återgifvet, enligt anhållan efter en uppsats i »Tidskr. i Gymn.»

Materiale fremdrage Kjendsgjerninger, som vise, i hvilken Grad det Lingske System er taget i Brug ved de frivillige Övelser i Danmark, og navnlig på 3 Områder: i Kjöbenhavn, i de danske Skytteforeninger og ved de danske Folkehöjskoler.

For Kjöbenhavns Vekommende har jeg rettet en Forespörgsel om det nuværende Antal af gymnastiserende Mænd og Kvinder over 16 Års Alderen til de mere kjendte Gymnastikforeninger og Instituter. Det er muligt, at der kan være mere private Hold, hvorom jeg ikke er kommet til Kundskab, så at Tallene ikke tör anses for alt omfattende, men de ville dog give en Forestilling om det væsentligste. Selvfölgelig er Gymnastik for Börn, for Militaire samt for Folk, der har et specielt Öjemed med Övelserne, såsom Læreruddannelse, ladt ude af Betragtning.

Antalet af voxne Mænd (over 16 år), der gymnastiserer efter det danske Reglement eller modificerede Systemer er:

i Kjöbenhavns Gymnastikforening	145
i Handelsstandens Gymnastikforening	108
i Akademisk Skytteforening	65
i »Hermes»	42
i Gymnastikkursus for Urtekræmmerlærlinge	28
i Cand. Aabys Institut	25
i P. Petersens Institut	12
	425

Til Sammenligning hermed kan anföres, at foruden nogle mindre Kursus efter det Lingske System i Kjöbehavn, har navnlig Cand. polyt. N. Rasmussens gymnastiske Institut År for År draget flere og flere Gymnastikere til sig. Allerede i Året 1887—88 gymnastiserede her ligeså mange (145) som i den for Tiden talrigste Gymnastikforening blandt ovennævnte; og Tallet er i hvert af de fölgende År voxet henholdsvis til 165, 282, 323, og i indeværende År er der over 100 mere end sidste År, så at her alene gymnastiserer flere voxne Mænd end i alle de andre tilsammen.

Af voxne Kvinder udenfor Skoler og uden Bihensigter, såsom Lærerindeuddannelse, og som gymnastisere efter andre Systemer end det Lingske, har jeg kun kunnet opspörge:

i dansk kvindelig Gymnastikforening	28
i P. Petersens Institut	27
i Frk. Mosolffs Institut	6
	i alt 61

På den anden Side gymnastiserer i fölge Angivelse af Frk. Aug. Formann i forskjellige Lokaler i Byen efter Lings System c. 200 voxne Kvinder. Heri er selvfölgelig ikke medregnet de ved forskjellige Instituter studerende.

Det er i det Hele ikke noget stort Tal af Kjöbenhavnere, der gymnastisere, men foranstående Tal ville dog vise, at de Instituter, der byder det Lingske System har den störste Tiltrækningskraft.

* * *

De danske Skytteforeninger danner et talrigt Selskab udbredt, næsten over alle Egne af Danmark. I omtrent 800 Skyttekredse findes over 25,000 aktive Skytter, hvoraf mere end 20,000 ere under 30 Års Alderen. Desuden er der henved 10,000 bidragydende Medlemmer. Der bogföres årligt 1¾ Million Skud, et betydeligt större Antal end i den danske Hær. — Disse store Tal skyldes fornemmelig Danmarks Nederlag og Tab i 1864; og Deltagelsen er fuldstændig frivillig. Vel yder Staten nogen materiel Bistand, skjöndt kun ringe i Forhold til den store Virksomhed; men hverken kan Indmeldelse og Deltagelse pålægges nogen, ikke heller er der hertil fra Statens Side knyttet nogen Fordel for Deltagerne. Snarere kunde det modsatte siges; thi blandt Rekruterne i Hæren udtages de flinkeste til at gjennemgå en Underkorporal- eller Korporalskole, og derved forlænges deres Værnepligt fra normalt 6 Måneder til 15. Den, der dygtiggjör sig ved Legemsövelser, Disciplin og Våbenbrug, er altså snarest udsat for den borgerlige Ulæmpe, som denne lange Tjenestetid frembyder.

I omtrent 400 Skyttekredse drives der Legemsövelser af omtrent 7,000 unge Mænd. Denne Virksomhed har havt en god Stötte i den Omstændighed, at nysnævnte værnepligtige Underkorporaler og Korporaler efter at være permitterede befinde sig i alle Egne af Landet, så at det i Reglen ikke har været vanskeligt for en Skyttekreds at finde en Leder. Desuden blev der årlig holdt private Kursus dels for de nævnte Befalingsmænd dels for flinke Gymnastikere, som ikke i Hæren havde lært at lede Gymnastiken.

Da nu den Lingske Gymnastik begyndte at blive kjendt i Danmark, fik man i mange Skyttekredse strax Opmærksemheden fæstet på den, fordi man i Forvejen fölte et Savn, som det Lingske System syntes kaldet til at råde Bod på. I flere Kredse, og særlig i Kredse med udmærkede Gymnaster havde nemlig Bevægelsen allerede kulmineret til stor Sorg for de oprigtige Gymnastikvenner. De udmærkede Gymnaster havde nemlig drevet det så vidt i Dygtighed, at de mindre begavede helt holdt sig tilbage, idet de ikke vovede at kappes med hine; og eftersom nu de gamle ældedes, var der på sine Steder begyndt at komme Tilbagegang i Bevægelsen og Deltagelsen. Man kunde i den Tid (1882—84)

höre mere end en af Gymnastikens Venner udbryde: »Skaf os andre Övelser, hvorved vi kan få flere med af dem, der dog i Grunden trænger allermest til det!»

Det er derfor intet Under, at Lings System mangensteds blev modtaget med Begejstring. Men en Vanskelighed var der, og den var stor: hvor skulde man få Ledere fra? — Cand. polyt. N. Rasmussen sögte til gymnastisk Centralinstitut i Stockholm og blev velvillig modtaget til fuldstændig Uddannelse. Senere skete det samme med enkelte andre unge Mænd og Kvinder. Endvidere viste Kapt. Norlander i Lund den store Opoffrelse i 1885 at modtage 12 danske Mænd (og Året efter nogle flere) til et 7 Ugers Kursus. Til gymnastisk Uddannelse var Tiden vel kort; men de nævnte 12 havde selvfölgelig visse Forudsætninger, og navnlig havde de alle tidligere været Ledere i Gymnastik. Man forsögte nu at holde lignende Kursus i Danmark; og til nogen Sikkerhed for, at Forsögene på dansk Grund blev nogenlunde forsvarligt ledede overværede Kapt. Norlander nogle Afslutningsmöder for sådanne Kursus.

Det kunde imidlertid ikke undgåes, at, da der ikke existerede nogen officiel Uddannelsesanstalt, blev der stundom noget udgivet for »svensk Gymnastik», som ikke tilkom dette Navn. Da tog Overbestyrelsen for de danske Skytteforeninger sig i 1889 af Sagen — ikke for at fremtvinge eller anbefale den ene eller den anden Slags Gymnastik; thi Overbestyrelsen har altid overladt Valget heraf fuldstændigt frit til Kredsene; — men for at sörge for, at det, der blev gjort, blev vel gjort. Overbestyrelsen fik derfor oprettet Kursus efter det danske Reglement ved Hærens Gymnastikskole og efter det Lingske System ved Cand. Rasmussens gymnastiske Institut samt ved Askov Folkehöjskole, de to förstnævnte i September, det sidstnævnte i Oktober Måned. Ved Afslutningen foretoges en Bedömmelse af, hvilke Deltagere, der ansåes duelige til at lede Gymnastiken i Skytteforeningerne, og et Testimonium blev udfærdigt til enhver sådan Deltager. I det Lingske System er Cand. Rasmussens Consulent i så Henseende. I de 3 År, hvori disse Kursus har været holdt, er Antallet af Deltagere fölgende:

		Hærens Gymn.-skole.	Cand. Rasm. Inst.	Askov Folkeh.
Kursus 1889	Deltagere	8	24	24
	Testimonier	3	19	15
» 1890	Deltaegre	opgivet af Mangel på Deltagelse	20	33
	Testimonier		14	19
» 1891	Deltagere	opgivet på Grund af den sildige Höst		35
	Testimonier			20

Foruden dem, der har opnået Testimonium, har der ved de 2 sidste Års Kursus været nogle, som havde Testimonium fra tidligere, og som på ny gjennemgik Kursus som Repetitionskursus.

Det ses af ovenstående Tal,' at Begjæret efter Lings System er langt overvejende. Ganske vist må det bemærkes, at den nævnte Tilstedeværelse af Underkorporaler og Korporaler gjör Kursus i dansk Gymnastik mindre nödvendig; men når det betænkes, at der i tidligere Tid dog blev holdt store Kursus (stundom over 40 Deltagere) i dansk Gymnastik, er det umiskjendigt, i hvilken Retning Önskerne gåer ved den frivillige Gymnastik i de danske Skytteforeninger.

* * *

Hvad Gymnastiken ved Folkehöjskolerne angåer, slutter jeg mig ganske til de Udtalelser, som Dr. Holmström fremförte i Formiddags ved den af hans Lærlinger foretagne Opvisning. Yderligere skal jeg tilföje, at medens Folkehöjskolerne i Sverige i Almindelighed bidtil er gået mere i faglig Retning, er de i Danmark navnlig i den förste Tid gået mere ud på at udvikle det almenmenneskelige. Jo mere Oplysning, der tiltrænges i vor Tid, for at stå sig i Kampen for Tilværelsen, des mere nödvendigt er det også, at der er et solidt og bredt Grundlag af *menneskelig* Udvikling tilstede. Da nu den Lingske Gymnastik også fornemmelig sigter på en harmonisk menneskelig Udvikling fremfor på at opnå særlige Færdigheder, måtte dette System særlig anbefale sig til Brug ved de danske Folkehöjskoler.

Ved de fleste större Höjskoler havde man alt længe havt Legemsövelser; og den uundværlige Forudsætning for regelmæssig Gymnastik, nemlig Gymnastikhuse, var allerede tilstede. Derimod medförte Overgangen til det Lingske System en ikke ringe Bekostning, fordi det var vanskeligere at skaffe en tilstrækkelig dygtig Leder. Tidligere havde man gjerne kunnet finde en Korporal e. l., som vilde være gratis Lærling på Höjskolen, og som derfor påtog sig at lede Gymnastiken uden Vederlag. Nu blev det derimod nödvendigt for mangen en Höjskole at ansætte en fast Gymnastiklærer og at lönne ham eller hende således, att man kunde beholde ham, ja, stundom således, at vedkommende kunde gifte sig. — Alligevel blev dette Skridt forholdsvis hurtigt gjort; thi man indså snart, at man herved ikke alene kunde byde de unge et udmærket Udviklingsmiddel, men at denne Gymnastikart var særdeles vel skikket til at holde Sundhed og Arbejdsdygtighed vedlige hos Lærlingerne i deres Skoletid.

For at samle Oplysning om denne i og for sig påfaldende Optagning af Lings System ved Höjskolerne har jeg rettet en privat

skriftlig Forespörgsel til alle Danmarks Folkehöjskoler og Landboskoler. Jeg har ikke ment at burde drage Skjel imellem disse; thi dels stå de i et nöje Samarbejde med hinanden, og dels er der alle mulige Overgange ligefra Skoler, der udelukkende tilstræber menneskelig Udvikling, og til Skoler, der blot befatte sig med Fagdannelse. Heller ikke har jeg gjort noget Skjel imellem Höjskoler af forskjellig Åndsretning; men simpelthen bedt om Oplysning hos alle de Landbo- og Folkehöjskoler, som findes anförte i Holts Lommebog. Mine Spörgsmål löd således:

»Til Brug ved en statistisk Opgjörelse beder jeg Dem meddele mig for Skolens mandlige og kvindelige Afdeling:

a. Hvilket Gymnastiksystem der bruges,
b. Når dette blev indfördt,
c. Hvilket andet der tidligere har været brugt,
d. Elevantallet på sidste Skolehold,
e. Hvor mange gymnastiserende blandt disse,
f. Er Deltagelsen i Gymnastik fri eller tvungen?»

Svarene bleve indförte på et medfölgende Skema; og Svar ere indlöbne fra de allerfleste Skoler. På en del af de mindre Folkehöjskoler skriver Forstanderen — ofte med stor Beklagelse —, at Skolen ikke har havt Råd til at bygge Gymnastikhus og holde Gymnastiklærer; men det er heldigvis ikke noget stort Tal af den danske Höjskoleungdom, der således må undvære regelmæssig Gymnastik.

Et Uddrag af de indkomne Svar viser derimod, at der i de forskjellige År fra 1884, da Lings System först blev indfört på Vallekilde Folkehöjskole, har været fölgende Antal af Folkehöjskoler, hvor der er gymnastiseret efter Lings System af mandlige Lærlinger:

Antal Skoler efter	1884	1885	1886	1887	1888	1889	1890	1891
Lings System	3(0)	8(0)	15(2)	19(3)	23(4)	27(4)	31(4)	32(4)

De små Tal i Parenthes angiver Antallet af Skoler, hvor Deltagelsen i Gymnastik er tvungen. Man ser, at det langt overvejende Antal stiller Eleverne det frit, om de vil gymnastisere eller ej, nemlig for Tiden 28 fri, 4 tvungen. På et Par Skoler, hvor Deltagelsen ellers er fri, stiller man dog den Fordring, at når man först begynder, skal man blive ved. På en skole har man truffet den ret talende Bestemmelse, at Deltagelsen er fri, men kun Deltagerne i Legemsövelser kunne vente fri Lægehjælp og fri Sygepleje.

Antallet af Skoler, der drive dansk Gymnastik er for Tiden kun 6, hvorof de 3 har tvungen Deltagelse.

Endnu mere fremtræder dette Forhold, når der tages Hensyn til Lærlingeantallet, idet de 32 Skoler, der bruge Lings System har ialt 1,582 Lærlinger, hvoraf 1,275 gymnastisere, medens de 6 Skoler, der drive dansk Gymnastik, har i alt 231 Lærlinger, hvoraf 197 gymnastisere.

Sammenligner man den frivillige Deltagelse viser det sig, at ved de 28 Skoler gymnastiserer i Frihed efter Lings System 1,122 af de 1,444 Lærlinger eller 79 %, og ved de 3 skoler gymnastiserer i Frihed efter dansk Reglement 84 af de 112 Lærlinger eller 75 %.

Dette viser i alt Fald, att det Lingske system i det mindste har ligeså stor Tiltrækning for Lærlingerne som det danske. Der er rigtignok kun 3 Skoler efter det sidste, og heraf kan vanskelig drages nogen sikker Slutning; men efter mit Kjendskab med Höjskolegymnastiken betænker jeg mig ikke på at udtale, at den fri Deltagelse i dansk Gymnastik snarere i 75 % er udtrykt ved for stort end fot lidet et Tal, når dette var bleven fastslået i Tider, da flere Höjskoler gymnastiserede efter dansk Reglement.

Et Uddrag af Indberetning for Kvindelige Folkehöjskoler giver fölgende:

Antal Skoler efter	1884	1885	1886	1887	1888	1889	1890	1891
Lings System	$2_{(0)}$	$5_{(0)}$	$11_{(0)}$	$21_{(1)}$	$24_{(2)}$	$26_{(2)}$	$30_{(2)}$	$32_{(2)}$

Ved de 30 Skoler er Deltagelsen i Gymnastik fri, ved 2 tvungen. Af andre Gymnastiksystemer anförer 1 Skole dansk tvungen, 1 Skole P. Petersens System tvungen. Ved de 32 Skoler med Lings System er der 1,473 Lærlinger, hvoraf 1,168 gymnastisere, ved de 2 andre Skoler er der 180 Lerlinger, hvoraf 115 gymnastiserer. — Tallet på de sidste Skoler er så lidet, og Deltagelsen desuden ved dem begge tvungen, så at man vanskelig kan gjöre nogen Slutning om, hvorvidt Lærlingerne föle sig tiltrukne til Systemet. Vilde man dog udregne Procentantallet af Deltagere viser det sig, at hvad enten man tager alle 32 Skoler, der bruger Lings System, eller blot de 30, hvor Deltagelsen er fri, er de 79 % af Lærlingerne gymnastiserende, hvorimod de to Skoler med andre Systemer, og hvor Deltagelsen er tvungen, kun har 64 % af Lærlingerne som Deltagere i Gymnastiken.

* * *

Af alle disse Talstörrelser vil det fremgå, at, når man hidtil jevnlig har påstået, at det Lingske System ikke egner sig til frivillige Övelser, fordi det har for ringe Tiltrækningskraft, er for kjedeligt o. l., så tale de anförte Kjendsgjerninger fra Danmark

afgjort imod en sådan Påstand; og det er at håbe, at denne fremtidig vil være ubrugelig til at lægges i Vejen for den Lingske Gymnastik, indtil nogen ved andre Kjendsgjerninger og Talstörrelser skulde bevise det modsatte af, hvad der fremgåer af nærværende.

Doktor Levin: Då jag varit i tillfälle följa utvecklingen af en af våra äldre folkhögskolor, den i Södermanland, ända från dess början och för närvarande tillhör styrelsen för densamma, så är det gifvet, att jag intresserar mig för allt hvad som rör dessa skolor.

Då jag dessutom är gymnast, är det klart, att jag skall intressera mig för gymnastiken vid dessa skolor.

Jag mottog derför med mycket nöje inbjudning till en folkhögskola i Danmark. Jag besökte den på grund af den synnerligt höga ståndpunkt, som jag visste gymnastiken der hade. Men icke dess mindre blef jag mycket förvånad att se, i hvilken stor skala gymnastiken der bedrefs, och detta på en tid, då, så vidt jag vet, ingen svensk folkhögskola använde någon gymnastik.

Jag. undrade då, om det gamla ordspråket var sant, att ingen är profet i sitt eget fäderneslaud, men jag kom snart till öfvertygelse om, att förhållandet gestaltar sig olika i en skola med 2—300 elever än i våra svenska folkhögskolor med sina 20—50 elever, åtminstone hvad flertalet beträffar. Den ekonomiska frågan utgör säkerligen den hufvudsakliga eller den enda svårigheten för gymnastikens framtid.

I den enda folkhögskola jag känner till, den i Södermanland, insågs redan vid skolans stiftande behofvet af gymnastik, men erfarenheten — det är nu 20 år sedan — var, ingen, och man sökte att åstadkomma något i den vägen genom att uppsätta en liten gymnastikapparelj i det fria. Emedan så många skolor här hafva sin lästid från november till maj, så lämpar sig naturligtvis ej gymnastik utomhus, och då dertill kommer, att det var brist på ledare, så blef följden, att den lilla gymnastik som idkades blef frivillig och naturligtvis så godt som ingen.

Första vilkoret för att vid folkhögskolor kunna åstadkomma någon gymnastik, är lämplig lokal. Detta kan och måste öfvervinnas. Nog kunna vi komma derhän, att vi få lokaler.

En annan och större svårighet är, att få en fullt utbildad ledare af facket. En sådan står oss med våra små förhållanden icke till buds, utan det måste hvila på lärarne.

I de flesta folkhögskolor finnes endast två lärare, och då måste en af dem åtaga sig ledningen, och jag tror, att det enda sättet att få gymnastik till stånd är, att det sättes upp som fordran att en lärare, som söker plats vid skolan, måste ega någon

kännedom om ledning af gymnastik; detta blir det vigtigaste, och jag tror, att det skulle göra mycket godt, om gymnastikläraremötet här kunde betona den saken och dertill bringa denna sin åsigt till våra folkhögskolors kännedom genom att till dem sända ett exemplar af mötets förhandlingar eller åtminstone ett utdrag af den diskussion, som här blifvit förd i ämnet.

Kapten Silow: Med synnerlig glädje har jag åsett undervisningen med en del af folkhögskolans elever och med intresse åhört doktor Holmströms underhållande föredrag »rörande nyttan och nödvändigheten af gymnastiska öfningars införande vid våra folkhögskolor». De erfarenheter, man vunnit, och de vackra resultat, hvartill man kommit vid Hvilans folkhögskola, bör blifva en maning för landets öfriga folkhögskolor att mera allmänt följa exemplet att på frivillighetens väg införa dessa nyttiga och helsobringande öfningar. Från statens sida borde deras sträfvan uppmuntras och underlättas genom anslags beviljande.

Då man understundom får höra, att den svenska gymnastiken ej lämpar sig för *frivilliga* föreningar, är det en sann glädje att från detta håll få höra, att eleverna med lust och glädje samt utan tvång i dessa öfningar deltagit. Vi ha här fått höra och genom en utförlig statistik har visats, att den svenska (Lingska) gymnastiken på frivillighetens väg vunnit en mycket stor spridning i de danska skytteföreningarne och i de danska folkhögskolorna.

Häraf torde framgå, att om våra gymnastiska öfningar ledas på ett *rätt* sätt och om en sann uppfattning bland deltagarna får göra sig gällande rörande gymnastikens egentliga mål, möta inga hinder att på frivillighetens väg få svenska gymnastiken spridd till folket.

Beträffande den Lingska gymnastikens utbredning i vårt land på frivillighetens väg under senare åren ber jag att få lemna några sifferuppgifter rörande ett par qvinliga föreningar i Stockholm. Den ena, som räknar öfver hundra aktivt deltagande medlemmar, bildades 1885. Anslutningen till denna förening har år efter år tilltagit. Föreningen håller inga officiella uppvisningar, utdelar inga pris och använder ej heller andra yttre utmärkelsetecken som lockelsemedel. Dess mål är att efter Lingska systemet utöfva och väcka håg för friskgymnastisk verksamhet inom det qvinliga slägtet.

Den andra föreningen, »Stockholms qvinliga gymnastiksällskap», började sin verksamhet 1888. Dess uppgift är att åt unga qvinnor meddela friskgymnastik för helsans underhållande och att genom gymnastik motverka det skadliga inflytande, som ett ensidigt stillasittande arbete utöfvar på kroppens förrättningar.

Sällskapet anordnar för syftets vinnande *kurser* i skilda stadsdelar och tillslutningen är ganska stor. Deltagarinnornas antal har i medeltal utgjort 300 per år, fördelade på 6 à 7 kurser årligen.

Inom de föreningar, hvarest den svenska gymnastiken ej tillvinner sig någon varaktigare anslutning, ligger felet, enligt mitt förmenande, i det sätt, hvarpå öfningarna ledas och ej i sjelfva systemet. Man spårar inom en del föreningar en viss ensidighet i rörelseförrådets användning. Ett enda schema uppställes, som, utan någon förändring i rörelseformen, öfvas hela året om. Ja, understundom börjas från första öfningsdagen att arbetas på ett så kalladt uppvisningsprogram.

Der gymnastiken så handhafves undrar jag ej på, att deltagarne efter någon tid finna gymnastiken tråkig. Är då systemet fattigt på rörelser? Nej. En hvar, som något närmare känner vår gymnastik vet äfven, att den innehåller många både nyttiga och på samma gång roande rörelser, blott de få sin rätta användning.

Professor Törngren: Äfven jag vill uttrycka min tacksamhet såväl till doktor Holmström för hvad han genom sin verksamhet såsom föreståndare vid en folkhögskola här vid detta möte åskådliggjort, som äfven till magister Poul la Cour för hvad han framstält, och hvarigenom vi tydligt se, att vi hafva åtskilligt att tacka Danmark för i afseende å der gjorda bestämda erfarenheter.

Det är ett par yttranden i doktor Holmströms föredrag, hvarom jag beder få upplysning. Det sades, att flickorna hafva, innan gymnastiken börjar, varit sjukliga på olika sätt, och att de hafva fullkomligt förbättrats, sedan gymnastiken infördes. Deremot sades det om ynglingarne, att de tidigare i skolan blefvo klena eller kände sig sjukliga på grund af bristande kroppsarbete.

Det förefaller mig i så fall, att anledningarna till dessa förhållanden vore väsentligt olika, och att flickorna möjligen i sina hem icke voro vana vid kroppsarbete, men att deremot ynglingarne voro detta.

Orsaken till ett sådant förhållande skulle möjligen kunna vara, att de af folkets barn, som komma till skolan, och i synnerhet döttrarna, hafva börjat slappa af med kroppsarbete och mera hålla sig till den slags sysselsättning, som eljest är de s. k. bättre lottades.

Det vore rätt angeläget att få detta förhållande utredt och huru det i öfrigt ställer sig i afseende å dem, som besöka och dem, som icke besöka skolan.

Rörande den framställning, doktor Holmström gjorde, att *mötet* skulle yttra sig för obligatorisk gymnastik inom folkhögskolorna,

så ställer det sig vanligen så här i landet, att vid ett tillfälle som detta, man lätt får ett sådant yttrande till stånd, men sedan vi hört herr la Cours föredrag, så hafva vi starka skäl att ställa oss till doktor Holmströms förfogande, ehuru det eljest kan vara svårt för mötet, som häri har bra liten erfarenhet, att framställa en så positiv fordran. Jag hade tänkt, att mötet skulle vara beredvilligt förorda, att verkliga ansträngningar böra göras såväl från enskild som från statens sida, för att befordra gymnastiken i folkhögskolorna.

Vi hörde från herr la Cour, att ett medel att befordra gymnastiken varit att gifva dem, som bruka densamma, fri läkarevård.

Jag hemställer till doktor Holmström, att han ville precisera ett förslag till mötesbeslut.

Doktor Holmström: Jag skall be få svara på de invändningar, som blifvit gjorda.

Beträffande den första, att det skulle synas vara en motsättning emellan de qvinliga och manliga eleverna i folkhögskolan, så vill jag upplysa, att de senare i allmänhet äro söner af den jordbrukande landtbefolkningen. De hafva således i regeln varit kroppsarbetare och komma till skolan friska och sunda samt med kraftiga lemmar och väl utbildade muskler. För dem tjena de gymnastiska öfningarna som en daglig och välbehöflig motion för att förebygga de menliga följderna af ett stillasittande lif på skolbänken.

Men beträffande flickorna eger till dels ett annat förhållande rum.

Det kommer icke blott hemmansegaredöttrar till skolan, utan äfven en och annan flicka från städerna, ofta direkt från elementarskolan, äfvensom en del fattiga flickor af handtverksklassen, som ej ha krafter för tyngre arbeten och derför vilja egna sig åt lärarinnekallet.

För resten är det nog sant, som professor Törngren antydde, att mången hemmansegaredotter har tyvärr afhållit sig allt för mycket från kroppsarbete och i stället sysselsatt sig med endast små handarbeten, såsom virkning och dylikt. Derför är det just så, som jag förut nämnt, att rätt många af de flickor, som komma till skolan, äro svaga och sjukliga, och för dem har gymnastiken en annan betydelse än för de kraftiga ynglingarne.

Beträffande frågan om obligatorisk gymnastikundervisning vill jag endast framhålla, att jag till en början missförstått referatet från Stockholms-mötet. Jag finner nu, att man visserligen varit af den åsigten, att de folkhögskolor, som åtnjuta statsanslag, borde

införa gymnastiska öfningar, men för öfrigt ansett, att dessa ej borde vara obligatoriska för lärjungarne.

För att precisera min egen ståndpunkt i det hänseendet, vill jag nämna, att vi ej hafva haft undervisningen obligatorisk. I nästan alla öfriga ämnen är undervisningen detta, men uti gymnastik hafva vi stält det mera på frivillighetens grund och varit angelägna om att få så många elever med som möjligt; vi hafva uppfordrat dem att deltaga i de dagliga öfningarna och framhållit vigten deraf för dem sjelfva, och år för år har procenttalet af dem, som ej gå med, blifvit mindre, så att i år är det endast *en*, som uteblifver och detta till följd af kroppslyte.

När klockan ljuder till gymnastik, så ser man eleverna ifrigt ila till gymnastiksalen. På grund häraf tror jag, hvad folkhögskolan beträffar, att man ej behöfver der påbjuda obligatoriska gymnastiköfningar, dock naturligtvis under förutsättning att läraren är skicklig och förmår sätta fart i öfningarna.

Medan jag ännu har ordet, må det tillåtas mig nämna, att det är en tendens till att frivilliga gymnastikföreningar börja bildas på landsbygden. Vid Hvilan hafva sålunda kringboende hemmansegaresöner, som förut varit vid skolan, jemte flera tjenstedrängar, haft gymnastiköfningar om vinteraftnarna, och flera hafva gått ända till 7—8 kilometers väg för att deltaga i dem.

En stor svårighet är här vid lag, att man ej alltid har tillgång till lämpliga ledare. *Det är derför angeläget att på något sätt få goda instruktörer utbildade för landsbygden.*

Kapten Norlander: Jag känner mig förekommen af doktor Holmström, men hemställer huruvida mötet icke, för att komma till resultat, ville uttala sina sympatier för att statsanslag blefve beviljadt för år i gymnastik vid folkhögskolor, för att drifva den saken fram.

Doktor Levin: Jag beder få tillägga några ord till mitt förra yttrande.

Jag anser, att folkhögskolor, som hvila på frivillighetens grund, icke böra införa något obligatoriskt i sin undervisning, då det icke är nödvändigt, och jag tror, att det icke är nödvändigt; ja, jag är alldeles öfvertygad derom, att ifall gymnastik anordnas, så är hvar och en i alla fall fullt villig att gå med, hvarför jag anser sådan fordran obehöflig.

Deremot kan det vara fråga, om det bör med statsanslag följa *skyldighet* att meddela undervisning i gymnastik, men det statsanslag, som erhållits, är hittills för litet dertill, och jag anser det ej vara behöfligt att hafva särskilda lärare i gymnastik.

Doktor Holmström: Jag vill endast nämna, att jag för min del anser det mycket önskvärdt och för folkhögskolorna mycket vigtigt, om mötet ville uttala sig i den riktningen, som kapten Norlander yttrade, nemligen att mötet framhåller såsom sin åsigt, att gymnastiska öfningar ha synnerligen stor betydelse för folkhögskolornas lärjungar, samt att staten borde genom särskilda anslag underlätta skolornas verksamhet i detta hänseende.

Jag har tänkt mig, att så snart en folkhögskola kunde visa, att den har lämplig gymnastiklokal och fullt duglig instruktör, så skulle den vara berättigad att erhålla statsanslag.

Jag anhåller derför om bifall till kapten Norlanders förslag.

Kapten Balck: På den frågan, som är uppstäld: »Egnar sig det Lingska gymnastiksystemet för frivilliga öfningar», kan hvar och en, som känner det Lingska gymnastiksystemet, svara ett kort och obetingadt *ja;* men det beror på, huru detta system tillämpas, med andra ord mera på metoden än på systemet, hvilket är godt, derom råder nog endast en mening.

Det beror härvid också på lärarnes förmåga mer än vid något annat system. Vidare beror det utan tvifvel på lokala förhållanden och hvilka idrottsliga intressen i öfrigt, som samhället erbjuder.

Jag skulle på den grund vilja besvara frågan genom att omkasta den och säga: *huru skall det Lingska systemet tillämpas för att vinna utöfvare på frivillighetens väg?* Första vilkoret är utan tvifvel att ingjuta *lifsglädje* i öfningarna; att göra dessa icke blott helsosamma och riktiga, utan äfven roande, ty ungt folk vill ha roligt, då de frivilligt gymnastisera. *Friskt sinne* och *hurtighet* få ej saknas i en gymnastiklektion och detta ingick också högst väsentligt i stiftarens af vårt system mening. Han ville se kraft och mod hos det unga Sverige, som han önskade pånyttföda med kämpalek och sång.

Min erfarenhet på den frivilliga gymnastikens område är dessutom, att man bör inlägga en viss grad af *idrottsanda* i öfningarna — man behöfver icke derför frångå systemet. Öfningarna böra så anordnas, att individen får göra sig mera gällande än vid den vanliga skolgymnastiken; man bör akta sig för ett allt för strängt nivelleringssystem. De bättre anlagen få ej hållas tillbaka för medelmåttorna, lika litet som de sämre anlagen få försummas. Låt hvar och en få utveckla sig så långt han kan, då vaknar intresset, och då vinner saken tillslutning.

Det var emellertid tillfredsställande för svenskt sinne att genom herr la Cours redogörelse erfara huru som svenskt arbete hedras i annat land. Framgången af vår sak i broderlandet gläder oss; derom kan ju icke vara mer än en mening.

Så stora siffror på frivilligt deltagande i svensk friskgymnastik kunna vi emellertid icke uppvisa i vårt eget land.

Under en resa i Danmark har jag varit i tillfälle att besöka dels en folkhögskola, dels en skytteförening, der gymnastik öfvades efter svenska systemet. Det var en mycket god gymnastik, som jag gerna ville erkänna såsom svensk — men dock, huru olik den i Sverige. Den egde visserligen svensk bas och många svenska rörelseformer, men med stark tillsats af danska. Så förekom t. ex. det för Danmark karakteristiska rörelsehvarfvet »smidigheds-övelser», hvarunder de unga bonddrängarne utförde sina öfverslag, »rygg- och nackspráng», med lif och lust. En frisk och lefvande fosterländsk anda präglade det hela.

Att se huru dessa bonddrängar hängåfvo sig åt gymnastiska öfningar gjorde på mig ett högst fördelaktigt intryck. Hvar i hela Sverige finna vi något motsvarande? Man kan utan öfverdrift säga, att vår svenska allmoge icke gymnastiserar alls. Vi kunna ju glädja oss åt, att danskarne taga vår gymnastik, men vi få visst resa öfver till dem och lära oss huru vi skola få folk med oss på frivillighetens väg, särskildt bland allmogen.

En talare har framhållit tillslutningen inom de qvinliga gymnastikföreningarna i Stockholm; derinom har jag emellertid ingen erfarenhet; men under min snart tjuguåriga verksamhet inom de manliga gymnastikföreningarna, hvarunder jag sjelf ledt öfningarna i tio år, har jag gjort den stundom nedslående erfarenheten, att det är mycket svårt att hålla dem vid lif, och jag vågar säga, att det är allt för ringa tillslutning inom Sveriges manliga ungdom för frivillig gymnastik. Flertalet, som inträder i föreningarna, qvarstannar ej mer än två à tre år, och huru många föreningar ha ej uppstått, för att efter en kort tillvaro tyna af och dö bort.

Jag anhåller att särskildt få uttala min sympati för en af herr la Cour accentuerad åsigt, såsom en af orsakerna till det lyckliga resultatet inom Danmark, nemligen: »*Låt de fria föreningarna göra hvad de sjelfva vilja, blott det blir bra gjordt*». Så ungefär tyckte jag mig uppfatta yttrandet, som jag vill taga fasta på. Detta är verkligen en lika vigtig som rigtig åsigt, om man vill bygga på frivillighetens grund, och det förklarar olikheterna i öfningarna på olika ställen i Danmark. För egen del är jag så tolerant för våra föreningars vidkommande, att de gerna må få arbeta mycket fritt. Hufvudsaken är för mig, att ungt folk verkligen sysselsätter sig med kroppsöfningar och gör *något*, som stärker och härdar dem, hellre än att icke göra något alls. Alla vilja vi väl detsamma: frammana en stark och frisk ungdom, och då måste vi sköta den så, att den kommer till oss och ej går ifrån oss. Vi få derför ej vara allt för pedantiska i våra åsigter och tillämpningar

då det gäller frivilligheten. Vi skola se till att ynglingarne ej sluta gymnastisera med skolan.

En talare har insinuerat, att det på somliga håll gymnastiseras för pris, och att det skulle ha utdelats silfverpokaler etc. Hvar inom svensk gymnastik ha dessa pokaler utdelats? Säg mig det. Jag känner intet sådant fall. Täflingar i svensk gymnastik känner jag ej heller, utom de mellan skolungdom, hvilka professor Törngren anordnade och ledde för omkring tjugu år sedan, men hvarvid inga pris utdelades, åtminstone ej till de gymnastiserande — om ledarne fingo pris, vet jag ej. Med dessa till förebild anordnade Stockholms och Göteborgs gymnastiksällskap en mindre tillfredsställande täfling några år senare — dock utan prisutdelning. Pris ha deremot utdelats vid täflingar i marscher och några andra öfningar mellan folkskolor i Halland.

Kapten Andersson: Det har blifvit framstäldt här af kapten Norlander, att man skulle söka åvägabringa anslag till gymnastikundervisning vid folkhögskolor.

Jag tager mig friheten fråga: har det visat sig att folkhögskolor äro ett verkligt behof för vårt land? Ha verkligen folkhögskolorna visat sig motsvara hvad man tänkt sig att de skulle blifva? Mig synes detta icke vara förhållandet. Man hör ofta talas om, att man i våra dagar har skäl befara, att ynglingar och qvinnor dragas ifrån den praktiska verksamheten och föras in på en annan, som gör dem mer eller mindre obeqväma för praktisk sysselsättning. Jag undrar, om icke folkhögskolorna just hafva skulden härtill.

Doktor Holmström har sjelf omnämnt, att qvinnorna ej äro benägna för någon annan sysselsättning än virkning; och sannolikt äro de mer obeqväma för husliga göromål, sedan de kommit tillbaka från en fem månaders vistelse i folkhögskolan. Staten, fordrar man, skall träda emellan öfver allt, så ock här.

Att söka åvägabringa ett anslag för att få fram gymnastik vid folkhögskolor, kan nog tyckas vara bra, men har man fått det klart för sig, om de kunna tillgodogöra sig detta anslag? Kroppslig öfning är naturligtvis bra, men gymnastik för folkhögskolorna, hvilkas fullvuxna elever mestadels sakna gymnastisk utbildning, och hvilkas vistande derstädes endast uppgår till fem månader, bör, om rätt ledd, visserligen förekomma, likväl ej med särskildt understöd af staten.

Vi hafva 25 folkhögskolor i vårt land, som äro besökta af 800 manliga och 200 qvinliga elever, summa 1,000 elever, men denna siffra har stått sådan i många år — på papperet.

Jag för min enskilda del tror icke folkhögskolorna hafva bidragit till att fylla det behof, man tänkt sig.

Ännu mindre tror jag det vara skäl i att begära ett anslag till deras gymnastiköfningar.

Förhållandet är kanske helt olika i Danmark, vid hvars folkhögskolor eleverna qvarstanna en längre tid.

Doktor Holmström: Här är sannerligen icke rätta platsen att utreda, huruvida folkhögskolor äro till nytta för vårt land eller ej, men enär kapten Andersson misstydt mitt yttrande om en del unga flickors sysselsättning med virkning och andra dylika obetydliga och onyttiga småsysslor, vill jag blott påpeka, att detta afsett deras sysselsättning *före* deras inträde i folkhögskolan. Hvad de unga flickorna syssla med *efter* genomgången folkhögskolekurs har jag ej vidrört med ett enda ord, så mycket mindre som dertill saknats all anledning.

Jag vill blott tillägga, att det torde få tala för folkhögskolans gagn och för dess goda arbete, när familj efter familj skickar det ena barnet efter det andra till folkhögskolan, icke ett eller två, utan fem à sex.

Jag tror, att hade man förnummit, att skolan gjorde dåligt arbete, skulle man icke låtit den ena familjemedlemmen efter den andra besöka densamma.

Professor Törngren: Dess värre har jag ingen personlig erfarenhet om folkhögskolorna här i landet.

Jag har nemligen uraktlåtit att besöka våra folkhögskolor, men dock får jag säga, att om de svenska folkhögskolorna likna de danska, så vore det mycket lyckligt för det svenska folket.

Om våra 25 folkhögskolor i genomsnitt hade eller i närmaste framtiden få 100 elever hvardera om året, så utgjorde detta 2,500 män och qvinnor, som fingo gymnastik. Jag tycker, att ett litet ringa statsbidrag, för att gifva ett så stort antal af Sveriges ungdom tillfälle till kroppsöfningar, vore väl använda penningar.

Då nu intet annat föreslås, än att vi skola uttrycka våra sympatier för saken och då dessutom doktor Holmström visat, hvad gymnastik på jemförelsevis kort tid kan åstadkomma i dessa skolor, synes mig, att den mest omtänksamme eller försigtige icke skall kunna draga i betänkande att sålunda understödja en så vigtig angelägenhet.

Kapten Andersson: Det är icke 2,500 elever, som besöka dessa folkhögskolor, utan endast 1,000.

Öfverläggningsämnet 15.

Om idrott och dess rätta öfvande.

Professor Ribbing: En person, som intresserar sig för uppfostran, gör säkerligen ganska klokt i att, om omständigheterna det medgifva, göra ett besök i England. Jag menar, att då man der håller sina ögon öppna för hvad man ser på gator och vägar, det ej skall vara få, som göra den erfarenheten, att man efter ett par timmars vandring kommer att få se många qvinnor, som äro af framstående skönhet. Då kan man väl undra öfver hvarifrån detta kan komma.

Man söker efter hvilka orsakerna kunna vara, men när man närmare tänker efter från hvilket stamträd de härstamma, så kommer man ju till det normandiska — det finaste blodet i landet — och derifrån härstamma äfven vi. Alltså kunde man anse, att vi hafva lika godt blod att skryta öfver.

Skulle möjligen en eller annan mena, att »tycke och smak äro olika», och skulle han icke tycka, att den engelska typen tilltalar honom, så skulle vi då vilja säga: Betrakta likväl dessa engelska damer; se ej blott på ansigtet utan på gestalten och hållningen!

Om man ser dem göra en rörelse, så sker det med sjelfbeherskning och lugn. Man kommer då att se, att det måste ligga någonting i kroppsöfningarna, som äro allmänna för den engelska ungdomen. Det måste vara dessa, som gifva en sådan hållning och sådan trygghet.

Men frågar man då: Hafva på samma sätt idrottsöfningarna uträttat en lika god inverkan på det manliga slägtet, som de gjort på det qvinliga? Nej, måste man svara, ty hvad utseendet beträffar, så är detta ej förhållandet. Den engelske ynglingen har ej så god hållning som hans syster.

Mycket ofta märker man hos dessa engelsmän en benägenhet för något framåtstupad hållning och icke full utveckling af bröstkorgen. Detta är ganska vanligt. Man kan på sätt och vis förvånas öfver att det kan finnas en så stor skilnad mellan man och qvinna i England, men jag vill bedja få framdraga en liten parallel i det hänseendet.

Säkerligen har mången af de närvarande varit i tillfälle att besöka Nordtyskland. Man ser der kraftiga, manliga gestalter under militärtjensten och skolan, under det att det qvinliga könets kroppssystem ifrån många synpunkter är mycket försummadt.

Slägten fortlefver, och det blir det ena könet, som tager företräde i det ena landet; i det andra landet det andra könet.

Man kan ju förvåna sig häröfver och tro, att detta förhållande är beroende på de ärftliga anlagen, men så är det i sjelfva verket icke alltid, utan är till stor del beroende på den utbildning jag sjelf kan förskaffa mig.

Den engelska sporten har gjort intåg i alla verldens civiliserade länder. Man vet ju, att engelsmännen äro mycket stolta öfver sin idrott och man vet, att engelsmännen sätta mycket stort värde härpå. Ja, det värde, som man i England sätter på idrotten, är synnerligen stort och engelsmännen kunna framdraga många skäl, hvarför de sätta den så högt. Utom fördelarne för den fysiska utvecklingen, verkar den gagnande för själsmaskineriet, den utvecklar lystringsförmågan o. s. v.

Det är äfven ett par andra omständigheter, som förtjena att anmärkas.

Då det är fråga om sport eller idrott falla alla politiska och ekonomiska skrankor.

Det finnes nu åtskilliga vackra sidor i idrotten, sådan som den mångenstädes öfvas, men man skulle likvisst misstaga sig, om man trodde, att den uteslutande hade sådana vackra sidor att bjuda på.

Under senaste åren har den fått många skarpa anmärkningar; man klandrar idrotten i tidningarna, och man kan få se artiklar med en sådan öfverskrift, som »den engelska sportens förfall»; och när man närmare granskar artikeln, hvari förnedringen och förfallet ligger, så behandlas detta i ovedersägliga detaljer och anmärkningar, eller att idrotten idkas icke för sin egen skull utan för penningevärde och berömmelse i tidningarna o. s. v., och för att få sina namn utsatta och få omtaladt, att man gjort det eller det, och för att man på ena eller andra vägen skall vinna penningar eller hedersmedaljer, för att dermed dekorera sitt hem.

Vid ett tillfälle under min vistelse i London blef jag en dag inbjuden till en förmögen köpmansfamilj, och bordet var fullsatt med bägare, men icke för framsteg i skolämnen och vetenskap, utan uteslutande för idrottstäflingar. Det har med skäl gjorts anmärkningar mot ett sådant system.

Jag vill vidgå, att vi visserligen alla anse, att idrotten är en naturlig sak. Man kan säga, att lusten för idrott är menniskan medfödd, liksom lusten att äta och dricka.

Gå vi till gamla skrifter, så kunna vi finna sådana yttranden, som att »folket satte sig ned till att äta och dricka och stodo upp för att leka». Alltså, idrotten ligger så nära menniskan, att den aldrig kan utrotas — det är endast fråga om hur den skall behandlas.

Jag skall bedja att som fordringar få uppsätta följande:

För att idrotten skall vara riktig, fordras:

1) att den skall *tilltala barndoms- och ungdomsglädjen;*

2) att den skall vara *helsobefordrande;*

3) att den skall vara *icke mycket ekonomiskt betungande;*

4) att den skall vara *fri från alla onaturliga utväxter,* och dessa skulle jag vilja sätta i den omständigheten, att idrotten bedrifves för belönings skull samt att det göres för mycket väsen af den. Sådana fall förekomma på ganska många ställen.

Vänder jag mig först till den första af dessa synpunkter, så eger man ej så mycket att anmärka i den saken. Der finnes dock en betänklig sak, och det är, att när man i idrotten spänner bågen något för högt, så kommer man att skjuta undan de mindre begåfvade individerna, och de blifva borta, och idrotten blir då ett arbete, som idkas af endast några få.

Alltså, idrotten måste likaväl, som den svenska gymnastiken, hafva det utmärkta inom sig, att den drager alla med sig, och att ingen behöfver stå tillbaka.

Vidare bör den ej vara helsofiendtlig. Det tror jag väl i allmänhet icke att den är, men jag tror, att få erkänna att åtminstone åtskilliga individers sätt att bedrifva sin idrott är helsofiendtlig. Det kunna vi se från England, och huru engelsmännen kunna på vissa områden framställa så betydande faktorer, som den historiska traditionen påvisar.

Vidare bör man komma ihåg, att hos oss finnes åtskillig nyttig sport. Vissa idrottsöfningar hafva vi hört vara ganska farliga, såsom t. ex. velocipedkappkörning och kapprodd på ett eller annat ställe.

Man skulle kunna anföra, att åtskilliga äfven fallit offer för kappridt. Jag talar nu ej om de olycksfall som kunna träffa en ryttare, men det finnes å andra sidan omständigheter, som t. ex. då en ung man, hvilken naturen begåfvat med en tung kroppsgestalt, envisas att svälta sig, för att blifva lätt för sin häst — det anser jag vara ett fel.

Vidare är det en annan sak jag skulle vilja påpeka, att med idrotten har följt ett visst *snobberi.*

Det ligger intet ondt i att man idkar en viss idrott, utan deri, att den drifves på ett särskildt sätt.

Må man nu tänka sig en ung man, som öfvar en idrott. Han skall då nödvändigt kostymera sig i en särskild drägt; om han skall gå på velociped uti en drägt; när han skall gå och spela boll i en annan o. s. v. På så sätt måste det för det första verka mycket ofördelaktigt på de unge männens eller deras föräldrars ekonomi; och för det andra bidrager detta att afvända intresset för idrotten, ty man ser häri, som jag nämnde, detta fel, som jag ej kan beteckna med något bättre namn än *rätt snobberi.*

När det är fråga om idrott, måste man ställa upp den frågan: »Idrotten är naturlig, är då täflan onaturlig?» Ja, men dessa täflingar måste ställas på ett annat sätt än hvad nu är förhållandet. Det är naturligt, att den, som kommer främst i en täflan måste hafva ett visst anseende i den verld han tillhör. Detta blir alltid en grundsats bland ungdomen; men å andra sidan få vi i det hänseendet laga så, att dessa täflingar bedrifvas på sådant sätt, att de icke göra någon skada.

Nu har visserligen den svenska gymnastiken det goda draget, att den ej lagt an på så mycken uppvisning.

Men jag menar att samma goda sed borde också inplantas hos alla svenska ynglingar och flickor. Man borde upphöra att utdela priser och medaljer; likaså borde de ej vara så angelägna om omnämnandet i tidningarna, eller att få sitt namn i toppen på en lista öfver pristagare, ty detta kittlar mångens fåfänga.

Jag medgifver, att det är en mycket smal väg man har att vandra, när man skall tillåta täflan, men ej låta den gå till öfverdrift. Derföre vore det väl om inom idrottsväsendet, ifrån äldre och erfarne, inginge den föreskriften, att täfling skulle icke bedrifvas för sjelfva täflingens skull, ännu mindre för prisernas och belöningens skull.

Hvad skulle vi säga, om en landtbrukare toge sig för, att drifva sitt landtbruk för att hösta in medaljer på ett landtbruksmöte; säkerligen skulle han blifva ruinerad. Så är äfven förhållandet med idrottsmannen.

Som jag sade, behöfves det verkligen att en viss reaktion gör sig gällande i Sverige, och denna reaktion måtte blifva så kraftig och så lycklig, att ansträngningarna i det afseendet blifva en smula nedsatta, med undanrödjande af de onaturliga utväxter, som sporten kan hafva.

Huru idrott skall öfvas kan ju icke här anföras och naturligtvis blir det stora olägenheter, allt efter som idrotten öfvas t. ex. af en yngling som tillhör en skola eller af den, som lefver i familjen.

Men äfven om dessa, som lefva i familjen, kan man säga, att de lägga för mycken vigt på de yttre förhållandena.

Icke behöfver en yngling, som kan komma i tillfälle att rida, derför omskapa sig till jockey, och om han är i tillfälle att få segla, icke behöfver han derför skaffa sig någon lustjakt eller lägga särskildt an på kanotsegling. Han kan likaväl nöja sig med en vanlig svensk båt, deri han lika bra kan utbilda sina armmuskler.

Äfvenså finnes ju ej det ringaste skäl för den, som skall blifva turist, att han skall komma upp på ett berg, dit ingen menniska någonsin förut kommit, för att sedan med lifsfara begifva sig tillbaka. Ej heller finnes det skäl för den, som idkar den nyttiga

velocipedidrotten, att trampa sin maskin, klädd på ett fantastiskt sätt. Ej behöfver han derför på en cementerad bana, framåtlutad och med ansträngande af sitt hjerta kanske så, att han får lungblödning, visa sin färdighet.

Icke är det idealet för utveckling, utan låt det gå naturligt till och låt de onaturliga utväxterna försvinna. Då först kan man om idrotten säga, hvad som sades om den i den krassaste forntid. Det fans då ett ordspråk, som många gånger blifvit citeradt: »*Pro patria est dum ludere videmur*» (vi synas leka för fäderneslandets nytta).

Med dessa få ord beder jag få inleda diskussionen om det framstälda ämnet.

Kapten Balck: Ämnet är af stor betydelse och mycket omfattande. Af det nyss anförda finnes mycket att bemöta, mycket som af idrottsmannen-utöfvaren måste skarpt ogillas. Jag anser mig här representera en del idrottsföreningar, hvilkas intressen blifvit ganska omildt berörda; det är derföre min pligt att här föra deras talan, då de annars skulle vara temligen orepresenterade. Att i detalj bemöta professor Ribbing anser jag mig ej behöfva eller kunna, ty vi utgå från så olika ståndpunkt. Jag vill dock medgifva, att jag sympatiserar med första delen af professor Ribbings yttrande, deri han skildrat idrottslifvet i allmänhet i England; deremot måste jag på det bestämdaste protestera mot hans uttalanden i sak, på grund af de erfarenhetsrön jag varit i tillfälle göra på idrottens område under en mångårig verksamhet.

Professor Ribbing har icke sagt oss hvilken eller hvilka idrottsgrenar han företrädesvis öfvat, eller under hvilka förhållanden han gjort sina rön. Jag förutsätter nemligen, att prof. R. praktiskt studerat idrotten såsom det enda sätt, hvarpå man kan förskaffa sig en riktig uppfattning om dess värde, verkliga innebörd och rätta öfvande. För egen del får jag bekänna att, ehuru kroppsöfningar varit min lifsuppgift och käraste sysselsättning sedan pojkåren, ha dock mina begrepp om idrott och dess rätta öfvande varit mycket skefva, tills jag sjelf fått tillfälle att praktiskt öfva och studera de olika idrottsgrenarne. På grund af praktiska rön och erfarenheter skiljer jag mig derföre väsentligt i uppfattningen från prof. R. och skall derföre försöka framställa mina åsigter, så som de allt mer under årens lopp hunnit stadga sig.

All idrotts mål är helsa, kraft och friskt sinne. Idrotten sjelf är sålunda blott medel för vinnande af detta mål. Att öfva idrott med endast färdighet eller prisbelöning till mål vore ett brott mot idrottens lag, och skulle snart hämna sig sjelf genom idrottens förfall eller bortdöende. Men färdighet är en exponent för öfningens resultat och ett vilkor för nöje och intresse, hvarförutan

idrotten ej kan fortlefva. Det är derföre välloftigt att eftersträfva färdighet, ju större dess bättre, ty då kan man taga ut hela innebörden, draga fullare gagn och hemta större nöje af den idrottsgren man vill öfva, samt lära känna sig sjelf till förmåga och uthållighet.

Idrottens goda inflytande på individens kropps- och karaktersdaning är en erkänd sak i de land, der den allmännare öfvas; den sätter der sin prägel på hela folkets skaplynne. Hvarje idrottsman vet väl, att osedlighet och utsväfningar äro idrottens fiender, men att regelbundenhet i lefnadsvanor, nykterhet, sedlighet och ihärdigt arbete äro oundgängliga vilkor för vinnande af framgång och färdighet i hvilket slag af idrott det vara må. En sann idrottsman har gjort klart för sig, att han öfvar sin idrott icke endast för egen nytta och nöje; han resonnerar härvid sålunda: Ett folk utgöres af individer och folket kan ej vara starkt och friskt, om ej individerna äro det. Derföre dyrkar han idrotten icke blott af smak utan ock såsom en patriotisk pligt, väl vetande att detta icke blott kommer den nuvarande generationen, utan äfven en kommande till godo; han känner det som en skyldighet att lemna friskt blod i arf åt efterkommande. Den känsla af lefnadslust och godt lynne, som alstras af idrotts öfvande, kan svårligen beskrifvas, den kan blott erfaras. En allmännare håg för idrott och kroppsöfningar förbättrar smakriktningen i så fall, att dess utöfvare finna större nöje af att använda lediga stunder och gjorda besparingar till stärkande kroppsöfningar och till inköp af materiel härför, än att förslösa tid och pengar på s. k. förlustelseställen.

Det anfördes af prof. Ribbing några för mig mycket tilltalande drag ur det engelska familjelifvet; men jag kommer emellertid till motsatta slutledningar. Äfven jag har någon bekantskap om detta familjelif. Jag påminner mig hurusom i en engelsk familj, med 4 vuxna, kraftfulla söner — riktiga manlighetstyper — ingen af dem någonsin besökt ett kafé, af det enkla skälet, som de sade, »att de ej kunde förstå huru ungt folk ville tillbringa flera timmar stillasittande och punschdrickande i en rökuppfyld kafélokal, då det finnes så mycken god idrott i det fria, och då fritiden i alla fall ej vill räcka till härför». Idrott var för dem så stort nöje att de ej hade behof af andra. I England finnas många unga män med samma smak. Dessa unga män ha aldrig tråkigt; de veta alltid hvarmed de skola sysselsätta sig.

Jag kan anföra ett exempel från vårt eget land. Då jag i medio af november förra året företog en upptäcktsfärd efter skridskois i Stockholms närhet, träffade jag på ett tiotal unga män, hvilka beslutit sig för att deltaga i denna vinters skridskotäflingar och på den grund sökt upp ett isbelagdt vatten, der de sjelfva underhöllo en träneringsbana, och der de nu med ifver öfvade sig i den

härliga skridskoidrotten. Tidigt om morgnarne, innan de gingo till sitt arbete på tekniska skolan, målareakademien eller i sina yrken, färdades de ut den $^1/_4$ mil långa vägen på velociped eller sparkstötting, beroende af väglaget, för att sopa banan, och efter slutadt arbete i sina förrättningar färdades de på samma sätt ut för att öfva sig. De voro obemedlade och måste hjelpa sig sjelfva; besparingarna använde de till inköp af en utmärkt idrottsmateriel. Detta exempel lockade ut en hel skara andra intresserade.

Idrotts öfvande skänker sålunda individen en direkt och indirekt vinst, genom *bättre helsa och ökad arbetskraft samt billigare lefnadsvanor.*

De flesta idrottsgrenar öfvas ute i friska luften under förtroligt umgänge med naturen; detta alstrar renhet i sinnet och kärlek till de bygder man härigenom lär sig så väl att känna.

Idrotts öfvande är bästa medlet att intill sena år *bibehålla ungdomlighet i kropp och sinne.* Den sjuttiåring, som sätter sig upp på velociped eller stiger till häst för att deltaga i en räfjagt, har väl konserverat sin ungdom och visar härmed stor lifskraft — och detta är ett karakteristiskt drag för Englands stormän! Vi veta att det ingalunda är ovanligt der, att femti- och sextiåringar med stor färdighet spela cricket. På arméns program för idrottstäflingar finnas alltid särskilda löpningar upptagna, på ganska långa distanser, för officerare af *öfver 20 års tjenst.*

Jag har sjelf bevittnat vid idrottstäflingar i Portsmouth, hurusom en »dragkamp» improviserades mellan tillstädesvarande officerare af armén och flottan, hvarvid flera äldre regementsofficerare lika tappert kämpade för sitt vapen som någon underlöjtnant.

Genom ett bref från en svensk på väg till Australien, hörde jag, hurusom hvarje härför lämplig dag användes till idrottstäflingar om bord å den stora oceanångaren, af de talrika engelska första-klass-passagerarne. Han berättade äfven, med skämtsam förtrytelse, huru han, känd som en ganska snabbsprungen man, blef besegrad i en kapplöpning rundt den stora ångarens däck, af en sextiårig engelsk gentleman — med en hel yard!

Jag läste häromdagen i »The Field» under rubriken »intellect in sport», hurusom statistiken visar, att de gossar i skolorna, eller de studenter vid universiteten, hvilka varit »captains» i ett cricket- eller ett fotbollslag, eller »strokar» i ett båtlag, i regeln också blifvit förgångsmän och ledare i det allmänna lifvet. Det uppräknades flera af Englands bästa namn bland biskopar, generaler och domare, hvilka på sin tid varit de bästa roddarne eller cricketspelarne vid universiteten. Jag har sett i vestra England vid en bågskyttetäfling, som hade biskopen till patronus, hurusom två prester (framstående predikanter), i sina prestrockar, med utmärkt skicklighet deltogo i täflingen vid sidan af pensionerade majorer

och andra äldre eller yngre gentlemen. Då sådana sinnen finnas hos de äldre, förstå de också den yngre generationens kraf på stöd och hjelp, moraliskt eller materielt.

En mångfald af liknande exempel kunde anföras, men jag vill ej taga uppmärksamheten längre i anspråk. Det sagda må vara nog för att påvisa idrottens betydelse för ett folk.

Hvad beträffar *idrotts rätta öfvande,* så gäller såsom allmän regel att ej öfva den ensidigt eller till öfverdrift; att väl pröfva sjelf hvad man tål och att småningom och genom regelbundna öfningar förskaffa sig färdighet och uthållighet i den eller de idrottsgrenar man gjort till sina. Vidare skall man se till, att man väljer det slag af idrott som passar för kroppskonstitution och lynne. Snart sagdt en oändlighet af nyanser och vexlingar af arter finnas, så att ingen behöfver taga för sig mer än han tål och knappast någon, som icke är allt för vanför, behöfver anse sig helt och hållet utesluten från idrottens uppfriskande och *helsobefordrande* inflytelse. Idrotten behöfver ej vara ekonomiskt betungande. Det finnes god idrott, som kostar absolut ingenting, och det står hvar och en fritt att välja.

Till idrotts rätta öfvande hör äfven att *form och tillämpning äro riktiga och materielen god samt drägten lämplig.* Det är för idrottsmannens öga en föga tilltalande syn att t. ex. vid våra sommarställen i skärgården få se familjemedlemmar ute på s. k. lustrodd, hvarvid ryggarne stå i krum och årtaget utföres med armarne i stället för med ryggen, under det att årorna ej passa till båten, med flera fel mot idrottens och helsans lag. Roddöfningens värde blir härigenom tvifvelaktigt och nöjet en obetydlighet mot hvad det kunde vara. Liknande exempel på andra områden finnas i mängd.

Hvad den af inledaren så förhånade idrottsdrägten beträffar, så är detta lika mycket en helsofråga som en ekonomisk angelägenhet; man behöfver ej ha varit idrottsman länge för att förstå denna sak. Man vill gerna ha rent och torrt ombyte t. ex. efter en roddöfning; man vill ej heller förderfva sina bättre kläder härunder; derför skaffar man sig en billig och lämplig roddrägt. Detsamma gäller för annan idrott.

Jag vågar i motsats till den förre talaren framhålla, att *täflingar* äro icke blott *tjenliga* och *nyttiga* utan ock att deras *betydelse för idrotten* är, enligt erfarenheterna från de land, der idrotten nått någon högre utveckling, så stor, att jag vågar benämna detta en lifsfråga för idrottens tillvaro. Täflan är moder till framåtskridande och utveckling på alla områden; hela lifvet är en täflan under kampen för tillvaron, som kräfver sin mans hela handlings- och viljekraft. Man kan genom idrottstäflingar så att säga uppfostra och stålsätta sig för denna kamp.

Genom ett allmännare deltagande i täflingar förvärfvas derjemte en viss vana att uppträda, hvilket ej är ovigtigt i lifvet. Tafatthet, försagdhet och brist på sjelftillit kallar jag för fel i uppfostran. Det gäller här att uppträda med tillförsigt till egen kraft och förmåga, som man måste lära sig att rätt uppskatta och rätt använda. Genom täflingar skaffar man sig den vigtiga förmågan att i ett visst ögonblick, då det gäller, sätta in hela sin menniska till en högsta ansträngning för vinnande af seger. Det kan förekomma fall i lifvet, då detta är enda medlet för räddning, och har man ej vana häri, dukar man under.

För vinnande af seger i en täfling fordras icke blott färdighet, kraft och uthållighet, utan en *stark vilja,* och denna behöfver öfning så väl som kroppsliga färdigheter; man flyttar så att säga sin vilja några trappsteg högre och lär sig således att medelst viljekraften öfvervinna en möjligen inneboende tröghet och af fri vilja befalla sig sjelf till en ansträngning, hvilken den viljesvage aldrig skulle underkasta sig.

Bakom denna färdighet och kraft ligger mycket arbete, den så kallade *träneringen,* och hvarifrån är tid härtill tagen? Icke är den tagen från studierna eller från det arbete, som skall gifva lefvebröd; den är alltså tagen från den åt nöjen anslagna tiden — och hvar ungt folk annars söker sina nöjen veta vi; man kan alltså utan öfverdrift säga, att den är tagen från kafélifvet. I träneringen ingår bland annat fordran på regelbundenhet, nykterhet och kyskhet, hvarförutan seger är otänkbar; man lär sig således att äfven praktiskt uppskatta ett sedligt lefnadssätt, hvilket genom fortsatta täflingar öfvergår till en god vana och tjenar som exempel för andra.

En god idrottsman är i regeln också en god patriot, ty han uppfattar, såsom redan blifvit antydt, sitt idrottsliga arbete lika mycket ur fosterländsk synpunkt som ur nöjets och den egna fördelens. Då täflingarna blifva *internationela,* bidraga de ytterligare att i hög grad höja fosterlandskänslan, icke blott hos de täflande sjelfva, utan ock hos deras intresserade landsmän. Härom hafva vi redan erfarenheter i vårt land, både i skridskotäflingar, kapprodder, kappridter och allmänna idrottstäflingar. Dock vill jag framhålla, att dylika täflingar skola lära oss att fördomsfritt gifva erkännande åt den bäste, han må vara svensk eller utländning. Idrottsmannen uppskattar sin idrott och dess betydelse allt för högt för att låta förleda sig till afundsamhet eller trångbröstadt småsinne; han gifver erkännande, der det är förtjent, men gläder sig mera då det kan gifvas en landsman, som vunnit seger.

Täflingar hafva vidare en vigtig uppgift, den att framvisa *rigtigaste formen* och det mest *fulländade sättet* för en viss idrottsgrens öfvande samt att *förbättra och fullkomna materielen.*

Det är en missuppfattning att tro meningen vara, att alla utöfvare af idrott skola inlåta sig på täflingar; det är och förblir endast ett fåtal, hvars lynne och kroppsanlag lämpa sig härför; men dessa *förgångsmän* lemna härmed det vigtiga föredömet åt andra, huru de skola bära sig åt för att utöfva idrotten rätt; de framställa i viss mening förebilden att modellera sig efter.

På grund af den utveckling idrotten tagit och de erfarenheter som härunder vunnits, kan den skänka sina goda inflytelser åt snart sagdt hvem som vill och den utesluter knappt någon från att pröfva sina krafter och färdighet i en täfling. Genom jemnställningsprincipen (»handicap») kunna äfven de svagare med hopp om seger deltaga i en täfling. Och detta slag af täflingar kunna anordnas på alla områden. I England förekomma de alltid.

Hvem kommer ej ihåg det svåra nederlag, vi svenskar ledo i skridskotäflingarna för tre år sedan med norrmän och finnar. Denna lexa förde oss emellertid med ens många år framåt. Hade vi icke af dessa främlingar blifvit slagna, hvilket förargade oss och sporrade oss till ansträngning, och hade vi icke sett, huru underlägsna vi voro i öfning, huru felaktiga i formen och huru ofullkomligt utrustade med materiel, hade vi ännu i många år stått och stampat på samma fläck och kanske till och med inbillat oss, att vi voro mycket framstående. Redan följande år, och ännu mer året derpå, voro vi emellertid jemngoda med våra läromästare, hvilka vi också besegrade. Före dessa täflingar fans det knappt ett enda par fullgoda skridskor för längdåkning i Sverige. Skridskokonstruktionen och fabrikationen har sedan dess utvecklats; man förstår att bedöma bristerna, nöjer sig ej med dåliga skridskor och vårdar omsorgsfullare sin värdefulla materiel, och litet hvar, åtminstone i Stockholm, från skolynglingen till den äldre idrottsvännen, har fått ögonen öppna för en hel del detaljer i sättet att utföra skridskoåkning, hvilka öka farten, minska ansträngningen och göra skridskoåkningen nöjsammare och sundare. Den har också sedan dess blifvit mycket allmännare.

Hvad har icke kappseglingarna t. ex. gjort för en förbättrad båtkonstruktion samt för seglings- och manöverskicklighet; och kapprodderna för en bättre konstruktion af roddbåtar i allmänhet och ett riktigare roddsätt. Och på den plats vi nu befinna oss, i en hästuppfödande provins, hvarest ridkonsten står högt, torde, hvad beträffar en förbättrad materiel för den idrott som heter ridning, den satsen vara bekant: »Utan kapplöpningar intet fullblod, och utan fullblod ingen förädlad hästafvel». Ingen häst på jorden skötes och födes rationelare, omsorgsfullare och sundare samt utför sitt arbete med större lefnadslust än en kapplöpningshäst, och detta är sålunda icke något djurplågeri.

Det gäller ej så mycket vid en hastighetstäflan vare sig i

skridskoåkning, fotlöpning, skidlöpning eller velocipedridt att vinna denna femtedels sekunden på sin medtäflare, utan det gäller att visa prof på viljekraft och dugtighet samt visa andra, huru långt mensklig förmåga kan utvecklas; tiden blir härvid en mätare på handlingens värde och lemnar tillfälle till jemförelse med andra.

Allting kan missbrukas och missriktas, så äfven idrotten, om den kommer i okunniga händer.

Det har blifvit framhållet mot idrottstäflingar, att de gifva anledning till öfveransträngningar. Det är väl möjligt, att någon individ kan ha tagit skada derpå, men då har han också brutit mot täflingens första lag: att komma väl öfvad och förberedd till täflingsbanan; träneringstiden är en pröfvotid, hvarunder man skall lära känna sig sjelf och pröfva, om man duger till den handling man satt sig före. Och en väl tränerad man tål högsta ansträngning utan minsta olägenhet. Betecknande är i det fallet en episod från allmänna skridskoklubben i Stockholm 1889, då norrmannen Godager efter att ha löpt 10 eng. mil på den ovanligt korta tiden af 33 min. 21 $^{1}/_{5}$ sek. i fullkomligt godt skick kom fram till målet, utan att ansträngningen syntes bekomma honom något, eller att någon ovanligare transpiration syntes, och hvarvid några icke idrottsmän uttalade sin förundran att han ej såg ansträngd ut och frågade om han icke var trött. Mannen svarade lika förundrad på deras naiva fråga helt enkelt: »Jeg er træneret». En läkare konstaterade, att hans hjertverksamhet efter ett par minuter var fullt normal.

Om också någon individ skulle taga skada, derför att han ej varit skapad för idrott, eller oförståndigt öfvat densamma, eller råkat ut för en olyckshändelse, icke är detta ett skäl att fördöma en god sak. Och skulle till och med en arm, ett ben brytas, så är åtminstone sinnet friskt och oförderfvadt. Benbrott kunna vanligen snart och väl läkas, om kroppen i öfrigt är frisk; men andra *brott,* såsom brott mot sedlighet, kunna medföra bedröfliga följder för hela lifvet. För att något vinna får man något våga! Icke lär man sig att besegra svårigheter, utan att umgås med dem; och häri ligger just ett vigtigt moment af uppfostran. Den fara, som man lärt sig beherska, fruktar man ej längre. Den upphör då att vara fara.

Det har visserligen höjts röster till och med i England mot vissa idrottstäflingar såsom ledande till öfveransträngning; men det är konstateradt, att dessa röster sällan eller aldrig kommit från någon af de tusental, som sjelfva deltagit i sporten, utan utgöra foster af vetenskapliga teorier från skrifbordet, eller också från någon af de föräldrar, hvilka af missförstådd och öfverdrifven omsorg för *sitt eget barn* uttalat sina farhågor för de ansträngningar deras älskling kan utsättas för.

Det har äfven blifvit sagdt, att täflingar med prisbelöning

skulle väcka fåfänga och egenkärlek hos ungdomen. Intet tal är oriktigare än detta. Om en ung man ej skulle tåla vid framgång i en idrottstäflan vid unga år, utan att bli fåfäng, huru skall han då tåla framgångar och belöningar i allmänna lifvet? Man skall lära sig att rätt taga en seger, hvilken obestridligen verkar som en uppmuntran och sporre till fortsatt arbete — en seger pålägger skyldigheter. Att kunna förlora med manlighet och heder, efter att ha kämpat väl, är också berömligt. Den förlorande kan göra sig förtjent af erkännande i lika hög grad som den segrande.

När helst något vigtigt arbete skall utföras, utlyses ju en *pristäflan.* Svenska akademien belönar ju literära täflingar med pris, staten, riksdagen, industriela utställningar och enskilda utdela pris och belöningar i alla möjliga former, skulle då idrotten vara en sådan sensitiva att den ej tål pristäflingar, utan att dess utöfvare skulle bli fåfänga? Visserligen icke. Finnas anlag åt det hållet, så gifves det många anledningar att utveckla dem ändå. Är det fåfänga att känna sig lycklig öfver att vara dugtig karl, att känna sig stark och frisk, att ega kroppsliga färdigheter — ja, då vill jag nästan säga, att det är en berättigad fåfänga, ty den frammanar ett kraftigare slägte. Hvem vågar påstå att den eller den täflar endast för medaljens skull? Hur skall det då förklaras att ett tjugotal eller femtital täfla om samma pris? De veta ju att blott en eller två kunna få pris. Nöjet att täfla, eller att mäta sina krafter med andra, har för lefnadsfrisk ungdom sin särskilda tilldragelse.

Täflingar i vetenskapens tjenst ha äfven förekommit, så t. ex. minnas vi väl den märkvärdiga pristäfling i skidlöpning, som professor Nordenskiöld lät anordna i Lappmarken 1886 för att utröna en skidlöpares förmåga för upptäcktsfärder på Grönland. D:r Nansen, sjelf idrottsman och skidlöpare, har gjort detsamma. Upptäcktsfararen-vetenskapsmannen lyckas bättre, om han är idrottsman tillika.

Pris ha utdelats alla tider i alla land för täflingar af olika slag, fast vi tyvärr varit inne uti en veklighetens period, hvarunder äfven detta begrepp gått förloradt, men hvarur vi nu äro på väg att rycka oss upp. Prisens värde ha vexlat från lagerkransen till silfverkannan eller medaljen. Redan under medeltiden anstäldes täflingar i skidlöpning och andra idrotter här i Sverige, hvarvid våra praktiska förfäder som pris åt segrarne utdelade silfverskedar, svärd, kläder och unghästar m. m.

I en engelsk gymnastiksal har jag sett huru årligen å väggen upphänges en sköld, hvarå finnes namnet på den pojke som under årets lopp varit den dugtigaste i lek och idrotter och vunnit de flesta prisen. Aldrig talade någon härvid om fåfänga eller egenkärlek; men hvarje lärjunge sträfvade efter utmärkelsen, att en

gång bli förklarad som den dugtigaste pojken i skolan, och detta frammanade mycken öfning samt stor allmän helsa och färdighet.

Då en gång vid täflingsskjutning mellan skolungdomen en liten parfvel kom gråtande derför, att han ej fått pris vid skjutning med salongsgevär, talade visserligen dessa tårar om gäckade förhoppningar, ty han hade öfvat sig flitigt och hade visst lofvat sin mamma att eröfra ett pris, men dessa tårar inneburo också löften för framtiden; de vittnade om hederskänsla och ambition; men fåfänga yttrar sig ej på det viset.

Och den skolyngling, som härvid vinner H. Maj:t konungens pris, har härvid vunnit ett minne för lifvet, som skall mana honom till fortsatta ansträngningar för att blifva en dugtig svensk, som kan försvara sitt fädernesland, då det gäller.

Mångfaldiga exempel i samma anda kunde jag anföra från min mångåriga erfarenhet på detta område. Jag är alltså lifligt öfvertygad om nyttan af täflingar och värdet af belöning åt de segrande.

Vår svenska idrott i allmänhet är emellertid ännu en så ung växt, som har så svaga rötter i svensk jordmån, att den ej tål vid några hårdare knuffar. Den behöfver ännu mycket stöd och kärleksfull ans, om den skall växa ut till en lifskraftig planta, som skall bidraga att gifva helsa åt vårt svenska folk. Må derför de män, som äro intresserade för idrott, sluta sig tillsammans i enig samverkan äfven på detta område, och hvar i sin stad göra hvad han kan att praktiskt främja idrottens utbredning.

Doktor Clod-Hansen: Jag skulle vara mycket tacksam om herr professor Ribbing ville uppgifva namnen på de engelska läkare, som yttrat sig mot för stor sportmessighet.

Kapten Andersson: Då jag nu begär få yttra några ord, så är det icke derföre, att jag representerar någon sportförening eller sjelf är hvad man menar med sportsman, men jag håller hårdt på hvad man åsyftar med idrott.

Jag är öfvertygad om, att idrottsöfningar utveckla mod och friskt sinne, när menniskan med lif och lust egnar sig åt dessa.

Jag kan icke biträda den siste talarens mening, då han säger, att idrotten eller sporten skall vara förbunden med ett visst redskap.

Att jag icke kan taga min familj i en båt, utan familjen nödgas blifva stående qvar på stranden, emedan eller derest jag icke kan ro sportmessigt, det tycker jag är ganska märkvärdigt. Man begagnar hvad man har och gör så godt man kan. Jag bör hvarken låta mindre fulländad färdighet eller bristande tillgång på mindre fulländadt redskap hindra mig från att utföra rörelser, som lämpligen befordra helsa och nöje. Men jag kan icke stillatigande

åse, huru man hånler och söker kasta ironiens slöja öfver en sak, hvilken som denna väcker beslutsamheten, höjer kraften och sålunda utvecklar karakteren. Intet område kan skydda sig för ironi, icke ens det allra heligaste, men det händer, att när denna slöja blir uppdragen, så står den, som kastat henne, helt ensam och slagen af förvåning, måhända ånger. Allra minst kan jag vara med om att egna bifallsyttringar åt sådant tillvägagående. Jag går så långt, att jag säger, det detta bifall, som man här tillåtit sig, snarare förefaller som vore det programenligt. Jag anser, att vi stå här såsom män tillsamman på detta möte, der hvar och en får gälla för hvad han kan, och för att utbyta våra öfvertygelser.

Det är icke fråga om några partier, och vi hafva icke kommit tillsamman för att applådera hvarandra.

Professor Ribbing: Jag vill först svara något på d:r Clod-Hansens förfrågan angående de engelska läkare, som yttrat sig mot en för starkt drifven sportmannamessighet, och då minnes jag för ögonblicket icke att nämna någon annan mycket ansedd man än Ben-Richardson.

Jag vill svara på ett par små anmärkningar ytterligare.

Jag tror, att i afseende på uppfattningen af idrottens nytta och betydelse skilnaden mellan kapten Balck och mig icke är så särdeles stor.

Ingen kan vara mer angelägen derom, att idrotten blir nyttig, än just jag.

Så vill jag också säga en annan sak och den är, att mitt anförande har varit dikteradt af precis samma känsla som kapten Balcks, nemligen af den allra största förkärlek för, att den svaga planta hos oss, som heter idrott, skall kunna växa fast med starka rötter. Det är just derföre, som jag har bedt få påpeka de utväxter, som jag tror böra undanrödjas. Jag tror, att vi skulle kunna vara eniga härom. Den enda skilnaden är endast om täflingens nytta eller nödvändighet.

Jag anser, att en sund täfling på ett sundt område, i en sund riktning och i en sund strömfåra, är på sin plats. Men den är dock en ganska vansklig sak — det kan jag ej frångå — och lika naturlig som täflan är, lika naturligt är, att den kan slå öfver till motsatt ytterlighet.

Vi skola dessutom komma ihåg, att hela lifvet är en täflingskamp — — — — — — — — — — — — — — — — —

Jag tycker, att ett möte, som hufvudsakligen är sammansatt af gymnastiklärare och andra, som äro intresserade för ungdomens kroppsuppfostran, böra komma ihåg, att det är med afseende på

ungdomens idrottstäflingar det gäller, och man kan ej begära ett sådant omdöme af dessa som af mer fullvuxna.

Hvad beträffar att täflingen redan fans hos våra förfäder, så medgifver jag det, men ett, som icke fans, det var tidningarna, och vi kunna ej neka, att publiciteten har medfört stor skada i detta hänseende.

Doktor Levin: Det är icke utan tvekan jag begärt ordet här. Jag är öfvertygad om, att mina åsigter och professor Ribbings äro i hufvudsak desamma, men jag anser, att han har något skarpt betonat den fara, som *kan* ligga i idrotten, om den orätt bedrifves. Det har redan framhållits, att idrotten är af så ungt dato, att den ej tål vid någon stark knuff, utan böra sådana varningsord ej framställas utan mycket starka skäl.

Den ärade inledaren har ej tillräckligt tydligt uttryckt, huruvida dessa varningsrop äro riktade emot den *nuvarande idrotten* eller mot det sätt, hvarpå den möjligen skulle i en framtid kunna komma att bedrifvas. Jag anser, att sådan idrotten ännu i vårt land bedrifves, finnes ingen fara för handen. Det är visserligen möjligt, att en och annan af de tränande kunna bibringas skada af sin träning, men jag är fullt öfvertygad om, att mångfaldigt flere undvika sjukdom genom idrotts öfvande, än de förskaffa sig en sådan genom träning, och derför tror jag, att idrotten gör oss nytta.

Hvad prisutdelning beträffar, så anser jag, att den gör intet ondt, och jag kan ej se något ondt i, att den, som når ett pris, erhåller ett sådant.

Ingen landtman lägger an på en god ladugård för att få pris. Ingen vetenskapsman egnar sig åt sin vetenskap för att få pris, men kan få pris ändå; och icke äro de arbeten, som möjligen se dagen till följd af en pristäflan derföre sämre, att priset har varit anledning till deras framkomst. Och så anser jag äfven förhållandet vara inom idrotten, och dessa få, som idka idrott för täflan, utgöra ett så försvinnande litet antal emot de stora antalen, som, sporrade af deras exempel, endast idka sport för dess egen skull.

Jag anser, att äfven om en och annan af dem skulle tillfoga sig skada, så skaffa mångdubbelt flera andra sig så mycket mera nytta.

Hvad idrottstäflingar inom skolan beträffar, så böra dessa, om de skola förekomma, öfvervakas af skolans läkare.

Doktor Clod-Hansen: Jeg vil bede dem alle lægge vel mærke til den Ting, at naar de finder Folk, som ere ivrige Modstandere af den Form af Legensövelser, man nu en Gang overalt ere blevne enige om at kalde »Sport», saa er det saa godt som uden Undtagelse Folk, hvis praktiske Kjendskab til »Sport» er meget ringe.

Det er næsten altid dem, der hovedsagelig kun kjender den gjennem et Skrivebordsbekjentskab, der ere dens Modstandere. Blandt dem, der selv har givet sig af med at trænere andre, eller selv blot en enkelt Gang er bleven godt træneret har jeg ikke truffen nogen Fjende af Sporten.

Det er nylig blevet sagt her i Salen at *mange* engelske Læger har skrevet haardt mod den. Dette er i Virkeligheden ikke Tilfældet. Nogle ganske enkelte have skreven mod den og nogle flere (men ialt dog kun faa) have skreven mod dens Misbrug. Ja, hvem vil vel ikke skrive mod dens Misbrug, og hvad kan ikke misbruges heri Verden?

Som De ved, mine Herrer, var det navnlig Dr. Richardson til hvem der för blev henvist af en meget æret Taler, da han omtalte »nogle» engelske (han mente altsaa en ganske enkelt) Lægers Forhold til Sporten.

Richardsons Navn er imidlertid ikke et Navn, som (afset fra den Autoritet han ellers nyder) kan have nogen Vægt for nogen af os, naar vi tale om Gymnastik, thi han sætter Gymnastik og Legemsövelser saa lavt, at han siger om dem at deres Udövelse befordre de dyriske Instinkter og Tilböjeligheder hos Mennesket. Den Forfatter man imidlertid som oftest henholder sig til, naar man vil Sporten tillivs, er næsten altid Dr. Morgan.

Dr. Morgan skrev omkring til et betydeligt Antal engelske Kaproere en lang Aarrække efter deres Ophör med Roningen og sögte Oplysning hos dem om deres Helbredstilstand og dennes eventuelle Forhold til Roningen. Han finder at c:a 5 % af dem fra hvem han fik Svar mene at have taget Skade af Roningen.

Men hvis man gjennemgaar disse Morgans Exempler nogere, saa er det virkelig en sörgelig Samling af Exempler; jeg skal ikke trætte dem ved at oplæse dem alle, men kun efter Tomkins bekjendte Arbejde citere et Par Exempler.

M. döde 18 Aar efter sidste kaproning. Dödsaarsagen er ubekjendt. Patientens *Broder* mener, at han maa vist have overanstrængt sig, thi han var en enthousiastisk Sportmand.

N. Besvimede efter en Kaproning. 11 Aar senere döde han pludselig. Om den mellemliggende Tid haves ingen Oplysninger.

A. följte under Roningen Smerte i höjre Lunge. Han vedblev at ro. Smerterne svandt. Aaret efter fik han paa en Rejse Sting i höjre Lunge, og senere mente hans Læge, at der var Induration i höjre Lungespids.

C. fik en stiv Arm, fordi han vedblev at ro, uagtet Lægen havde fraraadet ham det, fordi han havde Betændelse i Albuleddet.

O. trænerede haardt. Han fik Smerte i höjre Lunge. Lægen sagde han fejlede intet, men maaske havde han faaet en pludselig Overanstrængelse. Han kom sig fuldstændig. 3 Aar efter fik han

efter en Anstrængelse Hæmopthysis fra venstre Lunge. O. s. v., o. s. v.

Tro ikke, mine Herrer, at jeg vil benægte, att man kan gjöre Skade med Sport og Træning. Jo, naturligvis kan man det. Men jeg har træneret over 100 Individer, selv været træneret adskillige Gange, og jeg har undersögt et meget stort Antal trænerede og trænende Individer, og jeg forsikrer dem, at Faren er langt mindre end den tror, som sidder i sit Studerekammer og konstruerer sig en Fare. Kun, naar Individet forud er sygt eller Træningen drives urigtig, har jeg set Besværligheder fremkaldte af den. Det forholder sig ikke anderledens med Sport og Træning end med ethvert kraftigt Lægemiddel. Jo mægtigere Midlets Virkning er, jo mere vi kan udrette med det, desto mere kan vi ogsaa gjöre Skade med det, naar vi ikke ere fortrolige med dets rette Anvendelse og de Symptomer som först vise os en Fejl i Brugen af Midlet.

Forövrigt maa jeg her indskyde den Bemærkning, at naar man gjennemgaar de Arbejder om Hjærteoveranstrængelse, som ere skrevne f. Ex. af Leyden, da Costa, Albutt, Prochowsky, Meyer, Tomkins, Thurn og flere, saa vil man næppe finde mere end et ganske enkelt Tilfælde, som synes at staa i Forbindelse med det vi i Almindelighed kalde Sport her i Skandinavien. Og findes der endelig et Exempel, saa er det Beretninger om Individer, hvis Lidelse sandsynligvis hidrörer fra acut Overanstrængelse ved Löftning (Bæring) af umaadelige Byrder, Udföring af voldsomme Kraftkunststykker o. s. v., alt uden forudgaaet hensigtsmæssig Övelse, under ugunstige Betingelser for Individets Functioner.

Selv har jeg gentagne Gange træneret Folk med Hjærtesygdomme og efter Træningen hört dem erklære, at de befandt sig endog bedre (friere og lettere) end för denne, och jeg kjender et Tilfælde om en af Nordens bekjendteste Sportsmænd, hvem det for c. 10 Aar siden blev forbudt at drive Sport paa Grund af Hjærtesygdom. Han har senere som en Viking hærjet Nationerne mod Nord, Syd, Ost og Vest, og han er endnu saa frisk og rask som aldrig för. Jeg forholder mig altsaa lidt skeptisk overfor den »saa store» Fare, og jeg grunder denne min Opfattelse paa en lang og omhyggelig Iagttagelsesrække af de paagjeldende Individer, samt mener at de Farer som findes oftest skriver sig fra Fejl i Træning og næsten altid kun hidrörer fra Fejl mod Sportens Love (iövrigt vil jeg imorgen komme til nærmere at udtale mig om den Ting).

Jeg tror nu delvis at have ventileret Spörgsmaalet af »Farerne» forsaavidt som saadant er gjörligt i en flygtig Discussion, og jeg vil nu vende mig til den anden Side; thi hvis Sporten ikke

besidder næsten uerstattelige Egenskaber saa er der ingen Grund til at anvende den, ligesaalidt som ethvert andet Lægemiddel, som anvendt urigtigt kan gjöre stor Skade.

Et eneste Blik, mine Herrer, paa en större Samling af »Sportsmænd» vil öjeblikkelig overbevise dem om, at det, der karakteriserer denne Samling Legemer ikke er Höjden eller de særlig sværtudviklede Lemmer med stor og tung Muskulatur. Nej! sandelig ikke; ligesaalidt som saadant er karakteristisk for den ædle Racehest, Fuldblodshesten. Nej, deres Legemer ere langt mere Udtrykket for den gode Konstitution, for Sejghed, Udholdenhed, eller med andre Ord for Virkningen af og Evne til »*maximalt Muskelarbejde*», ganske som hos Fuldblods-Racehesten; og den der gjennem comparativ hygiejniske Studier vil söge at jævnföre denne Form af Menneskelegemer med Racehesten vil studse over den paafaldende lighed i Enkelthederne. — Jeg fremhæver det at deres Legemer ere Udtrykket for den gode Konstitution, thi undersöger man deres »*vitale Capacitet*», vil man forbauses over dens Störrelse. Vital-Capacitetens Störrelse og dens Tilvæxt under Træningen er saa iöjnespringende og gjennem franske og tydske Undersögelser bekjendt nok; selv har jeg ofte nok konstateret den, og jeg skal blot indskrænke mig til exempelvis at nævne Gjennemsnitstal for den vitale Capacitet hos et sva̹rt Baadsmandskab; den var over 5000 cc. Luft (Emfysem var selvfölgelig udelukket), og Dhr vil strax være paa det rene med, at vi her ere naaede henimod Idealet hvad Lungen angaar. Og jeg kunde vel hertil föje at Respirationens Antal (om Morgenen i Sengen) pr. Minut efter endt og fuldkommen Træning oftest gaar ned fra 12 til 10 eller endog endnu mere. — Som yderligere Bevis paa den hos disse Individer tilstedeværende store og veludviklede Lunge turde man maaske ogsaa anföre deres ualmindelige Evne til at tilbageholde Aandedrættet (holde sig under Vand), hvilken Evne, som det er vist, er forögot efter endt god Træning.

Nu er det vel sandt, mine Herrer, at man ogsaa ved almindelig god Gymnastik kan foröge Brystkassens diameter forfra bagtil og i det hele Brystets Omfang f. Ex. ved passive Rörelser, men jeg beder dem ikke glemme, at Övelsen ad naturlig Vej (foröget Kulsyredannelse ved stort Muskelarbejde) er for den sunde Lunge ikke blot den naturligste, men ogsaa den bedste Maade for Lungens Övelse og Udvikling. Altfor ofte raisonnerer Gymnasten som saa: Ribbenene ere hævede, alsaa er Brystkassens Omfang bleven större og Lungen er övet. Men jeg beder dem ikke glemme Diaphragmas Function som en væsentlig Factor blandt dem, der bestemmer Brystrummets Störrelse. Forresten har jeg selv paa höjst forskellige Sportsgebeter gjort den Erfaring, at Gymnastikere (uagtet de ofte möde med en meget bevægelig Brystkasse [Demeny]

og ret betydelig Vital Capacitet) ikke formaa at levere noget godt eller stort sportsligt Arbejde, för de ere trænerede i lang Tid, hvarimod en Sportsmand ofte med ganske kort Varsel kan overgaa fra én Sport til en anden og aldeles forbausende hurtigt yde gode Resultater paa dette nye Gebet. Dette staar naturligvis först og fremmest i Forbindelse dermed, at det, der i særlig Grad karakteriserer næsten alle egentlige sportslige Övelser (saasom Löb, Fodbold, Bicycling, Roning, Sköjtelöbning, o. s. v.), er det store Hjærte- og Lunge-Arbejde de absolut kræve, af de Individer der drive disse Övelser »ad Maximum». Gymnasten som er kraftig har vel en bevægelig Brystkasse, men Lunger og Hjærte ere ej saa gjennemövede, som hos den egentlige Sportsmand. Og da det som bekjendt er Övelser der skaber Organet, saa vil det ikke forundre Dem, at der er stor Lighed mellem *Fuldblodshesten* med de store Lunger, stort Hjærte og den magre kraftige Muskulatur og »Sportsmanden» par excellence, hvis Legeme netop besidder samme Egenskaber.

Thi ligesom Væddelöbshesten (saaledes som forresten de fleste löbende Dyr [conf. Bergmann o. fl.]) besidde relativ stor Hjærtevægt fremfor andre Dyr af samme Race, som i enhver Henseende före samme Liv, saaledes synes det ogsaa, som om Sportsmanden över og opöver sit Hjærtes Kraft og sit Karsystems Evner (conf. Flint, Mahomed Marey, v. Basch o. fl.). Med Sphygmografen og Sphygmomanometret i Haanden har jeg atter og atter haft Lejlighed til at constatere de saa ofte paa höjst forskellige Steder gjorte Erfaringer over dette Spörgsmaal, saavelsom om Træningens Betydning. Naar vi se Kaproere 2—5 Minutter efter Löbet have næsten fuldstændig naturlig Puls og Respiration, og naar vi se dem strax derpaa uden mindste Gene gjentage Löbet med endog endnu bedre Record (ligeend til Muskeltræthed begynder at indtræde) da er ogsaa dette et Bevis for den gode Balance som selv under vanskelige Forhold hersker mellem deres Circulationssystem og deres Respirationssystem. Og ganske svarende hertil vil man saa godt som altid finde en Nedgang i Pulshastigheden om Morgenen, f. Ex. fra 75—70 eller lignende, efter at en længere og tilbörlig omhyggelig Træning er gjennemgaaet.

Kort sagt, mine Herrer, alt forener sig om at bevise, at vi i disse Övelser, udövede paa den Maade som efterhaanden er blevet Skik og Brug, have en særlig Form af Gymnastik, en Gymnastik hvis Virkning hovedsagelig er *»almen»* (Circulation og Respiration), en Gymnastik, som ikke kan erstattes af den almindelige Dagsövning, saaledes som denne nu i Reglen praktiseres i de skandinaviske Skoler (conf. hygiejnisk Congres, London Augusti 1891). En Form af Gymnastik som i physiologisk Henseende i höjere Grad end den nu almindelig brugte videnskabelige og mere kun-

stige Gymnastik (fritstaaende Rörelser) ligner den klassiske Oldtids Övelser. En Form af Gymnastik som i Nutiden trods al Modstand er trængt rask frem overalt i Verden.

Sporten har sine Farer, det nægter jeg ikke, men den störste Fare ligger i Ukyndigheden i dens Anvendelse og Virkning, men denne Ukyndighed er langt almindeligere end man vil være det bekjendt. Jeg vil i Morgen komme tilbage til en af Sportens Ulæmper. Hvad angaar »Forfængeligheden» og det at »tage Aplaus» vil jeg ikke udtale mig; vi ere jo her komne sammen for at dröfte videnskabelige Emner i en bestemt Retning.

Der kan vare Ting at rette og nogere at bestemme i det jeg her har sagt, men Hovedsagen, kærnen i hvad jeg har sagt, det skal man nok lade staa, af den simple Grund at det hviler paa Undersögelser gjorte uden nogen Tendens eller forud fattet Mening.

Professor Törngren: Utan att på något vis vilja yttra mig om och ännu mindre bedöma det sätt på hvilket diskussion förts, så får jag till alla dem, som uppträdt i denna fråga, uttrycka min tacksamhet, ty diskussionen har för mig varit ganska lärorik. De två första talarne hafva delvis blifvit uppfattade, som om de hade i allt framstält olika åsigter, men det förefaller mig, som om båda hade alldeles samma *grundtanke*. De hafva i formen fått en viss motsättning till hvarandra, men förhållandet blir lätt sådant om en efterföljande talare på förhand skriftligen uppsätter en granskning af ett föredrag, som är fullkomligt obekant för honom.

Jag får. i hufvudsak instämmande med professor Ribbing, säga, att de båda talarnes anföranden löpa långa stycken parallelt med hvarandra. Men jag tror, att så snart man kommer att tala om idrott, så kommer man mera eller mindre der ganska lätt in på tycke och smak, så vida man ej gör som kapten Balck, sjelf tränar och sjelf öfvar; men jag hemställer, om han gjort samma iakttagelser på andra.

Med öfning afser man väl intet annat, än en slags *härdning* mot allt det, som vill motverka uppnåendet af ett visst mål.

Jag har ej heller uppfattat professor Ribbing, som ville han förbjuda täfling, men deremot så, att, om vi i allmänhet skola leda ungdomen, böra vi leda den i täflingarna också; och jag tror att vi gå oriktigt till väga, om vi vilja ställa oss på samma ståndpunkt som engelsmännen i deras athletic sports med tillhörande individuella täflingar o. s. v. Sådant skulle straffa sig sjelft.

Det skulle vara rätt intressant att erfara resultatet af några undersökningar, som äro under utförande i England.

Jag var för 3 år sedan i England. Der hade rektorn i ett läroverk gjort en del jemförande anteckningar om, huru olika ynglingar förhöllo sig i läsning och i de olika idrotterna, som öfva-

des, och han ämnade fortsätta att uppmärksamt följa dessa ynglingar uti lifvet. Han hade ännu icke kommit till något resultat och tviflade på att komma till något upplysande sådant; men man ser häri ett bemödande att få till stånd en fullt tillförlitlig statistik, emedan man ej vill nöja sig med ett gängse bruk, som lätt kan leda till misstag. Vi få ej glömma, att idrotten så väl som leken och kroppsöfningen i allmänhet ej får göras till något annat än ett medel.

Här har anförts, att prester äro idrottsmän i England, och visst är, att några eller någon af dem som först satte täflingar i gång derstädes, blefvo biskopar vid mognare år.

Jag gjorde nyligen bekantskap med en ung engelsman, som höll på att göra sig till prest. Han var på en egendom här i Sverige. Kusken på stället skulle köra in ett par unghästar i tandem; det lyckades ej att med detsamma få dem att gå. Den unge engelsmannen satte sig då upp, tog tömmarna, och hästarne löpte, som vore de redan inkörda. Han hade varit en af de förnämsta i skolans och universitetets lekar. Se der ett exempel på en engelsk ung prestkandidat. Det är naturligtvis mycket fördelaktigt när unge män, så utrustade, lemna akademien.

Jag vill här göra en liten jemförelse.

Hvilken utomordentlig tillfredsställelse skulle det icke vara, om vi i detta afseende kunde säga så om våra svenska studenter som om de engelska!

En fader kan verkligen med skäl sätta i fråga, huruvida han icke hellre skulle vilja, att hans son ginge lifvet igenom med för stort hjerta, på grund af för mycket kroppsöfningar, än att han genom läsning och brist på rörelse eller af annan orsak under sin vistelse vid ett universitet skulle ådraga sig andra sjukdomar eller veklighet.

Det är ett beklagligt förhållande hos oss, att vår universitetsungdom icke öfvar något egentligt kamratumgänge med hvarandra på lekplatserna. Vid universiteten förekommer knappt något allmännare umgänge kamrater emellan annat än med glaset i hand. Jag kan tänka mig, att mången skulle härpå gifva mig det svaret: »*Det vet ni icke*»; men jag vidhåller likväl det påståendet, att ett stort antal af dem, som lemna universiteten, hafva icke öfvat någon idrott, men möjligen »sport» med glaset i hand. Detta är ett beklagligt förhållande.

Är individuel täfling *verkligen* nödvändig med alla dessa attributer, som vi här hört antydas, så skall också jag lemna min tribut till dessa pris. Men lika litet, som jag tror, det är nödvändigt, att några stora olyckor skola gå öfver landet för att man skall kunna uppfostra våra ungdomar till fosterlandskärlek, lika litet tror jag på nödvändigheten af dessa pris.

I Tysklands skolor och turnföreningar förekomma de icke, och detta tror jag vara till Tysklands fördel.

Det har blifvit sagdt, att idrottens utveckling visar sig deri, att icke ett stort antal deltaga i täflingarna, ty det är endast några få, som kunna komma upp till stor färdighet.

Samma talare betonade på förmiddagen, att vi skola vara angelägna om att i ett fattigt land som Sverige ej någon får gå förlorad. Jag tror icke, att täflingen, sålunda bedrifven, kan göra något till att förverkliga denna vackra afsigt. Jag tviflar icke på täflingarnas makt och tror icke, att man kan förbjuda dem; men jag är viss om, att de måste ledas på ett förnuftigt sätt.

Priset i idrottstäflingar har här jemförts med vetenskapligt pris; men icke kan man jemföra ett vetenskapligt pris med det, som utdelas åt den, som kan springa bra, hoppa bra o. s. v.!

Om ett stort vetenskapligt verk kommer till verlden derföre, att det bland andra har utsigt att få akademiens stora pris i Frankrike t. ex., icke är detta någon obetydlighet för menskligheten. Men hvad betyder det om en eller några ensidigt utvecklade få pris vid olika kapplöpningar? — Ja, fåfängligheten lemnar jag åt sitt öde.

Jag tror, att diskussionen har ländt oss till nytta, och jag har intet yrkande att göra.

Kapten Annerstedt: Som ledare af ett par sportföreningar här i Skåne känner jag mig skyldig att uppträda.

Smärtsamt kände jag mig berörd, när professor Ribbing, ungdomens vän, här uppträdde och förlöjligade sporten och dess unge utöfvare. Sportsmännen kallades för snobbar, och han klandrade skarpt det sätt, på hvilket dessa genom bärandet af olika sportdrägter förorsakade sina föräldrar stora kostnader.

Ingen regel utan undantag och nog finnes det snobbar äfven bland sportsmännen, och hvarför skall just motståndare till sporten ensamme ha privilegium på att bland sig räkna snobbar?

Hvad drägterna angår så betingar i vissa fall utöfvandet af olika slags sport olika drägter. En kapproddare kan t. ex. icke vara klädd som en båtseglare. För en roddare såväl som för en gymnast måste beklädnaden vara sådan, att den i båda fallen minst möjligt generar de olika rörelserna. Att kostnaderna för såväl drägt som årsafgifter och dylikt icke alltid äro illa använda pengar skall jag nu söka bevisa. Jag talar då om sportens verkliga utöfvare och icke dessa »outsiders», som tyvärr förekomma litet hvarstans.

Jag kan t. ex. faktiskt bevisa, att våra unga roddare i Malmö, med ytterst sällsynta undantag, från vår till höst reguliert hvarje afton samlas till roddöfning eller »training till kapprodd», och

detta efter ett ihärdigt dagsarbete för en del, till och med kroppsarbete. Efter öfningarna tages ett uppfriskande bad, och de unga männen kunna friska och glada återvända till sina hem, utan att hafva fallit för frestelsen att sudda bort tid och pengar på kaféer eller ännu mera sedeförderfvande tilltag. Frågas, kunna kostnader för sporten, använda på dylikt sätt, anses för illa använda?

Professor Ribbing talade vidare om det sätt, på hvilket unga pojkar uppträdde som ryttare på sina föräldrars vagnshästar och ogillade detta; af egen erfarenhet känner jag väl till huru pojkar, som taga ridlektioner, emellan dessa söka omskapa föräldrarnas vagnshästar till ridhästar; att det är pojkaktigt erkännes, knappast dock snobbigt, men i alla händelser kunde man vara glad, om pojkar icke företoge sig större dumheter.

Vidare talade professorn mot segling. Jag kan icke neka till, att jag strängt håller på den satsen, att ju mera vi kunna låta våra söner komma till åtnjutande af rörelse i friska luften, ju bättre är det, och dertill bidrager väl sporten. Hvad nu särskildt båtsegling beträffar, vet jag ingen sysselsättning som i så hög grad som segling bidrager att väcka en ynglings uppmärksamhet och vaksamhet, samtidigt som den inger sjelftillit och tvingar till handling på egen hand; den bidrager enligt mitt förmenande till bildande af sjelfständiga män.

Jag kan icke undgå att göra ett litet inlägg mot en annan talare, som ansåg att sporten borde kunna utöfvas utan särskilda verktyg.

Det är sant, att om jag idkar sport endast som ett tillfälligt nöje, så är det likgiltigt hvilka verktyg som användas; detta kan dock icke få namn af verklig sport; men om täflan dervid förekommer, så bör man följa med sin tid.

Vi veta ju med hvilket intresse kapprodden i landet en följd af år följts och huru de unge männen på ömse sidor af sundet möta hvarandra till årliga täflingar. För att från vår sida kunna deltaga häruti ha de nyaste och bästa båtar måst anskaffas, och med det resultat, att tvenne skånska roddklubbar med största framgång täflat i Köpenhamn.

Det tyckes som om vid detta möte man sökte att uttala ett klander mot täflingar inom sporten, men hela lifvet är ju en ständigt fortgående täflan, och mig synes att täflingar äro nödvändiga för det uppväxande slägtet och detta af rent praktiska skäl.

Slutligen ber jag få bemöta professor Törngrens uttalande om, att i Tyskland företoges täflingarna utan att priser utdelades. Hvad nu särskildt segel- och roddsport beträffar i Tyskland, så utdelas *alltid* priser vid hvarje allmän kappsegling eller kapprodd.

Öfverläggningsämnet 4.

Vore det icke lämpligare att gymnastikbetyg lemnades lärjunge för läsår i stället för terminsvis såsom nu sker?

Kapten Andersson: Denna fråga tyckes förefalla temligen betydelselös, och af någon synnerlig vigt är hon väl ej heller; men som under ett kort yttrande härom, betydelsen af gymnastikbetyg i allmänhet möjligen kan komma på tal, har jag tillåtit mig att framställa denna fråga.

Ett faktum torde vara, att de flesta lärjungar fästa ganska litet afseende vid om de få betyg för gymnastik och *huru* detta utfaller.

Lärjungen blifver flyttad från klass till klass, alldeles oberoende af hvad betyg han erhåller för gymnastiköfningarna, och han utgår från läroverket utan hinder, skulle han också — i öfrigt frisk och kraftig — termin efter termin under en följd af 9—10 år hafva haft underhaltigt gymnastikbetyg.

På grund af lättja och sjelfsvåld har han antingen förskaffat sig läkarens medgifvande om befrielse från åtminstone redskapsgymnastik eller, om detta icke *alltid* lyckats, har han ådagalagt en sällan vikande intresselöshet för öfningarna — och det märkliga är: felet till detta ringa intresse hetes icke vara lärjungens, utan detta är att söka hos läraren. Det är hos honom felet ligger att en vanartig och i hemmet bortklemad och illa uppfostrad pojke medför yttringar af sitt sjelfsvåld i gymnastiksalen, der han vet, att gymnastikläraren står alldeles redlös gent emot en slyngelaktig och lättjefull pojke, blott denne pojke något så när fullgör hvad honom ålägges.

Af gymnastikläraren har ju en dylik lärjunge ingenting att frukta, ty bestraffa får ju denne lärare icke, ej heller har denne lärare i sin makt att förhindrande ingripa vid en, termin efter termin i gymnastiköfningar lättjefull lärjunges flyttning från klass till klass, eller försena hans slutliga afgång såsom utexaminerad från skolan.

Visserligen händer det, att, när en dylik yngling vid inträdet i 7:de öfre klassen, efter att ha fallit på den tanken att blifva t. ex. militär, då får liksom en hastig ingifvelse om att vederbörande regementschef fäster något afseende vid intyget om, huru den till regementet sig sökande ynglingen befunnits under deltagandet i skolans fäkt-, gymnastik- och militäröfningar.

I en hast försvinna nu alla åkommor, och han gör sitt inträde i gymnastiksalen, den han på många år kanske icke besökt, undantagandes när han vid hvarje hösttermins slut varit kavaljer

på julbalen och då, med glömska af hjertfel, blodbrist, näsblödning och svaga lungor, vadslagit med kamrater om att utan uppehåll dansa så och så många hvarf omkring den stora gymnastiksalen.

Som sagdt, gymnastikbetygen torde vara för den största delen lärjungar af föga betydelse.

Emellertid, då nu staten bekostar åtminstone till allra största delen den bildningssökande ungdomens så väl intellektuela som fysiska uppfostran, har hon också rättighet att fordra, att ynglingen vid utträdet ur skolan tillegnat sig hvad af denna uppfostran gifves så väl i ena som andra afseendet.

Med allmänna värnpligtens införande i vårt land — d. v. s. värnpligt utan friköpning — *borde* fordringarna på den friske, utan lyte behäftade lärjungen, som åtnjuter undervisning vid de allmänna läroverken, hvad vidkommer dennes deltagande i skolans gymnastik- och militäröfningar och huru han deri deltager, betydligt skärpas.

Jag anser att det är af vigt, att större afseende blifver fäst vid de vitsord »om» och »huru» lärjungen — synnerligast sådan af högre klass — deltagit i kroppsöfningarna — det är gymnastikbetyget.

Då emellertid nu icke så *är* fallet, tror jag mig funnit ett medel, hvarigenom betydelsen af detta betyg kanske i någon mån skulle höjas, och detta medel har jag gifvit uttryck i här framstälda fråga.

Derest föräldrar, målsman, rektor, klassföreståndare visste att endast en gång om året, exempelvis vid läsårets slut, lärjunge undfick ett bedömande om huru han deltagit i skolans *fäkt-, gymnastik-* och *militäröfningar,* så funnes verkligen anledning förmoda, att åt detta vitsord lemnades större betydelse, äfvensom att lärjungen sjelf skulle tillägga det större vigt och gifva större uppmärksamhet deråt än nu, då det återkommer hvarje termin.

Häremot skulle man ju visserligen kunna invända, att om lärjungen visade sig intresselös, skulle ju ett helt läsår på så sätt förflyta, innan han af den eller dem, som det tillkommer att granska betygen, blefve tillrättavisad; ja väl! men så mycket större kanske blefve då effekten när betyget uppvisades.

Emellertid, förrän gymnastikbetyget ingår såsom till någon del afgörande vid af läkaren förklarad fullständigt frisk lärjunges flyttning från klass till klass — synnerligast hvad beträffar lärjunge i de högre klasserna — komma gymnastikbetygen att lemnas utan afseende af flertalet lärjungar liksom af flertalet föräldrar och målsmän.

Har lärjunge ett godt sådant, så är det ju bra, har han ett dåligt, så uppstår ingen skada deraf — och så har man tyckt och så tycker man ännu

Kapten Silow: I fråga om betyg för gymnastik anser jag, att vid *alla* läroverk borde i lärjungens terminsbetyg införas särskildt vitsord för *nit* i gymnastik och ej som nu i allmänhet sker inräkna *nitbetyget för gymnastik* i det *allmänna flitbetyg*, hvilket införes i det terminsbetyg som af lärjungen medföres till hemmet. I gymnastik gäller för mig nitet mera än färdigheten. En till helsan svag och ofärdig lärjunge kan på så vis genom ett godt nitbetyg, om han deraf gjort sig förtjent, få en uppmuntran och den af naturen i kroppsligt afseende mera lyckligt lottade och med god färdighet erhålla en lämplig varning, derest han med ovilja och slapphet begagnat sig af öfningarna: eller med andra ord, jag anser att *nitbetyget* borde för gymnastik vara hufvudbetyget och ej som för närvarande *betyget i färdighet.* Jag yrkar derför, att så väl i lärjungens terminsbetyg som afgångsbetyg från läroverket bör införas särskildt betyg i gymnastik för *nitet* och särskildt för *färdigheten.*

Löjtnant Bentzen: Jag är fullständigt enig med kapten Silow i denna fråga, att betyg skola utdelas för flit.

Kapten Balck: Äfven jag anser, att det eger en viss betydelse, att ett uttryck för *färdigheten* ingår i terminsbetyget.

Det är visst och sant, att alla icke kunna skaffa sig ett godt färdighetsbetyg, men det är dock nyttigt, att det fins såsom en sporre och såsom en uppmuntran. Att färdighetsbetyg äfven bör utdelas, vill jag sålunda betona.

Jag ber äfven få instämma i förslaget om, att *färdighetsbetyg bör ingå i studentbetyget.* Nu går faktiskt hvilken pojke som helst igenom ett högre läroverk och tager sin studentexamen utan skyldighet att skaffa sig ett godt afgångsbetyg äfven i gymnastik, om hans kroppsanlag det tillåta.

Direktör Cleve: Hitintills har jag tyckt mig finna, att vi gymnastiklärare varit fullt eniga i uppfattningen om att gymnastiköfningarna böra blifva fullt likstälda med skolans öfriga ämnen. Att vi nu skulle komma och begära att slippa gifva betyg i gymnastik vid höstterminens slut, vore helt och hållet stridande mot denna uppfattning, hvarför jag måste förorda bibehållandet af betygsgifning vid hvarje termins slut, så länge som detta eger rum i öfriga ämnen.

Betyg i gymnastik anser jag böra finnas upptaget på afgångsbetyget.

Kapten Silow: Jag vill endast betona mitt förra yttrande. I studentbetyg bör naturligtvis gymnastikbetyg ingå; men vill fram-

hålla att detta äfven må vara fallet i *annat afgångsbetyg* än sådant som berättigar till studiernas fortsättning vid universitetet.

Professor Törngren: Här har satts i fråga: »vore det ej lämpligare, att gymnastikbetyg lemnades lärjunge för läsår i stället för terminsvis såsom nu sker?» Först och främst skola vi *besvara* sjelfva frågan; vilja vi derefter tillägga något, så må det stå oss fritt.[1]

Det har varit olika yrkanden, deribland sådana som möjligen skulle kunna uppfattas som om gymnastiklärarne sjelfva icke fästa något afseende vid betyget. Men betyget i gymnastik har tillkommit på gymnastiklärarnes tillstyrkan. Mig synes det ej vara något oväsentligt, huruvida det gifves betyg eller ej vid höstterminens slut. Detta är så mycket lämpligare, som vi ju vilja, att detta ämne skall i afseende på betydelse likställas med de andra. Men det kan ju finnas olika förhållanden vid de olika läroverken.

Det är föreslaget af gymnastiska centralinstitutet, att i studentbetyget skall äfven betyg i gymnastik ingå; det kan ju derför vara tjenligt, att mötet äfven yttrar sig i den saken, och för att komma till resultat, skulle jag vilja föreslå, att *betygsättningen måtte blifva som hittills*, men att det dessutom *måtte gifvas betyg så väl vid afgång från skolan före mogenhetsexamen som vid afgång till universitetet.*

Kapten Andersson: Jag har framstält denna fråga just för att värdet af gymnastikbetyg skulle komma på tal.

Framför allt skulle gymnastikbetyg inkomma i afgångsbetyget från skolan. Sista terminen (vårterminen) lärjungen tillhör skolan, behöfver icke tilldelas honom något gymnastikbetyg; vid efterfrågan af ett sådant, i händelse han skulle söka inträde i yrkesskolor, kan han uppvisa betyget från höstterminen eller från någon föregående termin. Detta är dock ej fullt lämpligt.

Ett betyg för färdighet och ett för nit är naturligtvis tjenligt.

Kapten Littorin: Jag tror enklaste svaret på frågan vara, att *terminsbetygen fortfara,* men dessutom skola vi söka få i skollagen infördt, att *gymnastikbetyg intages i betyget för alla afgångsbetyg.*

Detta förslag antogs.

Den 5 Januari kl. 10 f. m.

Öfverläggningsämnet 5.

»Hvad kan och bör i närmaste framtid göras för att höja den gymnastiska undervisningen vid folkskolelärare-seminarierna och derigenom äfven i folkskolan?»

Kapten Littorin: Den inledning, som jag hade tillämnat denna fråga, måste jag på grund af framstäld önskan i anseende till den knappa tiden lemna åsido. Jag kan göra det så mycket lättare, som vid detta möte det lyckliga förhållandet inträffat, att af rikets sju lärareseminarier äro icke mindre än fem representerade. Jag vill derför blott nämna några få ord.

Enligt Kongl. Maj:ts nådiga stadga för folkskolelärareseminarier fins det lagstadgadt, att gymnastiklärare är skyldig undervisa tolf timmar i veckan, och att öfningarna skola bestå af fristående gymnastik och vapenöfning. Det kan hända, att några af seminarierna inskränkt sig till sådana oegentligheter såsom t. ex. i Upsala, der timmarne af lokala förhållanden reducerats till fem. Det är alldeles klart, att det, som på denna korta tid kan medhinnas, måste blifva ganska litet. Jag anhåller derför att af öfriga här närvarande seminarielärare få höra — äfven detta så kort som möjligt — ett uttryck af, huru öfningarna hos dem regleras.

Direktör Cleve: Vid seminariet i Linköping hafva eleverna sex timmar i veckan anslagna till gymnastik. De äro fördelade på två afdelningar och hvardera afdelningen får tre timmars gymnastik i veckan. Dessutom erhåller 4:de klassens elever en timmes teoretisk undervisning i veckan, hvarjemte de under uppsigt af öfningsskolans lärare leda gymnastiköfningarna i lärosalarne, då de hafva s. k. praktik.

Med afseende på gymnastikundervisningen vid folkskolelärare-seminarierna försiggår den, som vi nogsamt veta, på mycket olika sätt, beroende på den olika tolkning, som gifves åt de lagbestämmelser, som härför finnas. Då detta medför ett för saken högst menligt inflytande och ej torde kunna afhjelpas på billigare och säkrare sätt än, att gymnastiklärarne kallas upp till Stockholm, för att under ledning af öfverläraren på den pedagogiska afdelningen ordna denna sak, så föreslår jag detta tillvägagående.

Kapten NORLANDER: Vid det seminarium i universitetsstaden, der jag undervisar, är undervisningstiden tolf timmar i veckan. Dessutom undervisar fjerde klassen de nyinkomna eleverna. I alla händelser räcker det ej till — hvad vi anse nödvändigt — tre qvarts timmes daglig gymnastik.

Det är brist på lokal, och resultatet har genom undervisningsplanens olämplighet blifvit ganska måttligt.

En annan sak, som motarbetar undervisningen, är, att man, strängt taget, skall vara bunden af ett reglemente.

Jag instämmer med föregående talare, att vi seminarielärare borde komma tillsammans i Stockholm för att öfverenskomma om en arbetsplan. Det bör vara daglig och tillräcklig gymnastik, och det bör komma till stånd ett tidsenligt reglemente i detta afseende för folkskollärareseminarierna.

Löjtnant LUNDGREN: Vid Göteborgs seminarium är öfningstiden tio timmar för eleverna och en timme för öfningsskolan. Den är fördelad så, att första och andra klasserna idka två timmars gymnastik och en timmes vapenöfning. För tredje och fjerde klasserna är anslaget två timmar i veckan. en för gymnastik och en för vapenöfning. Det är tydligt, att som gymnastik betraktad är denna tid alldeles för liten. Men det står bestämdt föreskrifvet, huru tiden skall användas i hvarje klass, och huru gerna jag skulle vilja, får jag ej undervisa längre. Fördelningen af elevernas öfningar för öfrigt är sådan, att fjerde klassen undervisar första klassen i förberedande vapenöfning. Vid öfningsskolan har också fjerde klassens elever gruppvis skyldighet att leda öfningarna i skollokalen, då vi använda inredningen som gymnastikredskap. Under denna andra öfning är jag alltid närvarande. För öfrigt är det vid Göteborgs seminarium så anordnadt, att denna öfningsskola har en stunds daglig gymnastik. Sålunda användes under lärarens tillsyn, men under elevens sjelfständiga ledning, en fjerdedels timme dagligen. Den dagen, då jag är ute för att öfvervaka ledningen, är öfningen städd på en hel timme. Jag har derför upprättat som ledning för eleverna ett gymnastikschema. Jag har nemligen delat ett större schema i tre delar, och hvar och en sådan tredjedel utgör ett litet dagschema, som skall användas, då jag ej är der, men som jag genomgår i sin helhet, då jag är på platsen.

Det framstälda önskningsmålet, att gymnastiklärare vid rikets seminarier skulle få komma tillsammans i Stockholm och sättas i tillfälle att besöka och åse hvarandras öfningar, skulle naturligtvis för saken vara af största betydelse, hvarför jag ock med stort nöje sluter mig till detsamma.

Folkskolelärare Lindén: Till det redan uttalade önskningsmålet i fråga om gymnastiken vid seminarierna uttalar äfven jag ett annat, nemligen att gymnastikundervisningen särskildt måtte meddelas eleverna inom fjerde klassen mera *teoretiskt*. Den borde ordnas så, att eleven hade litet mera kunskap om gymnastiken icke blott genom deltagande i öfningarna, utan äfven genom lexors gifvande och förhörs anställande. Visserligen har redan utkommit litteratur i detta ämne, men för oss är denna merendels alldeles för vidlyftig, för att vi skola få verkligt god insigt i ämnet.

Direktör Salomon: Det var med ett visst intresse jag såg denna fråga uppstäld, ty i den läroanstalt, jag förestår, har jag tillfälle att göra iakttagelser med folkskolelärare, utgångna från alla rikets seminarier. Som vi infört gymnastik vid denna läroanstalt, har jag sett, att det är ofantligt ojemnt med de olika lärarnes utveckling, och — hvad mer är — många ha ej det intresse för gymnastiken, som de borde hafva. Hvar nu felet ligger, törs jag ej yttra mig om, men det kunde vara af intresse för mötet att höra den uppfattningen uttalad, att när lärare komma tillsammans för att bedrifva gymnastiköfningar, så befinnas de vara ytterst ojemnt utbildade. Jag instämmer äfven med en föregående talare deruti, att det skulle vara önskligt, om lärarne hade mera *teoretisk* insigt i gymnastiken.

I somras höll en gymnastiklärare på Nääs föredrag tvenne gånger i veckan om gymnastik. Dessa åhördes »mangrant och qvingrant», och man uttalade både offentligt och enskildt den öfvertygelsen, att man hade största nytta af dessa föredrag, och att man skulle gå tillbaka till sina skolor med ökadt intresse för gymnastiken.

Löjtnant A. Petersson: Jag ber endast få instämma med kapten Norlander deri, att gymnastiklärarne borde få komma upp till Stockholm.

Kapten Littorin: Dessa intressanta anföranden af seminariernas gymnastiklärare lemna anledning att påpeka, att frågan varit mycket lifligt beaktad vid ett föregående möte, och jag anhåller derför på grund af dessa anföranden samt på grund af folkskolelärare Lindéns yttrande få framhålla, att det är ett faktiskt *behof* för oss att få denna fråga ordnad. Det gäller hela den del af landets ungdom, som ej finnes i de allmänna läroverken. Jag har mig äfven bekant, att i följd af det föregående mötets beslut centralinstitutet ingått med anhållan om att erhålla ett anslag för seminariegymnastiklärare att uppehålla sig i Stockholm. Denna anhållan blef afslagen. I den resolution, som jag här tänker

framställa, vore det derför af vigt att först och främst upptaga det föregående mötets yrkande, som lyder:

(Uppläst ur föregående mötes förhandlingar.)

Dessutom skall jag, med anledning af hvad jag och här närvarande seminarielärare på grund af sakkännedom anfört rörande de gymnastiska förhållandena vid våra folkskolelärareseminarier, bedja få tillägga, att mötet inginge till ecklesiastikministern med anhållan att beakta denna fråga, och att gymnastiklärarne vid seminarierna blefve inkallade till Stockholm för att derstädes under ledning af och i samråd med öfverläraren i pedagogisk gymnastik öfverlägga om frågan.

Folkskolelärare Lindén: Jag skall tillåta mig påpeka en lucka, som jag tyckte mig finna i kapten Littorins förslag. Detta gäller blott de manliga seminarierna, men vi ha äfven fem *qvinliga,* och jag tror, att gymnastiken i dessa ej bör bortglömmas. Jag har funnit, att med gymnastiken i flickklasserna af folkskolan står det ännu sämre till än i gossklasserna, och detta beror naturligtvis derpå, att lärarinnorna ej hafva nödig kompetens för detta ämnes bedrifvande. Jag vill derför föreslå, att i resolutionen blifver plats äfven för de qvinliga seminarierna. Dessutom vill jag uttala som ett önskningsmål, att tillfälle måtte beredas lärare och lärarinnor att komma till gymnastiska centralinstitutet för att derstädes åse eller om möjligt genomgå en kurs; detta blott för lärare och lärarinnor, som redan gått ut från seminarierna och ej kunna åtnjuta den bättre undervisning, som vi hoppas hädanefter kommer till stånd.

Professor Törngren: Med afseende å det förslag, som den siste ärade talaren framstälde, så är detta utan tvifvel äfven önskvärdt och det har också blifvit ifrågasatt, att äfven inkalla lärarinnor, men direktionen för institutet har afstått derifrån af den anledningen, att man tänkt sig, att det skulle vara tillräckligt, om blott lärare — ej lärarinnor — inkallades, för att dermed göra en början. Man bör afstå från det mera omfattande förslaget äfven på den grund, att man kan befara ett afslag, om man stegrade fordringarna högre, innan man fått sin första och vigtigaste begäran tillgodosedd. Jag tror ej heller, att det för närvarande vore af någon större betydelse, att lärarinnorna inkallades på samma gång som de manliga lärarne. Å andra sidan behöfver denna fråga för ingen del vara åsidosatt; den är blott undanskjuten till en framtid, och det kommer sannolikt också lärarinnornas tur. Från min synpunkt sedt skulle jag vara mycket belåten, om mötet ville stanna vid kapten Littorins förslag. Hvad det beträffar, att gifva folkskolans lärare och lärarinnor tillfälle att komma till in-

stitutet, så får jag meddela, att utrymmet derstädes är så upptaget, att man icke kan öka antalet af elever mer än som är gjordt. Lärarekrafter finnas ej heller för att gifva dessa lärare och lärarinnor någon ledning, hvarförutom institutet då ytterligare måste utvidga sjelfva den plan, på hvars grund det arbetar. Jag tror derför ej förslaget vara lämpligt, men hade deremot tänkt mig, att för att höja undervisningen i gymnastik vid folkskolan, det skulle vara tjenligt att på åtskilliga orter inom landet gifva tillfälle för så väl lärare som lärarinnor vid folkskolan att samlas vid särskilda tider i stiftsstaden eller annan stad för att erhålla små repetitionskurser i gymnastik, som ock för undervisnings meddelande. Sådana kurser ha bland andra varit anordnade i Bollnäs. Jag har der sjelf deltagit i en sådan, och har senare träffat folkskolelärare, som der voro närvarande, och desse hafva förklarat sig ha haft stor nytta af kursen. Sådana små kurser borde och kunde lätt nog inrättas litet hvarstädes i landet, och de skulle göra stort gagn.

Men att — om vi tänka oss afståndet mellan Haparanda och Ystad — då och då inkalla lärare och lärarinnor till institutet, skulle vara af försvinnande liten betydelse.

Ehuru jag sympatiserar med den tanke, som ligger till grund för förslaget, tror jag likväl, att det möter oöfvervinneliga svårigheter för detsammas genomförande.

Kapten Silow: Jag för min del instämmer med professor Törngren och vill här endast nämna, att i Stockholm dylika kurser varit anordnade för folkskolelärare och lärarinnor, i hvilka äfven föredrag i gymnastik förekommit, och påvisades derjemte sättet att leda en gymnastisk dagöfning i en vanlig skolsal; råd och upplysningar meddelades, huru man bör gå till väga att åstadkomma en god öfning med folkskolans barn äfven under ogynsamma yttre förhållanden, såsom i saknad af redskap, trånga lokaler o. dyl. Derest liknande kurser komme att i landet mera allmänt anordnas, vore önskligt, om gymnastikläraren ville med sin insigt och erfarenhet mera allmänt medverka att genom föredrag och förevisningar, som ofvan antydts, intressera folkskolelärare och lärarinnor för ordnade kroppsrörelser och lekar, och detta skulle utan tvifvel bidraga till gymnastikens allmännare spridning till landsbygden, till folkets barn.

Öfverläggningsämnet 6.

Legemsövelsernes Forhold til aandelig Overanstrængelse, særlig med hensyn til skolen*.

Doktor CLOD-HANSEN: Samfundskampen har fört det med sig, at man nu maa arbejde mere med sin Hjærne end för. Skolegymnastiken bör derfor nu især lægge Vægt paa at blive et virkeligt Recreationsmiddel for den aandelig anstrængte Elev. Vi bör da vælge Gymnastiske Övelser af en saadan Art, och drive dem paa en saadan Maade, at de i mindst mulig Grad lægge Beslag paa Hjærnevirksomheden. Thi Aanden henter sin Kraft fra samme Kilde som Legemet.

Overtræning er hovedsagelig en nervös Svækkelsestilstand, derfor bör man ikke drive Træning under Examenslæsningen.

Alle Övelser, som kræve stærk og vedholdende Viljesanstrængelse, bör man være varsom med, fordi de altid efterfölges af en mere eller mindre stærk Slappelse af den aandelige Arbejdskraft. Ligeledes kræve mange »Nyövelser» og Behændighedsövelser stort Hjærnearbejde til deres Udförelse, og de ere derfor forsaavidt mindre godt egnede til at være Recreationsmiddel for Aandsarbejderen.

Taleren nævnede Exempler paa Aandstræthed fremkaldt af Skolegymnastik og Circusgymnastik.

Taleren sluttede sig til Tissot, idet denne hævder, at Tiden efter kræftige Legemsövelser er mindre vel egnet til Aandsarbejde (langt bedre til Hvile). *Læg derfor Gymnastiktimen sidst paa Dagsschema'et og ikke i Midten, saaledes som det nu er almindelig Skik.*

Ogsaa alle saadanne Övelser som lægge særlig Beslag paa Opmærksomheden (Ex. Exercitsövelser) ere trættende for Hjærnen. — (Exempler hentede fra »Vaabenövelserne, Sportskampe og de frie Rörelser» o. fl. desl.).

Jo mere ubevidste Bevægelserne ere for Individet *(jo mere Resultat af en Rygmarvsfunction)* desto bedre egnede ere de til at tjene som Recreation fra Aandsarbejde.

Gymnastiken bör dog ledsages af eller indeholde saameget (men ogsaa kun saameget) Hjærnearbejde, at Tankerne tilbörlig distraheres fra den Retning hvori de ere förte af Aandsarbejdet. (Exempler anförtes paa dettes Nödvendighed.)

---

* Då d:r Clod-Hansen utgifvit sitt inledande föredrag i bokform, under ofvanstående titel, hänvisa vi till detta arbete och anföra här endast ett kortare referat.
Utgifvarne.

De gymnastiske Övelser maa navnlig være af en saadan Art og drives paa en saadan Maade at de more Börnene. Kædelig Gymnastik er slövende og trættende for Aanden.

Barnets Væxtperiode er den i hvilken det mindst taaler Slid paa Nerverne, det er derfor i denne Periode man især skal være varsom med Nerveangribende gymnastik.

Men först og sidst maa vi fastholde at formindsket aandeligt Arbejde og rigelig Hvile og Sövn ere de bedste Midler til at forhindre aandelig Overanstrængelse. Skolegymnastiken *kan* og bör være et godt Hjælpemiddel pa samme Vej. *De frie Leges store Værd bör derfor aldrig glemmes eller tilsidesættes for den strængt systematiske Gymnastik, naar det navnlig gjælder om at recreere Eleverne fra den aandelige Overanstrængelse som Skolearbejdet saa let förer med sig i Nutiden.*

Inledaren afslutade med följande

Conclusion.

Hvis vi altsaa under Ledelsen af Gymnastiken vil lægge Vægt paa den Opgave at recreere den aandelig trætte, da maa vi först og fremmest erindre os at:

1) Ro og Virkelig aandelig Hvile (Sövn) er det förste den aandelig overanstrængte trænger til. Rigtig ledede Legemsövelser er et udmærket Hjælpemiddel til i Forening med andre diætetiske Midler at bringe Individet paa Fode igjen, ligesom ogsaa til at forebygge Tilstandens Indtræden.

2) Legemsövelser ere vel en Recreation efter aandeligt Arbejde, men aandeligt Arbejde virker ikke recreerende efter Legemsövelser og man er i Reglen mindre godt oplagt til Aandsarbejde efter Gymnastiken.

3) Man bör vogte sig for det maximale saavel i Henseende til Störrelsen af den Arbejdsmængde man kræver af Eleven, som ogsaa med Hensyn til den Viljesanstrængelse, man kræver af ham.

4) Talrige Behændighedsövelser, »Nyövelser», vanskelige Coordinationsövelser eller stærkt lokaliserede Övelser ere ikke at anbefale.

5) Man bör vogte vel paa en langsom ret afpasset trinvis Stigning af Övelserne saavel med Hensyn til Övelsernes Form, som med Hensyn til Styrken og Karakteren af Övelsen.

6) Ikke trætte Elevens Nervesystem ved altfor megen »Exerceren» og »Komanderen», og i det hele ved altfor vedvarende stramme disciplinære Töjler.

7) Ikke begynde i en for tidlig Alder med Vaabenövelserne og i alle Tilfælde i Begyndelsen drive dem som Övelser paa Geled

og uden at lægge alt for stor Vægt paa at forcere hans Evne til »départ» for höjt op.

8) Ikke til Stadighed lægge Vind paa at lade den Ophidselse, som meget let fölger med ivrige Væddekampe och Spil stige til mere end nödvendig Höjde (den betænksomme Lærer maa her som andet Sted forstaa at afmaale alt efter de forhaandenværende Forhold); en og anden Gang er dette nödvendigt og godt.

9) Lægge Vind paa Vanemæsige Övelser eller de Övelser som forsaavidt ere de simpleste og naturligste for Barnet, som de ere givne Barnet af Naturen selv, og fordre mindre Tillæring end de fleste andre Legemsövelser. — Hertil maa foruden meget andet regnes de simpleste Former af Gang, Löb, Hop, Spring og fremdeles Kastning, Trækning, Klattring, Löftning, Skydning (samt tildels Brydning?), *foruden naturligvis især alle de Lege som indbefatter disse Övelser.*

Men al Anvendelse af disse Övelser maa ske med tilbörlig Hensyn til de ovenfor anförte Omstændigheder, saa man ikke ved Fejl i »Maattet og Sættet» (Dosis, Form og Vehikel) kommer til at forandre den ved Övelsen tilsigtede Virkning paa uhænsigtsmæssig Maade.

Direktör Cleve: Den siste ärade talarens anförande har varit högst intressant och skulle utan tvifvel förtjena att diskuteras från alla dess olika synpunkter, men jag vill endast fästa uppmärksamheten på, att åtskilliga frågor ännu återstå, som ovilkorligen fordra att här blifva behandlade, hvarför jag begärt ordet hufvudsakligast för att fästa uppmärksamheten härpå.

Hvad jag ändock ej kan undgå att anmärka är, att talaren vid ett samqväm af gymnaster framhöll den stora betydelse han för sin del fäste vid att gymnastiköfningarna erhölle en noggrann och bestämd stegring för möjligheten att vinna ett godt resultat af desamma. Nu omtalar han åter — sannolikt för att skänka sporten sitt kraftiga understöd — att han tränat personer med hjertfel i rodd med sådant lyckligt resultat, att de blifvit fullkomligt friska. Det är ju möjligt att läkaren kan gripa till maximalkraften genast och lyckas, men om så är och så har skett torde talet om stegring förlora sin betydelse?

Doktor Levin: Jag tackar inledaren för hans intressanta och för vår tid temligen nya föredrag. Jag ber få påpeka ett och annat, som kan belysa saken från andra synpunkter.

Han har framhållit, att gymnastiken kan betraktas från olika synpunkter. Det är en vigtig sak, att gymnastiken kan vara ansträngande för hjernan. Vi framhålla kroppsöfning som en motvigt mot själsarbete, men gymnastiken har icke blott en kropps-

utvecklande egenskap för öfrigt, utan den afser äfven att utveckla den del af hjernan, som tagits i anspråk under själsarbetet; och den har så mycket uppfostrande värde i pedagogiskt hänseende, att vi icke få lemna denna synpunkt å sido. Jag vill ej förneka, att för en person, som vill välja kroppsöfningar endast som motvigt mot det intellektuela arbetet, det ligger närmare till hands att välja en mera automatisk rörelse än den ordnade gymnastiken, och vi se också, att detta ofta är förhållandet. Vi se dagligen, att den vuxne mannen hellre väljer en art af kroppsöfning, som ej tager hjernan så mycket i anspråk; detta är nog omedvetet. Jag tror, vi ha ganska mycket att tänka på i detta afseende och göra observationer och iakttagelser i denna riktning.

Cand. Magister Poul la Cour: Må jeg först som dansk udtale den Glæde jeg ikke kan tilbageholde ved at have hört et nyt Exempel på et Bidrag fra dansk Side i Gymnastikens Tjeneste ligeoverfor Svenskerne, hvem vi skylder så megen Taknemlighed; og tilmed glæder det mig, at nævnte Bidrag er et Indlæg i Grundelementerne, og et upartisk Indlæg.

Det er derfor på ingen Måde mit Önske, at Dr. Clod-Hansen skulde have draget de Conclusioner, som naturligt kunde drages, ud af disse Studier, som allerede er ret omfattende, og som ville blive endnu bedre, hvis de fortsættes. Men på den anden Side håber jeg, att Dr. C.-H. ikke tager mig ilde af, at jeg tillader mig en Bemærkning, som naturligt knytter sig til hans Foredrag, en Erfaring, som stemmer fuldkommen med det af Dr. C.-H. fremdragne.

Jeg vil nemlig fæste Opmærksomheden på, at når man har havt anstrengende Hjernearbejde — noget, som jo meget ofte finder Sted, hvor Gymnastik også drives, f. Ex. i Skoler — og dernæst gåer til Indövelsen af meget *nyt* i Gymnastik eller Dans, giver dette foröget Hjærnearbejde og ingenlunde Hvile for Hjærnen; og når man atter herfra skal til andet Skolearbejde, er Hjærnen — som Taleren har vist — træt og uoplagt hertil. — Denne Omstændighed anbefaler efter min Mening i höj Grad rationel Gymnastik med langsom »Stegring» som Skolegymnastik. Denne kræver nemlig ikke noget stort Hjærnearbejde; men Anstrengelsen eller Anspendingen ligger her på et andet Punkt, nemlig i *Forbindelsen mellem Hjærnens og Rygmarvens Virksomhed.*

Når man i Forvejen kjender Övelserne eller de fleste af Övelserne, og når de ikke er sværere end, at Gymnasterne er i Stand til at udföre dem, kræve Övelserne ikke en ny og stærk Indstudering og derfor heller ikke et specielt Hjærnearbejde; men dersom Gymnasten står under en livlig og spillende Commando, må hans Opmærksomhed ganske vist være spændt på Commandoordene,

og navnlig på det Öjeblik, da de afgives; men Hjærnevirksomheden reduceeres herved til kun at bestå i at give Rygmarven den fornödne Impuls. Rygmarven er i Forvejen fortrolig med Övelsen og kan besörge den udfört på egen Hånd, såsnart den modtager den nævnte Impuls fra Hjærnen. Og denne Impuls er ikke compliceret; den er væsentlig kun en Tidsimpuls; det er derfor en forholdsvis simpel (enkel) Hjærnevirksomhed af ganske anden Slags end den, der kræves ved Skolearbejdet eller ved Indövelsen af nye og svære gymnastiske Övelser. Derfor bliver — som Erfaringen viser — Hjærnen ikke træt af en rationel Dagsövelse med langsom Stegring. Den finder tværtimod Hvile herunder, idet Virksomheden forlægges til et helt andet Punkt, som i og for sig ikke trætter. Således bortleder den rationelle Dagsövelse Opmærksomheden fra det, hvormed man tilforn var beskjeftiget, og skaffer derved ligesom Hjærnen Hvile.

Professor Törngren: Äfven jag ber få tacka inledaren för föredraget, som har visat oss, att vi icke hafva gått i orätt riktning, när vi följt den väg, som Ling har utpekat.

När doktor Clod-Hansen började tala om hjernans öfveransträngning, kom jag att tänka på, hvad jag en gång hörde statsrådet Wennerberg yttra, när det var fråga om öfveransträngning i skolorna. Statsrådet hade utan tvifvel rätt, då han sade: »Skola vi ordna våra barns skolgång och uppfostran, så skola vi börja med att taga reda på, huru länge de skola sofva». — Om vi se på det späda barnet, så har det knappt något annat behof än att sofva, så snart det fått mat, och i mån som hjernan sedermera tilltager och utvecklar sig, får barnet förmögenhet till andra uppgifters lösande. Det är derför angeläget, att ej för hastigt drifva fordringarna äfven på ett intellektuelt arbete, sålunda ej börja för tidigt med läsning och ej heller öfverdrifva kroppsöfningarna. Något som jag särskildt ber få betona är — såvida jag fattat föredraget riktigt — vi skola alltid akta oss för att bränna ljuset i båda ändar. Derför skola vi, under det vi värna oss mot öfveransträngning i skolorna, också noga akta oss för kroppslig öfveransträngning, ständig eller tillfällig. Med andra ord, *vi skola låta bli de individuella täflingarna, isynnerhet under skoltiden.* Jag vill härvidlag akta mig såsom i allmänhet att vara absolut, men vi skola taga oss till vara för alla öfverdrifter.

Hvad andlig öfveransträngning är, kan ju vara svårt att säga, men jag tycker, man kan härvidlag som vid många andra fall i praktiken nöja sig, om man känner symptomen. Man får ju ofta på det medicinska området nöja sig med icke vetenskapligt bevisade erfarenheter; och på det psykologiska området tänker jag, det dröjer ganska länge, innan vi få alla frågetecken klart besvarade.

Huru vi skola drifva öfningen för att förekomma öfveransträngning och i sammanhang dermed för att erhålla så maximal ansträngning, som kan vara nyttigt, är ej lätt att i hvarje fall på förhand afgöra; öfningarnas egen art och individen sjelf äro dervid så mycket bestämmande. Vi hörde i går, att en person, som var tränerad, löpte mycket länge, innan han blef trött, men att en, som blott hade gymnastiserat, skulle genast hafva tröttnat af den löpning, som förekom vid en vanlig boll-lek på fria fältet. Härvid måste dock frågas: Men om det i en gymnastiksal ingår löpningar, och om man der kan löpa 6 eller 7 minuter, utan att blifva trött eller öfveransträngd, så kan man det väl ute på fältet också? Det beror således på, huru man blir öfvad i uthållighet och huru gymnastiken öfvas. Med afseende på exemplet om dans, så gifver det mig anledning att komma tillbaka till hvad som äfven i går förekom, hvarmed tydligt bevisas, att *träning,* som den *öfning* kallas, hvilken föregår täflingarna, ingenting annat är än härdning, och vi behöfva således ej importera detta ord.

Hvarför 40-åringen ej kan dansa, utan att hafva en massa stela uttryck i ansigtet, är tydligen äfven brist på öfning och har icke såsom exempel sin tillämplighet på det sätt, hvarpå vi inöfva nya rörelser i gymnastik, der allt går med små steg från det enklare till det mera sammansatta.

Hvad som nämndes om hunden, som gick rakt framåt, sedan han förlorat hjernan, är ej enastående; samma experiment ha gjorts med höns. En del frivilliga öfningar öfvergå också så småningom att blifva ofrivilliga, automatiska. Detta är också en slags härdning, om man så vill. Härdningen i allmänhet gäller icke blott värme och köld, utan att i allt vinna en större motståndsförmåga.

Som exempel framhölls också, att de, som fäkta mycket och med stor energi, icke stode ut med intellektuelt arbete omedelbart efteråt. Ja, det tror jag också, men jag undrar om icke fäktning, d. v. s. fri fäktning, är i sig sjelf eller kan åtminstone vara ett lika ansträngande arbete för hjernan, som det är ansträngande för kroppen, och dermed komma vi tillbaka till tanken om att bränna ljuset i båda ändar.

I afseende på öfningars bedrifvande nämndes, att man ej skall fordra för mycket. Äfven der beror det på tidsutdrägt, »på måttet och på sättet». Ett barn låter man ej sträcka upp sig under lika lång tid som en yngling, en yngling ej lika länge som en man, o. s. v. Men den maximala ansträngningen af kort varaktighet tror jag ej skadar någon relativt frisk menniska, under förutsättning, att man ej begär mera af barnet och de svaga än som motsvarar deras tillstånd.

Instämmande för öfrigt med herr la Cour hoppas jag, att vi i en icke alltför aflägsen framtid skola få se en fullständig af-

handling i samma riktning, som detta mycket lofvande och intressanta föredrag.

Doktor Clod-Hansen: När jag inledde diskussionen har jag uttryckligen gjort det så, att jag blott framstält några fakta och angifvit en riktning, men jag har ej bestämdt önskat att göra något inlägg i saken. Jag har endast önskat att framställa saken sådan som den är. Jag är rädd för mycket nytt. Med afseende på herr la Cours bemärkning om afledning, så vill jag fästa uppmärksamheten på, att man endast talar om afledning af blodströmmen.

Med afseende på hvad professor Törngren nämnde om härdning, så är detta ej alldeles detsamma som träning.

Rektor Söderbaum: Då professor Törngren vändt sig till mig med anförande af ett tänkvärdt yttrande af en man, som många år haft ledningen af vårt undervisningsväsende, så har jag fattat detta såsom en uppfordran till mig att svara derpå. Innan jag går att göra det, anhåller jag dock, att något få precisera yttrandet.

Ungdomen behöfver hvila, så lydde hans ord. Innan jag går in på, att det är till alla delar riktigt — med lika stort anspråk på giltighet ville jag uppställa den satsen, att ungdomen behöfver verksamhet och sysselsättning — vill jag hafva måttet af hvila bestämdt, ty ett för mycket i detta fall skadar ej mindre än ett för litet. Om vi förena oss om, att hvilan bör afpassas efter behofvet, d. v. s. ej vara större och ej mindre, än barnet behöfver för att normalt utveckla sig och växa, så medgifver jag, att det anförda yttrandet eger sin giltighet, och att uppfostraren bör derefter rätta sina anspråk på barnets och hvarför icke äfven ynglingens arbete.

Nu är det så, att vi lärare i detta fall ej hafva fria händer: vi äro bundna af skollagen och dess oeftergifliga fordringar på ett för hvarje klass bestämdt kunskapsmått. Vi hafva derjemte öfver oss en mycket allvarsam kontroll. Den strängaste är mogenhetsexamen, der vi hafva att visa upp slutresultatet af skolans hela undervisningsverksamhet. Brister något i den, så faller skulden på lärarne, som icke nog strängt hållit på fordringarna vid föregående flyttningar. Dertill har just den man, som åberopats, velat lägga en examen rigorosum såväl vid flyttning till 4:de klassen som till 6:te. Detta är ju tydligen att handla mot den uttalade grundsatsen.

Så långt vi lärare förmå, ordna vi skolarbetet och bestämma vi våra fordringar så, att ungdomen förunnas behöflig hvila och ledighet. Vid uppgörande af läsordningen förläggas ämnena så, att ej för många lexor gifvas för hvarje dag, och lexorna mätas ut med noggrann beräkning af tid och arbetskraft. Det vore att

önska, att den, som talar så vackra ord till ungdomens bästa, också rätt behjertade dem, då han skrifver lagarna för dess arbete. Den nyss nämnda examen rigorosum, som han velat införa, vittnar ej derom, ej heller den af feriernas förkortning, som han föreslagit.

En annan sida af saken är, att skolmännen, äfven om de ej ha att utöfva något bestämmande i skollagstiftningen, dock kunna utöfva ett inflytande derigenom, att deras mening inhemtas. Jag vill då säga, att, så långt jag ser, vi ha handlat efter den grundsatsen, att *ungdomen skall ansträngas, men icke öfveransträngas.*

En ärad talare yttrade, att kunskapsfordringarna borde sänkas, då skulle ungdomen icke så hårdt ansträngas. Jag skall dervid be att få upplysa, att, om man jemför fordringarna i nuvarande studentexamen med förhållandet för några och 30 år sedan, de i flera ämnen (specielt i latin och grekiska) äro betydligt mindre, medan de i andra ämnen äro desamma. Att ytterligare nedsätta fordringarna skulle medföra de ledsamma följderna, att vi svenskar skulle komma att stå efter Europas öfriga kulturfolk i allmän bildning och kanske ock i vetenskaplig odling.

Jag vill sluta mitt anförande med den försäkran, att vi skolmän behjerta den vigtiga sanningen, att ungdomen behöfver ledighet och hvila från arbete samt att vi, så långt vi kunna, ställa våra fordringar derefter.

Kapten Balck: Ehuru det skulle vara intressant att ingå i meningsbyte med inledaren af ämnet, så måste jag afstå derifrån, då tiden är långt framskriden. Jag vill endast bemöta ett par yttranden, som under diskussionen blifvit fälda. Särskildt anhåller jag att få klargöra en missuppfattning angående begreppet *träning,* ty denna kan ej sägas vara detsamma som *öfning* eller *härdning.*

Träning är mera omfattande; den inbegriper icke blott öfning, utan äfven alla de förberedelser af olika slag, som äro nödvändiga för ett godt resultat, jemte ordnadt lefnadssätt m. m. Om jag skulle vilja försvenska begreppet träning, så är det förgäfves som jag sökt efter något fullt motsvarande ord. Derför hafva vi varit tvungna att adoptera det engelska uttrycket. Det enda ord, som någorlunda skulle kunna motsvara ordet »träning» vore »förberedelse».

Huruvida professor Törngrens uppfattning rörande bilden »om ljusets tändande i båda ändar» varit riktig, lemnar jag derhän. Och jag hemställer om samme talare hållit sig till ämnet, då han inlåtit sig på tal om täflingar i skolorna.

Emellertid anser jag dessa, särskildt idrottstäflingar, vara mycket nyttiga, kropps- och karaktersutvecklande, om de äro förståndigt ledda, med fäst afseende på ungdomens utvecklingsstadium; och de exempel, som förefinnas från de skolor, der täflingar före-

kommit, gifva ett tillfredsställande resultat i det afseendet. Samme talare, som gjorde anmärkningen i denna riktning, har förut med berömmelse uttalat sig om, hvad han sett i engelska skolor i den vägen, och äro täflingar förträffliga för engelsk ungdom, hvarför skola de då vara skadliga för svensk — icke är vår ungdom af så mycket sämre materiel, eller ömtåligare moral. Jag för min del gillar fullständigt, hvad jag i den vägen sett i de engelska skolorna, och skulle kunna, i likhet med professor Törngren, framdraga flera illustrationer på dessas förträfflighet. Jag skulle önska, att svensk ungdom utvecklades till samma handlingsförmåga och sjelfständighetskänsla som den engelska.

Professor Törngren: Tacksam för den precisering, som rektor Söderbaum gjorde, ber jag på samma gång få hemställa, huruvida, med de minskade pensa i skolorna, sjelfva ansträngningen också blifvit minskad. I öfrigt skall jag ej vidare uppehålla mig vid denna sida af saken.

Man har sagt mig, att jag ej hållit mig till ämnet, men jag tror mig om att med rätt kunna påstå att jag hållit mig till just hvad *inledaren* har talat om. Att tala om »tränering» är väl fullt ut lika mycket tillhörande denna fråga, som t. ex. hästafveln, när det är fråga om idrottsöfningar.

Jag tillägger derför ännu några ord. Det har här framhållits, att träningen öfvar ett visst inflytande på hjernan och dennas ansträngningsgrad, vidare har sagts att träningen är nödvändig för och före täflingarna, men det har äfven framhållits, att täflingar äro egnade att bidraga till nedsättning af krafterna under ansträngande intellektuelt arbete. När man nu trots allt detta vill i skolorna införa de individuella täflingarna med hela tillbehöret af priser, handklappningar och andra eggelsemedel, då blir väl den logiska följden häraf, att träningen också skall förekomma i skolorna. Härmed följer ju äfven uppammande af specialister för kroppsliga färdigheter i skolorna. Jag är nu skyldig fråga: Förfar man genom ett sådant sätt varligt, klokt och försvarligt med den ungdom, för hvars ledning man bär ansvar?

Jag har förut i dag sagt, att jag ej är absolut, men om man vill drifva öfningar till maximal ansträngning äfven då det gäller uthållighet, då är man helt visst på afvägar.

Kapten Balck: Jag anhåller att få erinra, att professor Törngren missuppfattat hvad jag sagt. Jag begärde ordet för att klargöra det oriktigt framstälda begreppet om träning, och jag tror det varit af behofvet påkalladt.

Derjemte har jag påpekat, att det talats om »skolungdomens täflingar», men jag anser denna fråga ej höra till detta ämne.

För att allvarligt och grundligt, utan »gyckel», behandla densamma, torde den böra uppställas sjelfständigt, så vigtig är den, och jag beklagar att den ej kommit före.

Öfverläggningsämnet 7.

Gymnastikens betydelse för den pedagogiska slöjdundervisningen.

Herr Salomon: Saul bland profeterna hade måhända mer än en gymnastiklärare tänkt, då han på detta mötes program fann upptagen en fråga, som rörde slöjden, och han hade törhända desslikes ansett, att herrar slöjdifrare, hvilka ju hafva så rikliga andra tillfällen att tala sin sak, gerna kunde låta åtminstone ett gymnastikläraremöte vara fridlyst från dylika främmande frågor. Ursprungligen hade det visserligen varit min tanke söka visa, att åtminstone *denne* Saul mycket väl kan få räknas till här ifrågakommande profeter, men efter doktor Clod-Hansens utmärkta och lärorika föredrag, i hvilket han visat vigten af omvexling äfven hvad hjernarbete beträffar, är väl detta knappast någon rekommendation. Dock, vare härmed huru som helst, säkert är, att pedagogisk slöjd och pedagogisk gymnastik med hvarandra hafva så många vigtiga beröringspunkter, något som jag strax skall söka visa, att ett tal om intrång ej gerna bör kunna anses berättigadt.

Med *pedagogisk slöjd* förstår man, sidoordnadt med sådana begrepp som husslöjd, hemslöjd och konstslöjd, slöjdens användande såsom ett uppfostringsmedel. Jag begagnar tillfället omnämna, att när qvickt folk — lyckligtvis för trefnaden här på jorden finnes äfven sådant — säger, att då det först är på de senaste fem åren vi här i Sverige använda uttrycket pedagogisk slöjd, man deraf bör kunna draga den otvetydiga logiska slutföljden, att den pedagogiska slöjden sjelf icke är äldre, så bevisar detta egentligen icke något annat än att qvickhet och tankereda ingalunda alltid följas åt. För ett vanligt förstånd synes det nemligen så der sjelffallet, att i allmänhet något måste finnas till, innan behofvet af en benämning derpå framträder. Sålunda är det väl i hög grad antagligt icke allenast, att en fot funnits långt innan man sökt ett namn för denna kroppsdel, men äfven att exempelvis en boll funnits före man brytt sin hjerna med att utfundera en lämplig benämning för ett dylikt föremål. Säkert är åtminstone, att vi här i Sverige både haft och öfvat för uppfostrande syften drifven slöjdundervis-

ning åtskilliga år innan benämningen ifråga uppfunnits och vunnit burskap.

Sålunda. Pedagogisk slöjd är slöjdens användande såsom ett medel för uppfostran. Hvad menas emellertid med uppfostran? Naturligtvis skulle det icke kunna falla mig in att här, allra minst i närvaro af en så framstående och djupsinnig storman på den vetenskapliga pedagogikens område som professor Kroman, hålla någon pedagogisk föreläsning. Jag tror för öfrigt, att vi kunna vara så der temligen eniga derom, att det finnes i det närmaste lika många definitioner på uppfostran som det gifves sjelfständiga pedagogiska författare, och att dessutom rätt mycket går under namn af uppfostrande och pedagogiskt, som visserligen icke borde få göra detta. Hvad mig personligen beträffar tager jag begreppet uppfostran såsom liktydigt med en harmonisk utveckling af själens och kroppens krafter, och från denna ståndpunkt blir alltså en undervisning pedagogisk i samma mån som den tager hänsyn till individens harmoniska utveckling, så väl hvad beträffar det fysiska som det psykiska. Är nu detta riktigt, torde det äfvenledes vara klart, att den enbart teoretiska undervisningen i allmänhet icke kan anses pedagogisk i vidsträcktare mening. Hvarför så är fallet torde lätteligen inses. För de kroppsliga krafternas utveckling fordras ju nemligen, att äfven dessa blifva föremål för en ansträngande öfning, eller, på annat sätt uttryckt, att menniskans behof af rörelse blifver icke minst under uppväxtåren tillbörligen beaktadt. Den undervisning, som i enlighet med sin natur måste mottagas stillasittande, blir derför ensidigt utvecklande och i viss mån skadlig. Vid densamma tillämpade pedagogiska anordningar måste sålunda jemväl gå ut på att, så långt ske kan, förminska eller upphäfva alla för den kroppsliga helsan vidriga omständigheter. Den under stillasittande mottagna undervisningen kan visserligen aldrig blifva direkt fysiskt utvecklande, men den kan dock så anordnas, att dess skadlighet i nämnda hänseende blifver så mycket som möjligt inskränkt.

Den svenska pedagogiska slöjden, som städse sträfvat efter att icke allenast i afseende på syfte, utan äfven beträffande medel verka i sann mening uppfostrande, har med detta för ögonen sökt ett kroppsarbete, icke blott ett handarbete. Den har velat en verksamhet, vid hvilken öfning icke allenast af vissa själens förmögenheter, utan äfven af så många kroppsliga organ som möjligt skulle ifrågakomma, och den har uti en rätt anordnad snickerislöjd med rationelt anpassade öfningar funnit den härför lämpligaste arbetsarten. Det föredöme Sverige i detta afseende gifvit, har sedermera manat till efterföljd inom rätt många andra länder.

Jag nämnde, att snickerislöjden måste vara för sitt pedagogiska ändamål anpassad. Att en dylik omformning är af nöden,

och att icke all sniekerislöjd har samma uppfostrande betydelse, torde vara i det närmaste sjelfklart, ty det är ingalunda så, som sköteslösheten gerna vill antaga, att alla vägar bära till Rom, och att det sålunda är temligen likgiltigt, hvilka anordningar än vidtagas, ty man når nog målet lika fullt eller lika litet. Detta är emellertid ingalunda fallet. Först då kan sniekerislöjden blifva utvecklande äfven i fysiskt hänseende. om den tager lärdom, der lärdom är att finna, nemligen hos den rationella gymnastiken, hvars slutmål ju är helsa. Det är mig också särdeles kärt kunna här framhålla, att mitt intresse för pedagogisk slöjd med orubblig konseqvens ledt till intresse jemväl för gymnastiken, och att det snart nog blef mig klart, hurusom den pedagogiska slöjden, om den skulle blifva i verklig mening uppfostrande, måste utvecklas till att blifva en slags tillämpad gymnastik. Dock är det mig vigtigt att samtidigt förklara, att jag, ehuru varm slöjdvän, ingalunda skulle vilja göra mig förfallen till en sådan blindhet och öfverdrift som att påstå, det slöjden skulle i sig ega betingelserna för att kunna ersätta den rationella gymnastiken. Slöjden kan visserligen, enligt min mening, verka utvecklande i flera riktningar och på annat sätt än hvad gymnastiken förmår, men, då det gäller en harmoniskt anlagd kroppslig utbildning, något som är af högsta nödvändighet för att åstadkomma en motvigt till den teoretiska undervisningens ensidighet, kan den naturligtvis på långt när icke mäta sig med öfningarna inom ett rationelt gymnastiksystem. Orsaken hvarför så måste vara förhållandet, ligger i öppen dag. Gymnastiken, hvars mål och medel tillåter den att uteslutande taga hänsyn till den fysiska utvecklingen, måste naturligtvis i detta afseende vara egnad att taga ett betydligt försteg framför slöjden, som ju dels har äfven andra vigtiga syften, dels med sina öfningar är bunden vid material och verktyg samt vid beskaffenheten af de arbeten, hvilka skola förfärdigas. När derför valet står för mig mellan slöjd och gymnastik, tvekar jag icke att för den harmoniska kroppsbildningens sak offra slöjden och bibehålla gymnastiken.

Anordningar för att göra sniekerislöjden i möjligaste mån egnad att befrämja äfven den kroppsliga utvecklingen började vidtagas i Sverige, särskildt på Nääs, under 1883. Det är professor Törngren och kapten Silow, hvilka med sakkunskap och intresse lånat sin medverkan till de ledande grundsatsernas uppställning, den pedagogiska slöjden står i tacksamhetsskuld för att den har kunnat vara banbrytande äfven på detta område. Med särskildt deras biträde hafva fackmän på slöjdundervisningens område kunnat pröfva sig fram till kroppsställningar under arbetandet, hvilka på samma gång de i möjligaste mån motsvara den fysiska utvecklingens kraf, äro praktiskt tillämpliga, då det gäller utförandet

jemväl af ett ur andra synpunkter försvarligt slöjdarbete. Då den starkt begränsade tiden tvingar mig att vara kortfattad, kan jag blott här göra några antydningar rörande de grundsatser för utgångsställningarna under slöjdandet, hvartill vi i Sverige kommit.

Den första invändning, hvarmed man möttes, då tanken att utveckla slöjden i nämnda afseende framstäldes, var den, att kroppsställningen under arbetandet gifver sig sjelf alldeles *instinktivt,* d. v. s. att den arbetande mekaniskt glider in uti och vänjer sig vid den ställning, som för arbetets utförande är förmånligast, hvadan alla åtgärder i detta hänseende äro att betrakta såsom onödiga och fruktlösa. Så är emellertid ingalunda förhållandet. Det skulle kunna utan svårighet framdragas en mångfald exempel, hvilka påtagligen visa, hurusom de instinktiva ställningarna i många fall icke äro de bästa hvarken för arbetets utförande eller för den arbetandes utveckling i kroppsligt hänseende. Särskildt blifver den sistnämnda synpunkten gemenligen alldeles obeaktad. Så, för att antyda några, tager hvarken ryttaren eller roddaren, då han är nybörjare, instinktivt de för dessa idrotters utöfvande lämpligaste ställningarna, och hvarför skräddaren, då han syr, instinktivt tager plats på ett bord och der företager sitt arbete med benen korslagda under sig, medan en sömmande qvinna tager en helt annan ställning, torde vara en fråga, som tarfvar noggrannare undersökning.

Men om sålunda kroppsställningen under arbetandet icke under alla omständigheter får vara den instinktivt intagna, så måste äfven å andra sidan hvarje *tvungen ställning* undvikas. Med tvungna ställningar förstå vi sådana, hvilka äfven, sedan de äro inöfvade, icke kunna bibehållas utan oaflåtligt tankearbete. Lika litet som en van ryttare ideligen behöfver tänka på, att han till häst bör hålla sin kropp upprätt och sina fötter parallela med hästens sidor, lika litet skall en öfvad arbetare behöfva oaflåtligen hålla sin uppmärksamhet riktad på den ställning, han under arbetandet bör intaga och bibehålla. Äfven hos honom skall vanan blifva halfva naturen, och vi måste derför undvika att förorda ställningar, hvilka måhända taga sig förträffligt ut på en plansch, men hvilka icke äro af praktiskt värde, emedan de blott under en kortare stund kunna utan ansträngning bibehållas.

Då det tvifvelsutan för intagandet och bibehållandet af goda ställningar under utförande af snickerislöjd är af betydelse, att hyfvelbänkarnes höjd lämpa sig efter den arbetandes kroppslängd, torde äfven af denna grund användandet af *enskilda, fristående hyfvelbänkar* böra kraftigt förordas. I en skola måste alltså hyfvelbänkarne antingen hafva olika höjd eller än bättre, såsom vid Nääs sedan åtskilliga år tillbaka är fallet, vara ställbara på olika

höjder. Härigenom underlättas i väsentlig mån goda kroppsställningars intagande under arbetandet. Af betydelse är likaledes, att de slöjdande tillvänjas så mycket som möjligt föra verktygen *vexelsidigt,* d. v. s. omvexlande anstränga högra och vensta sidans muskler. Vid af doktor Zanders i Stockholm företagen mätning af en skolgosse, som väsentligen fört verktygen blott med högra sidan, visade sig, hvilket ju äfven var att vänta, att denna sida befanns kraftigare utvecklad än den venstra. Uti de numera — sedan 1888 — upphäfda goss- och flickskolorna på Nääs, öfvades barnen under flera år att föra särskildt de mera kraftansträngande verktygen, såsom såg och hyfvel, med så väl venster som höger sida, hvarvid ombyte skedde hvarje halftimme. Det visade sig dervid, att en dylik anordning utan svårighet och med påtaglig fördel kunde vidtagas hvad nybörjare beträffar, hvaremot det stälde sig svårare med sådana barn, hvilka förut öfvat snickerislöjd. Att för äldre personer en dylik vexelsidighet bör förekomma som en frivillighetens sak, torde af flera skäl vara uppenbart. Så mycket är emellertid säkert, att erfarenheten äfven från andra arbetsområden otvetydigt visar, hurusom en mångfald öfningar, hvilka kräfva så väl styrka som säkerhet, kunna i praktiska lifvet utföras med ansträngande af den venstra sidans muskler i lika grad som den högra.

Men måhända har jag redan hållit på för länge, och dock vore det ännu mycket jag skulle hafva önskat fästa uppmärksamheten på beträffande här föreliggande vigtiga fråga. Så exempelvis den arbetandes *ställning i förhållande till arbetsstycket* och det motstånd, som under arbetet skall öfvervinnas, så *bröstets* och *hufvudets* hållning, så *fötternas* ställning och annat, som härmed är i sammanhang. Men jag måste gå förbi allt detta för att antyda en annan sida af gymnastikens betydelse för den pedagogiska slöjdundervisningen, nemligen såsom ett *korrektiv,* ett rättelsemedel för de ensidigheter, hvilka äfven vid den bäst anordnade slöjdundervisning torde vara oundvikliga. Äfven härvidlag har gymnastiken en stor betydelse. På Nääs började vi under en kurs 1887, i hvilken löjtnant Billing deltog, att under hans ledning arbeta i denna riktning och numera öfvas under slöjdlektionerna vid seminariet gymnastik obligatoriskt tvenne gånger dagligen, hvilket under förutsättning af god ledning visat beaktansvärda resultat.

Det är under önskan och förhoppning, att hvad jag här haft äran anföra åtminstone i någon ringa mån kan bidraga till att fästa gymnastiklärares uppmärksamhet på en annan af den pedagogiska gymnastikens uppgifter och derigenom tillvinna oss deras upplysta och sakkunniga bistånd, som jag vördsamt tackar för att äfven denna fråga fått upptagas bland mötets öfverläggningsämnen.

Kapten Silow: Åsigten att slöjden skulle kunna göra gymnastiken öfverflödig, är naturligtvis af lätt insedda skäl fullkomligt felaktig, men jag är i likhet med inledaren öfvertygad om, att en rationelt anordnad slöjdundervisning, sådan som den i Sverige uppfattats, jemsides med gymnastik, fria lekar och andra kroppsöfningar, kunde vara till väsentligt gagn för den kroppsliga utvecklingen. På det sätt den pedagogiska slöjden uppfattas och handhafves vid Nääs slöjdlärareseminarium, kan den svenska gymnastiken dermed samverka, dock bör gymnastiken jemsides med slöjden begagnas som ett korrektiv mot den ensidighet, som mer eller mindre utmärker allt arbetande. Vid slöjdundervisningens ordnande måste man beakta rörlighet och vexelsidighet under arbetet, vidare ett förmånligt användande af muskel- och tyngdkraft, verktygens afpassande efter den arbetandes förmåga af fysisk kraftutveckling samt slutligen goda ställningar. Arbetaren intager visserligen i allmänhet en ställning under arbetandet, i hvilken han kan inlägga, åstadkomma eller använda den största möjliga kraft, eller i hvilken han kan erhålla någon hvila.

Genom exempel påvisades, att dessa ställningar, oaktadt sin kraftnytta eller kraftbesparing, sällan äro för helsa och kroppsställningar de nyttigaste och bästa.

Vidkommande ur kroppsutvecklingens synpunkt lämpliga arbetsställningar, har jag, på derom af inledaren 1883 eller 1884 gjord framställning, haft min uppmärksamhet fästad vid att söka lemna anvisningar i omnämnda riktning. Jag har kommit till insigt, att det icke vore lyckligt, om man en gång för alla fastsloge bestämda ställningar såsom de enda riktiga, utan borde varianter tillåtas. Det hade varit afsigten att redan för några år sedan utgifva ett planschverk öfver kroppsställningarna under arbetandet sedan grundsatsernas tillämpning kunnat praktiskt pröfvas. Förberedande åtgärder voro härför vidtagna. Då emellertid planen i fråga blef realiserad på annat håll, på ett för öfrigt i flera afseenden ganska godt sätt, hade utgifvandet blifvit tills vidare uppskjutet. Dock var det fortfarande meningen att i Sverige utgifva ett dylikt verk. Svensk gymnastik och svensk slöjd borde med hvarandra samverka.

På grund af den knappt tillmätta tiden, hvarigenom några frågor icke kunde komma under förhandling, afslutades diskussionen, som enligt mötets beslut skulle få utgöra svar på frågan.

Öfverläggningsämnet 8.

Har behofvet af gymnastik- och vapenöfnings-reglementen gjort sig gällande inom armén och har detta måhända äfven varit känbart för läroverkens gymnastiklärare? Om förhållandet är sådant, böra icke dylika reglementen utarbetas snarast möjligt?

Kapten Andersson: Beträffande denna frågas första del: om behofvet af nya gymnastik- och vapenöfnings-reglementen gjort sig gällande inom armén, torde derpå kunna svaras ett obetingadt »ja». Och förunderligt är, att icke från gymnastiska central-institutet långt för detta hos krigsstyrelsen gjorts framställning i detta afseende.

Vår nuvarande instruktion i gymnastik och bajonettfäktning för infanteriet är, med befallning till vederbörande att ställa sig densamma till efterrättelse, af år 1872. Redan vid tiden för denna instruktions utgifvande voro benämningar, rörelseformer och rörelse-följder inom gymnastiska centralinstitutets pedagogiska afdelning andra än dem, denna instruktion upptager, och med åren ha olik-heterna blifvit än större. Det är ett obestridligt faktum, att man under senare åren vid gymnastiska öfningarna inom armén spårat föga eller intet, som öfverensstämmer med nämnda till efterrättelse anbefalda instruktion.

Gymnastiska centralinstitutets föreståndare har tvifvelsutan iakttagit detta, då han allt emellanåt gjort besök å flera regementens mötesplatser.

Vid arméns rekrytskolor plägar vanligen ledningen af gymnastik och fäktöfningar lemnas åt en officer, som genomgått gymnastiska centralinstitutet, och ordnar han dessa öfningar efter eget godtfinnande, för så vidt icke rekrytchefen sjelf genomgått nämnda institut, i hvilket fall väl *han* torde hafva tillsynen öfver dem. Äfven regementenas yngre manskap, hvilket, under namn af 1:sta gymnastikklassen, efter rekrytapprobationen och intill 28:e lefnadsåret öfvas af särskildt s. k. gymnastikbefäl. Men det öfriga manskapet ledes under öfningarna af kompanibefälet, vanligen af kompaniernas allra yngsta officerare och underofficerare. Vid hvarje bataljon har dessutom vanligen en äldre officer öfverinseendet vid öfningarna; och är det denne, som blir i tillfälle iakttaga de menliga följderna af att å ena sidan ega en instruktion, som det små-

ningom blifvit en praxis att icke följa, och å den andra — detta begär att efter egen smak gripa till några rörelseformer, hågkomna från öfningarna vid den för längre eller kortare tid sedan genomgångna volontär- eller krigsskolan, eller också flyktigt åsedda vid något tillfälligt besök å den vid hvarje mötesplats befintliga gymnastikplanen, hvarest öfningarna ledas mera professionelt.

Följden häraf är den, att man kan få se, utom många andra besynnerligheter, äfven öfvandet af endast ett par rörelseformer under hela anslagna öfningsstunden.

Jag vill här anföra, att *jag* åsett, huru en afdelning under loppet af en halftimme — d. v. s. hela öfningstidens längd — öfvades endast i sidfallande och stupstående utgångsställningar. Sannolikt hade dessa rörelser fallit instruktören mest i smaken. Jag hade icke rätt att härvid ingripa; ty afdelningen tillhörde icke den bataljon, å hvilken jag var placerad.

Att begagna den å mötesplatsen befintliga gymastikmaterielen få endast rekryt- och korporalskolorna samt förutnämnde s. k. 1:sta gymnastikklassen, det öfriga manskapet *icke*. Visserligen är redskapen ganska knapphändig; men genom öfningens förläggande, icke på samma tid för alla kompanier, skulle dock alla kunna betjena sig deraf; och särskildt blefve det af stor nytta, om för de värnpligtige, hvilkas första års vapentjenst med år 1893 uppgår till 27 dagar, den befintliga redskapen finge användas. För dessa, af hvilka många äro alldeles okunniga om sin egen rörelseförmåga, hvilka kanske sällan eller aldrig sträckt armarne öfver hufvudet, huru nyttigt vore det ej för dem att få göra några stödrörelser, några mot- och frånhängande armhäfningar; men — ännu i nådens år ettusen åttahundra nittioett fans bataljonschef, som ansåg, att för flertalet af de värnpligtige vore begagnandet af redskap icke lämpligt.

Till ledare af ifrågavarande öfningar vid vår förnämsta underbefälsskola — volontärskolan å Karlsborg — kommenderas särskildt befäl, s. k. gymnastikofficerare, och vid denna skola har man sedan flera år följt det för flottan till efterrättelse anbefalda gymnastikreglementet af år 1878, och dermed har man *till en viss grad* hjelpt sig godt. Emellertid, då vid denna skola gällande instruktioner och reglementen ej allenast skola genomgås, utan också inläras, har man nödgats — och jag har egen erfarenhet deraf — låta ynglingarne inlära sig och aflägga examen i den för infanteriet faststälda instruktionen i gymnastik och bajonettfäktning, oaktadt de *under tio och en half månader i praktiken* följt flottans gymnastikreglementen.

Af hvad här blifvit anfördt, torde ju framgå, att behofvet af ett nytt gymnastikreglemente för armén, utarbetadt i öfverensstämmelse med de för militärinstruktörskursen vid gymnastiska

centralinstitutet anordnade öfningar och med hänsyn till vid mötesplatserna befintliga gymnastikredskap, är ett oeftergifligt vilkor för att gymnastiken för den indelte soldaten och för de värnpligtige måtte blifva, icke hvad den är, godtycklig, utan fullt rationel och med möjlighet att riktigt öfvervakas.

Med reglemente menar jag emellertid icke endast tabeller eller s. k. dagöfningar, utan derjemte äfven beskrifningar, och tydliga sådana, öfver rörelseformerna.

I det fallet, hvad rörelsernas beskrifning vidkommer, står arméns ännu gällande reglemente, med den blygsammare benämningen af instruktion, framför flottans, hvilket senare *icke* innehåller någon som helst rörelsebeskrifning.

Att numera inom armén öfva bajonettfäktning i öfverensstämmelse med förra tiders uppfattning om denna öfning, torde vara att slösa bort en tid, som för nödvändigare ändamål bättre kunde användas. Derför, hvad beträffar behofvet af ett nytt bajonettfäktningsreglemente, torde ett förenkladt sådant vara af nöden, upptagande endast några få anfalls- och försvarsrörelser samt de användbaraste af förflyttningarna.

Bajonettfäktning förblifver alltid ett utmärkt medel att skärpa soldatens lystringsförmåga; men hon blifver det först *då* likväl, när han, soldaten, hunnit högre grad af färdighet, och dertill fordras, som sagdt, tid och mycken tid, hvartill nutida ökade anspråken på färdighet i andra till krigsbildningen hörande delar ej lemnar sådan öfrig.

Huruvida behofvet af nya gymnastik- och vapenföringsreglementen varit känbart för *läroverkens* gymnastiklärare, är en fråga, jag ber få hänskjuta till öfriga ledamöter att besvara. Sjelf har jag ännu icke erfarit det.

Men deremot tror jag, att det icke skulle annat än gagna, om de inom gymnastiken nyttjade konstorden — terminologien — underkastades en granskning och möjlig omarbetning. Jag vet dock, att det är vanskligt nog att röra vid denna sträng; ty af ålder har man ju älskat att lägga en lärdomens, ännu hellre — en mystikens slöja öfver vår Lings, vår fosterländska skapelse.

Kapten Balck: Det torde vara bekant, att order utfärdats till gymnastikkaptenen vid senaste volontärskola å Karlsborg om utarbetande af förslag till tabeller uti gymnastik äfvensom i bajonettfäktning. Dessa hafva blifvit inlemnade till granskning vid gymnastiska centralinstitutet och anmärkningarna insända till landtförsvarsdepartementet.

Emellertid lär ingen vidare omarbetning af dessa tabeller komma i fråga, utan är jag i tillfälle meddela, att Kongl. Maj:t inom de närmaste dagarne kommer att utfärda order om utarbe-

tande af ett reglemente i gymnastik och bajonettfäktning med rörelsebeskrifning och tabeller för arméns olika skolor.

Kapten Andersson: Naturligtvis, efter de upplysningar, som kapten Balck lemnat, och som han anser sig hafva rättighet att meddela, är det ju gifvet, att gymnastiska centralinstitutet ej behöfver göra framställning hos krigsstyrelsen.

Öfverläggningsämnet 9.

Böra gymnastiköfningarna i flickskolor vara obligatoriska?

Fröken Högström: Denna fråga förekom vid det sista allmänna gymnastiklärаremötet, men då äfven detta mötes bestyrelse ansett tjenligt att ånyo upptaga densamma, vill jag söka framvisa de förnämsta orsakerna till gymnastikens ogynsamma ställning i flickskolorna, som endast och allenast skulle kunna afhjelpas genom att gymnastiken i flickskolorna så väl som i goss-skolorna blefve obligatorisk. Ty ett dylikt lagstadgande är ett oeftergifligt vilkor för att gymnastiken skall kunna allmänt utöfva ett gagnande inflytande på den uppväxande qvinliga ungdomen.

Visserligen har gymnastiken i en del flickskolor på de senare åren gått betydligt framåt, men det är ett sorgligt faktum, att på många håll röjes en stor slapphet och likgiltighet för de gymnastiska öfningarna, i trots af att läraren eller lärarinnan i gymnastik med förmåga, nit och intresse egnar sina krafter åt öfningarna. Orsaken till barnens likgiltighet är delvis att söka i hemmen, der gymnastiken betraktas med en viss misstänksamhet. Mången moder anser gymnastiken för ett onödigt bihang och är rädd för, att hennes spensliga dotter genom gymnastiken skall blifva grof, klumpig och kanske allt för hurtig. Flere husläkare torde äfven vara för litet öfvertygade om gymnastikens verkliga nytta, för att kraftigt och med framgång vilja motsätta sig mödrars och barns protester i afseende å gymnastiken, och följden blir väl ofta den, att han skrifver ett intyg om, att barnet skall för en eller annan sjuklig orsaks skull befrias från deltagande i friskgymnastiken, då deremot just *den* möjligen hade kunnat vara till bot för det gryende onda. Menniskoorganismen, som delvis besitter det plastiska materialets egenskaper, låter med större lätthet, än man kan vara

böjd att tro, behandla sig antingen till förbättring eller försämring. Åsidosättes en god kroppslig uppfostran, genom hvilken kroppen blifver så stärkt, att den af egen inneboende lifaktig tonus i muskler och nerver sjelf kan hålla sig upprätt i god hållning, tillgripes ofta, såsom ett yttre stöd och hjelpmedel för de svaga, tortyrredskapet snörlifvet, hvilket, i samband med flickans allt för mycket stillasittande sysselsättning inomhus, ofta gör henne till en bleksigtig och mer eller mindre skoliotisk patient, som nu måste begagna medicin och sjukgymnastik, i stället för att hon med friskgymnastikens hjelp skulle kunna hafva varit en jemförelsevis frisk och blomstrande flicka. En annan orsak är, att många lärarinnor betrakta gymnastiken med ringaktning eller åtminstone såsom mindre väsentlig och i praktiken hålla före, att blott barnen få ett mångsidigt intellektuelt vetande, så betyder deras kroppsliga utveckling föga. Gymnastiken är ju icke att jemföra med alla de öfriga för lifvet så nyttiga lärdomar, som skolan i öfrigt meddelar, mena de i sin välvilja för barnet, och dock kan gymnastiken hjelpa betydligt att utdana äfven flickan för lifvet, ty helsa och motståndskraft äro dock väsentliga egenskaper också för qvinnan. Gymnastiken gör henne vaken, praktisk, väcker hennes håg för det enkla och naturliga samt lär henne att beherska sig sjelf, hvilket allt är af stor vigt, ty utan dessa egenskaper kan hon icke senare i lifvet såsom uppfostrarinna med ansvar leda andra.

De ogynsamma förhållanden, som motverka gymnastikens framgång i våra flickskolor, torde nu vara påvisade. Det återstår att söka en utväg att afhjelpa de hindrande orsakerna. Gäller då först att påverka föräldrar och målsmän, så att de intressera sig för sina barns fysiska uppfostran så väl som deras intellektuela, ty så länge icke de äldre uppmuntra till gymnastiköfningar och lekar skall flickan icke af egen lust med håg och allvar egna sig deråt.

Vidare böra de blifvande lärarinnorna, vid genomgåendet af ett seminarium, hafva riktigt fått klart för sig vigten och betydelsen af kroppsrörelser. De böra erhålla sådan undervisning i instruktionsöfningar, att när så fordras de kunna verka som gymnastiklärarinnor, och hafva ett verkligt lefvande intresse för saken och icke endast mekaniskt stå och kommendera, utan skola de från seminarierna medföra så pass mycken förmåga att undervisa, att de kunna intressera sina lärjungar och öfvertyga deras föräldrar om gymnastikens stora uppgift gent emot öfriga skolämnen. Men vilkoret för att de med framgång skola kunna verka som gymnastiklärarinnor är, att de såsom seminarister erhålla långt mer undervisning i att leda öfningarna än som nu är förhållandet. För en hvar tänkande är det sjelfklart, att äfven flickan är i behof af något motgift mot det i annat fall förderfbringande inflytande,

som stillasittande, det myckna läsarbetet och hennes sysselsättning i öfrigt utöfva på hennes hela organism. Önskligt vore, att läkarne ibland besökte gymnastiköfningarna, så att de icke, såsom händer, komma med sådana fullkomligt olämpliga påbud, som att en flicka kan få vara med om fristående rörelser, men icke om redskapsrörelser. Hvarje gymnast och alla, som till någon utsträckning sjelfva deltagit i dylika öfningar, veta, att bland de fristående rörelserna ingå många, som äro mycket ansträngande, under det att bland redskapsrörelserna finnas andra, som äro blott föga ansträngande och som stundom till och med tjena som inledning till en svårare fristående rörelse. Husläkaren bör derför icke utfärda befrielsebetyg från gymnastik, utan i samråd med skolläkaren, som ensam bör hafva denna skyldighet. — För att gymnastiken skall få det inflytande, hvaraf tidens unga qvinliga generation är i behof, är det nödvändigt, att gymnastiken omhuldas af skolan i sin helhet, och att öfningarna blifva förlagda på lämplig tid, så att barnen icke anse sig genom gymnastiken blifva beröfvade något af sin fritid. Likaså böra de icke vara för uthungrade och öfvertrötta, när de gå till öfningarna. För barnens egen skull böra de gymnastiserande indelas i afdelningar, som göras beroende af ålder, utveckling samt anlag och *icke* efter läsklasser. Detta gör det så mycket angelägnare, att alla, som hafva något att säga i skolan, tillräckligt intressera sig för gymnastiken, den fysiska uppfostran, ty endast om denna rätt tillgodoses, kan skolan lemna ifrån sig en jemförelsevis kraftig ung qvinna af det förra barnet, som skolan mottog. Ju mer intellektuelt arbete desto mer nödvändig är kroppsrörelse. Derför bör flickan icke, som i vissa skolor eger rum, när hon kommer upp i de högre klasserna, befrias från gymnastiken. Det är fullt så nödvändigt för den mer vuxna flickan att få komma i åtnjutande af en lämplig gymnastik, enär hon af naturen har mindre begär för rörelse än barnet och den yngre flickan, och i afseende på vanor, bruk och förhållanden äfven ofta hänvisas till allt för stor begränsning i afseende på kroppsrörelser. Genom *alla* läsklasser, för den vuxna flickan så väl som för barnet är gymnastiken absolut nödvändig.

När hvarken föräldrar, läkare eller lärarinnor till fullo förstå uppskatta vigten och betydelsen af kroppsrörelser för flickor, borde då icke ett upprop göras till flickskolorna så väl som till hemmen, till skol- och husläkare, att de mer beakta flickornas fysiska uppfostran. Den enda möjliga utvägen att afhjelpa det rådande missförhållandet vore kanske ett lagstadgande, att gymnastiken i flickskolorna bör skötas af fullt kompetenta lärarinnor och vara — *obligatorisk.*

Lifligt öfvertygad, att ett sådant upprop och obligatoriskt påbud skulle befrämja gymnastiköfningarnas bedrifvande i våra

flickskolor, anhålles att mötets deltagare till diskussion ville upptaga denna fråga.

Doktor Levin: Då jag i flera år varit läkare vid qvinliga läroverk, så har jag ganska stor erfarenhet af det obehag, som så väl flickorna som lärarne hafva utaf det derstädes rådande fria tillståndet med afseende på gymnastiken. Alla auktoriteter erkänna, att gymnastiken bör användas af *alla* eleverna, men då komma några föräldrar och säga, att det är onödigt; andra säga, att deras flickor äro för svaga, och andra, att deras hem är för långt aflägset. Härinför står naturligtvis läkaren alldeles maktlös, äfvenså gymnastiklärarinnorna och rektor, ty målsmännen hota att sätta sina flickor i en annan skola, och man måste i detta fall lämpa sig efter deras önskan. Jag kan ej medgifva, att den utvägen att söka bevisa och öfvertyga målsmännen om saken är den bästa; det skulle gå alldeles för långsamt. *Den enda riktiga utvägen är, att då statsanslag beviljas flickskolor, bör gymnastiken vara obligatorisk.*

Det är således denna synpunkt, som jag ville, att mötet starkast skulle betona.

Kapten Andersson: Jag ber få upplysa, att vid härvarande Högre elementarläroverk för flickor har gymnastiken under alla år varit obligatorisk, äfven innan detta läroverk begagnade sig af statsunderstöd. Jag har alltid rönt som gymnastiklärare ett stort tillmötesgående af föräldrarne, som omfattat gymnastiken med stor förkärlek; så har äfven förhållandet varit med skolans läkare, hvilken aldrig motsatt sig gymnastikundervisningen i flickskolan. Hvad befrielse från redskapsgymnastiken vidkommer, inträffar detta någon gång och befrias då flickorna vanligen från häfhvarfven och språnghvarfven. Inledaren talade om, att de gymnastiserande skulle delas i afdelningar, utan afseende på hvilken klass eleven tillhör. Hon bör sättas i den gymnastikafdelning, som är bäst lämplig för hennes utbildning.

Jag biträder inledarens uttalade önskan, att gymnastikundervisningen bör vara obligatorisk, men jag går längre än doktor Levin och säger, att obligatorisk gymnastik bör finnas ej endast i skolor, som ha statsanslag, utan i alla skolor. Det finnes nemligen i vårt land åtskilliga flickskolor, der man ej ansett sig böra betjena sig af statsanslag på grund af vissa vidhäftade vilkor. Ett statsanslag för en skola medför stora besvärligheter; föreståndarinnan skall lemna redogörelse, och är derjemte skyldig att vara underkastad en direktion, som har rättighet att ingripa i undervisningen. Derjemte tillkommer skyldigheten att hafva frielever, och många sådana.

Rektor Söderbaum: Det torde inom denna krets vara obehöfligt att accentuera det stora gagnet af gymnastik för den uppväxande qvinliga ungdomen. Jag tror ock, att opinionen inom landet i detta afseende är ganska stadgad och går i samma riktning.

Detta har också gjort att, såsom den föregående ärade talaren nämnt, flera flickskolor, utan någon maning från annat håll, hafva infört obligatorisk gymnastik. Det kan nog hända, att den på åtskilliga ställen saknas, men då beror det på ekonomiska svårigheter. Många af våra flickskolor hafva nemligen svårt att bestrida de oundgängligaste utgifterna, än mindre hafva de tillgångar att bygga gymnastikhus och aflöna lärare. Med kännedom derom synes det mig icke rätt att ålägga hvarje flickskola, som åtnjuter statsunderstöd, obligatorisk gymnastikundervisning. De hafva för dess åtnjutande att lemna undervisning antingen kostnadsfritt eller för nedsatt afgift åt ett större eller mindre antal elever, och många hafva svårt att komma ut dermed. Att derjemte lägga på dem skyldigheten att anskaffa särskild gymnastiklokal och hålla lärare, synes mig vara att fordra för mycket. Vi skola nemligen besinna, att anslaget, som utgår till dem, är jemförelsevis ringa, till några blott 500 kronor. Men ett uttalande har dock sin stora betydelse, och jag vill understödja, att mötet uttalar som sin åsigt, att *gymnastikundervisningen bör vara obligatorisk i de högre flickskolorna och särskildt anslag åt dem derför beviljas.*

Det kan ej dröja länge, innan regering och riksdag egna sin uppmärksamhet åt och sin omsorg om de högre flickskolorna. Deras åtgärder torde då gå i den riktningen, att större anslag beviljas på samma gång några allmänna bestämmelser utfärdas rörande organisation och undervisningsplan. Det skall dervid vara till gagn, att detta möte uttalar sig i hvad som gäller gymnastikundervisningen.

Medan frågan är på tal vill jag våga ett spörsmål, om icke, då det gäller flickors gymnastik, en del rörelser utaf dem, som öfvas med gossarne, kunde uteslutas, och åt flickorna gåfves hvad man kallar plastisk gymnastik, d. v. s. öfningar och anvisningar huru de skola gå, föra sitt hufvud, göra en gest o. s. v. Jag har tänkt mig, att detta skulle vara till särskildt gagn för de uppväxande flickorna.

Kapten Silow: Jag har den åsigten, att gymnastiken i flickskolan bör vara obligatorisk.

Frånsedt den nytta, som öfningarna i och för sig medföra, åstadkommes härigenom bättre ordning, och hågen för kroppsöfningar tilltager hos den stora mängden.

Hvad rektor Söderbaums yttrande vidkommer, om icke vissa

rörelser kunde uteslutas för flickorna, som brukas i gossarnes gymnastik, så ber jag få nämna, att det icke finnes någon väsentlig rörelseslägt, som användes för gossar, som helt och hållet bör uteslutas för flickor. Skilnaden ligger hufvudsakligast i ansträngningsgraden och delvis i arten. Jag uppmanar ej flickor att verkställa s. k. grenlängdhopp på hästen eller andra precipitanta rörelser, men af mindre ansträngande fria och bundna hopp, som roa flickorna, har jag aldrig funnit någon olägenhet.

Jag tackar inledaren af frågan; och gladde det mig särskildt, att en af våra lärarinnor upptagit densamma.

Kapten Andersson: Jag ber få vidhålla min uttalade önskan, att mötet måtte besluta, att obligatorisk gymnastikundervisning måtte förefinnas icke blott vid de läroverk, som ha statsanslag, utan äfven vid öfriga, som till sitt omfång äro med dessa jemförliga.

Direktör Cleve: Under flera år lärare i gymnastik vid en elementarskola för flickor, har jag på detta område någon erfarenhet.

Jag har aldrig funnit, att någon skilnad behöfver göras emellan gossar och flickor, då de skola öfvas i gymnastik på grund af olika kön. Talet om att språng på häst och rörelser i t. ex. grenstående utgångsställning ej skulle lämpa sig för flickor, är enligt min uppfattning fullkomligt betydelselöst. Flickor tycka lika mycket om att hoppa på hästen som gossar, och jag har ej haft anledning afhålla dem härifrån.

Doktor Levin: Det var icke min mening, att mötet endast skulle uttala sig för önskvärdheten af obligatorisk gymnastik i de skolor, som hafva statsanslag, utan jag ville påpeka, att jag ej såg något medel att framtvinga detta på annat sätt, än som jag nämnde.

Hvad olämpligheten att fästa detta vilkor vid ett statsanslag beträffar, tror jag ej, den är så stor, ty de läroverk, som åtnjuta statsanslag, äro så stora, att gymnastik der redan idkas. Då kunna ju alla deltaga, och det blir ingen ekonomisk betungelse.

Kapten Andersson: Hvad beträffar uteslutande af vissa rörelser, vill jag endast nämna den sanningen — ty en sådan är det ju — att *skönhetssinnet* utgör en ganska säker vägledare, då man tvekar att begagna den eller den rörelseformen.

Kapten Silow: För *små* gossar och flickor ställa sig väl i regel rörelserna temligen lika. Skilnaden tilltager med åren. Då

flickan uppnått 14 till 16 år, är det alldeles gifvet, att *vissa* rörelseformer måste uteslutas. Dock anser jag, som nämdt är, att ingen *rörelseslägt*, som användes för gossar, bör helt och hållet uteslutas för flickor, endast arten är olika. Skilnaden mellan hoppen i dans och de fria hopp, som göras i gymnastiken, är icke stor. Dessa rörelser tillhöra båda den slägt, som i gymnastik kallas *språng*, ehuru af olika arter.

Jag vill derför på det bestämdaste framhålla, att ingen för gossar väsentlig rörelseslägt bör helt och hållet uteslutas för flickor.

Professor Törngren: Förhållandet är ju i allmänhet, att om flickor och gossar växa upp tillsammans uti en familj under lyckliga förhållanden i alla afseenden, så, när de äro 12, 13 à 14 år, är skilnaden i deras rörelser stort ingen annan än den, som uppkommer af, att när flickan skall klättra öfver gärdesgården, så fastnar hon ofta, men gossen går fri.

Jag skulle till och med vilja hafva ungefär *lika drägt* för gossar och flickor under barnaåren till den tiden flickan är omkring 15 år. Derpå skulle hon vinna i helsa; hon skulle också derigenom få mera smak för kroppsrörelser.

Nu vill jag emellertid ej framställa detta såsom ett förslag, utan blott framhålla min ståndpunkt i den vägen. Jag minnes i min barndom flickor på landet klädda som gossar. Huruvida flickor skola under gymnastik få göra den ena eller andra rörelsen, är en annan sak. Det är tydligt, att man måste vara noggrannare med flickorna i afseende å val af rörelser, ty de äro ofta svagare än gossarne. Jag tror, att det ej skulle vara riktigt att fordra af flickor, att de skola hoppa lika mycket på häst och andra redskap som gossar göra. Hvarför gossarne hoppa *så mycket* på häst, har i allmänhet inga större skäl för sig, än att de tycka det är roligt.

Ingen vanlig menniska hoppar väl upp på en lefvande häst bakifrån. Friska flickor hafva precis samma uppfattning och smak. Känner sig flickan hafva krafter, så rusar hon också på hästen.

Det är ju riktigt, att rörelseorganen hos flickan böra utvecklas i afseende å det qvantitativa, sjelfva kraften.

Det qvalitativa bör likväl äfven tillräckligt tillgodoses, och dessa två fordringar få icke komma i strid med hvarandra, ty de stå i det innerligaste samband, och detta samband är af den väsentligaste betydelse för den harmoniska utvecklingen.

Rektor Söderbaum har icke fått svar på sin fråga, huruvida man skall göra rörelserna mera plastiska; huruvida det bör läggas ned något i öfningarna för att få flickan att gå på ett visst sätt

o. s. v. Min mening i detta afseende är den, att äfven gången står under rörelselagarne, och att man får noga akta sig för att framkalla någon tillgjordhet i förflyttning, ty sådant kommer nog lätt ändå.

När vi se en byggnad, som gör ett godt intryck på oss, så försöka vi att klargöra, hvad det är som är så tilltalande; vid närmare granskning finna vi, att detta är de särskilda delarnes öfverensstämmelse till något helgjutet. Så är det också med menniskobyggnaden. Och om denna skall utvecklas riktigt, så skall det ske med lämpliga rörelser, det vill säga sådana rörelser, som hafva sin betingelse i organismen sjelf, deremot icke sådana, som icke hafva ett förnuftigt skäl för sig. Med ett sådant tillvägagående följer äfven för flickan ökad förmåga att beherska rörelserna, och dermed rör hon sig äfven mera behagfullt, utan att hon behöfver veta af det, och ännu mindre beräkna det. Hennes rörelser bli naturliga, och hon behöfver icke taga behagsjukan till hjelp.

Det är så vi vilja hafva våra flickor uppfostrade, och för att få detta, biträder jag gerna den åsigten, att få *gymnastik obligatorisk i flickskolorna, utan afseende fäst vid, om dessa hafva eller icke hafva statsanslag.*

Löjtnant Lundgren: Jag har äfven litet erfarenhet på flickskolans gymnastikområde.

Jag har under många år i Göteborg dels tjenstgjort såsom lärare i en af de högre flickskolorna och dels öfvervakat öfningarna i densamma. Jag är fullkomligt af kapten Silows åsigt, och jag tror icke, att man behöfver utesluta någon rörelsegrupp i flickornas gymnastik.

Det är helt naturligt, att stegring får ske i rörelserna, blott man iakttager den försigtigheten att gå sakta tillväga, och då tror jag, att den unga qvinnan har stor nytta utaf rörelserna, och att de hos henne verka lika stärkande som hos männen.

Naturligtvis har jag aldrig under dessa många år, som jag ledt och öfvervakat rörelserna, haft några språng på häst, men min åsigt om saken är, att jag tror dem icke skada.

Långt innan denna skola fick något statsanslag, så omfattades gymnastiken med mycket intresse inom alla klasserna.

Jag är af den åsigt, att en bestämmelse om obligatorisk gymnastik skulle blifva till stor hjelp för lärarinnan eller läraren som leder gymnastiken.

Jag sluter mig till den åsigten, att gymnastiken i flickskolorna bör vara obligatorisk.

Kapten Annerstedt: Som familjefar och som fosterlandsvän frambär jag till fröken Högström min tacksamhet för de inlägg hon gjort i denna sak.

Den vigt, gymnastiken har för qvinnor, förstå vi alla; målet är att af dem bilda mödrar, ty på dem beror samhällets och hela nationens utveckling och lycka, och om vi genom Lings gymnastiksystem en gång komma derhän, att vi nå målet, att mödrarna blifva hvad de skola vara, då har han i sanning åt sig byggt ett minne, sådant att det dröjer länge innan det glömmes.

Fröken Högström framhöll önskvärdheten af att gymnastiken blefve obligatorisk inom flickskolorna och de reformer i klädedrägt och uppfostran, som deraf vore att förvänta. Häruti instämmer jag fullkomligt och ser häruti en möjlighet till förändring i det sätt, på hvilket barn nu uppfostras med lyx i klädedrägt och annan fåfänglighet.

Alla reformer äro svåra att genomföra, och för att nå det åsyftade målet fordras mycket arbete och tyvärr lång tid. Enda möjligheten är dock att lägga manken till och draga fram lasset. Väl vore, om gymnastiken mera omhuldades af den svenska qvinnan.

Skulle vi emellertid komma derhän och gymnastiken vinner det förtroende och det anseende, som den med rätta tillkommer, då hoppas jag, att i Sverige skola danas mödrar, som förståndigt uppfostra sina barn, så att döttrarna i sin ordning rätt uppfatta och utföra sin mission, och sönerna blifva sådana att, då det en gång kräfves, de äro redo att, hvar och en på sin plats, arbeta för och försvara konung och fädernesland.

Öfverläggningsämnet 11.

”Förslaget till stadga för rikets allmänna läroverk”, i hvad det rör kroppsöfningar och gymnastiklärarne, samt offentliga uttalanden och yttranden härom.

Direktör Cleve: Då allt talande om att fatta sig kort hitintills lemnats utan afseende, blir följden nu den, att tiden icke medgifver hvarken att inleda eller diskutera denna betydelsefulla fråga, utan jag måste öfverhoppa såväl redogörelsen för nu gällande läroverksstadgas innehåll, som de olika komitéernas förslag till ändringar af detsamma, och endast hålla mig till hvad komiterades förslag af den 13 januari 1891 innehåller rörande gymnastiklärarnes aflöning.

Komitén har föreslagit, att gymnastiklärarnes löner gjordes beroende af, huru de gymnastiska öfningarna anordnades vid de olika läroverken, och härigenom kunna lönerna komma att utgå med en så stor skilnad som 1,300 kronor, och detta kan omöjligen vara riktigt. Att göra gymnastiklärarens inkomster beroende på huru vederbörande behaga indela ungdomen i flera eller färre gymnastikafdelningar, eller på vederbörandes olika uppfattning angående lärjungarnes befrielse från gymnastiköfningarna, äro principer, som på intet annat håll tillämpas. Gymnastiklärarnes aflöning bör väl liksom alla andra lärares utgå i form af lön och tjenstgöringspengar och vara grundad på en bestämd och fast lönestat.

Direktionen öfver kungl. gymnastiska centralinstitutet har i sitt utlåtande rörande aflöningsfrågan kommit till ett resultat, som af alla intresserade parter borde kunna antagas. Det är enkelt att tillämpa, lemnar ej rum för olika tolkning, tillgodoser gymnastiklärarnes behof och blifver i tillämpningen billigare än komiterades förslag.

Ingen kan veta huruvida den nye chefen för ecklesiastikdepartementet kommer att framlägga komiterades förslag för instundande riksdag eller icke, men i hvilket fall som helst anser jag, att mötet bör vidtaga alla möjliga åtgärder för att så skyndsamt som möjligt hos departementschefen göra vördsam hemställan om, att det af nämnda direktion föreslagna aflöningssättet måtte läggas till grund för en blifvande ny aflöningsstat för läroverkens gymnastiklärare.

Till direktionen öfver kungl. gymnastiska centralinstitutet föreslår jag, att mötet ville besluta en tacksamhetsadress för det stora intresse direktionen ådagalägger såväl med afseende på vår gymnastiks rationella utveckling som för gymnastiklärarnes väl, hvilket senare nu fått sitt uttryck i förslaget till ny löneberäkning.

Professor Törngren: Jag tager för gifvet, att flere bland gymnastiklärarne icke känna till det förslag, som direktionen öfver kungl. gymnastiska centralinstitutet gjort angående gymnastiklärarnes löner.

Vid läroverk med det minsta antalet lärjungar föreslås deri en lön af kronor 1,200; vid de öfriga icke så obetydligt högre, så att uti 12 högre läroverk skulle lönen blifva 2,000 kronor med 2 ålderstillägg à 250 kr.

I de andra fullständiga läroverken skulle ålderstilläggen blifva 200 kr.

Detta gör att pensionerna äfven blifva större.

Då gymnastikläraren är 60 år och har 30 tjensteår, så får han sin lön i pension.

Det är ej tu tal om, att direktionens förslag är för läraren jemförelsevis synnerligen fördelaktigt. Slutliga afgörandet blir en riksdagsfråga, men jag ser intet hinder för att detta möte redan nu uttalar sig för direktionens förslag. För gymnastikens och gymnastiklärarnes skull hoppas jag, att förslaget kommer att gå igenom, och vill regeringen och är riksdagen gymnastiklärarne bevågen, så skall det nog äfven så ske; ty utgiften för statsverket behöfver ej dermed blifva större, än den blir efter komiténs förslag; men det är ej sagdt, att saken nu genast derför låter ordna sig.

Direktör Cleve: Med anledning af det arbete, som direktionen för centralinstitutet har nedlagt med afseende på dessa frågor och den stora välvilja, hvarpå detta förslag är ett tydligt bevis, kan jag omöjligen vid detta tillfälle underlåta föreslå, att det närvarande gymnastikläraremötet till direktionen uttalar sin tacksamhet.

Kapten Silow: Instämmer.

Öfverläggningsämnet 12.

"Hvad kan och bör göras för att få gymnastiköfningarna bättre tillgodosedda och mera allmänna på alla områden inom vårt land?"*

Kapten Norlander: Första vilkoret vore enighet mellan dem som arbetade i gymnastikens tjenst, att arbeta för *kraft, mod* och *en sedlig uppfattning:* en sund själ i en sund kropp.

Vidare borde man vara mån om att sprida kunskapen om detta system, så att man förstode att uppskatta det, som nu vore föremål för hela den bildade verldens beundran, så långt det blifvit kändt och pröfvadt. Det Lingska systemet stode ännu oupphunnet, må man derför icke sakna kraft att försvara det, när det orättvist angripes, icke vika för en förvänd smak; det vore ett helgerån om något. Må derför alla vi som bildat oss ett omdöme om dessa frågor och förstått systemets förtjenster också söka göra vårt folk delaktigt deraf!

---

* På inledarens anhållan, återgifvet efter ett tidningsreferat af ett föredrag, hållet vid ett annat tillfälle, öfver samma ämne, hvadan det icke till fullo stämmer med hvad på mötet yttrades. *Utg.*

Gymnastiken öfvas hos oss dels *obligatoriskt*, dels *frivilligt*, den obligatoriska bäst på det militära området, der gymnastiken haft snart sagdt omskapande verkningar på manskapet.

Gymnastiken borde vara obligatorisk vid *alla* statens läroanstalter. Hittills är det blott de allmänna läroverken och seminarierna, som ha obligatorisk gymnastik, och här borde den förändring vidtagas, att tiden valdes mera lämpligt än hvad många gånger är fallet och sträcktes ut så att den äfven lemnade plats för de fria lekarne, ty gymnastiken måste sättas såsom en *motvigt* mot alla andra läroämnen och icke såsom ett knappt tåldt undervisningsämne vid sidan af alla de andra. Dessutom skulle ämnet kunna göras mera fruktbringande om der lemnades en teoretisk insigt i det ur någon lämplig lärobok, så att insigt deri gjordes t. ex. nödvändig för dem som skulle aflägga maturitetsexamen — »Ingen student borde få lemna läroverket utan att veta hvad han gjort på gymnastiksalen. Som det nu är, är kunskapen alltför knapphändig.» Likaså borde alla de som utgå såsom embetsmän ha insigt i hvad svensk gymnastik är. Som det nu är, finnes det skolor, der öfningarna mycket vårdslösas, fastän de ju äro tydligt föreskrifna och lämpligt inredda salar finnas.

Folkskolorna ha blott undantagsvis fått ordnad gymnastik, men det borde sättas som vilkor för statsanslaget att gymnastik öfvades.

Flickskolorna borde likaså ha obligatorisk gymnastik, eljest intet statsunderstöd. Följden blir ock nu den, att lärjungen fattar det som alldeles personlig grace att deltaga deri.

Den frivilliga gymnastiken hade vunnit icke så ringa anslutning och det vore att hoppas, att spridningen blefve ännu större i mån som gymnastikens nytta inses. Det vore också önskligt att studenterna finge bättre teoretisk insigt, så att de kunde öfvertaga ledningen, hvarigenom särskildt lekar, som stå gymnastiken nära, finge bättre tillämpning och spridning än hvad nu vore fallet.

En svaghet som i allmänhet vidlådde den frivilliga gymnastiken vore, att den så lätt skattade åt idrotten till öfverdrift på gymnastikens bekostnad. Der tendenser visa sig åt det hållet, vore det ledarens ovilkorliga skyldighet att »hålla igen», ty han såsom sakkunnig hade ansvar för ledningen likaväl som förtjensten af en samvetsgrann öfning.

Täflingar vore icke att förkasta, men det skall vara täflingar mellan olika afdelningar och icke mellan enskilda personer.

Den stora allmänheten borde undervisas i hvad saken gäller genom lämpliga skrifter, på hvilka man gerna kunde utdela pris för att få några lämpliga sådana i gång. Nu får allmänheten oftast sina uppgifter ur tidningar, som vanligen ha en skef uppfattning om saken. Pressen är en stor magt, som kunde göra

mycket för vår sak, och den skulle med någon sakkännedom icke kunna prisa idrotten i den osunda form, hvari denna mången gång förekommer.

Till den frivilliga gymnastiken hörde också den som öfvades vid somliga folkhögskolor, särskildt Hvilan i Malmöhus län hade fullt ordnad gymnastik. Den frivilliga gymnastiken var stundom förbunden med skytteföreningar.

Gymnastiken bör börja vid så tidiga år som lifskraften tillåter. Vid skolorna har man ock indelat lärjungarne i olika afdelningar, för att läraren efter barnens ålder skall kunna göra sitt urval af rörelserna. Något som dertill talar för att barnen tidigt få gymnastisera är, att de derigenom befrias från en hel mängd otympliga rörelser. Flickor och gossar kunna gymnastisera tillsamman i regel till 12:te året. Deras olika bestämmelse gör att de sedan måste delas på skilda afdelningar. Hvad beklädnaden beträffar får man noga tillse, att den icke äro för trång, framför allt icke tryckande på bröstet.

Huru en sak kan drifvas fram genom lämpliga småskrifter, när den tages om hand af enskilda kraftiga personer, visar oss förhållandet i Danmark, der svensk gymnastik öfvas numera öfver hela landet och detta hufvudsakligen på frivillighetens väg. Traktens befolkning kommer tillsammans efter slutadt dagsarbete och får sin gymnastik åtminstone ett par gånger i veckan. I Köpenhamn fans numera ett gymnastiskt institut, der gymnastiklärare utbildas. Danmark har derför fullt återgäldat hvad det fått lära af oss genom sin uthållighet och trohet mot det Lingska systemet.

Menniskans kroppsliga utveckling är lika nödvändig som den andliga. om harmonien dem emellan icke skall blifva störd. Man hör till och med ordspråksvis: »Helsan framför allt», och är helsan en så vigtig gåfva, så böra vi väl med tacksamhet vårda arfvet från vår store mästare Ling, som just visat oss. huru vi skola *skapa* och *bevara* helsa. Gymnastiken kan icke bota allt elände och det ger den sig icke ut för, men den kan ändå göra under på sitt sätt, det få vi icke heller glömma. Genom en allvarlig gymnastiköfning upprätthålla vi kroppens jemnvigt, och — detta är en mycket värdefull och vigtig sak! — döden skall då i de allra flesta fall komma såsom lifvets fulländning så smärtfri som en skilsmessa mellan kropp och själ gerna är tänkbar.

Inledaren sammanfattade sitt anförande i följande punkter:

1:o) samarbete mellan gymnastiklärare;

2:o) obligatorisk gymnastik i tillräcklig utsträckning förenad med den fria leken och idrotten inom alla statens undervisningsanstalter och inom dem staten skänker understöd;

3:o) meddelande af kännedom om Lingska gymnastikens principer och det såväl vid gymnastikundervisning i skolor som ock

vid universitet samt äfven, så vidt möjligt är, åt allmänheten genom föredrag, artiklar m. m.;

4:o) anordnande af frivillig gymnastik i förening med lek och idrott i stad och på landet för alla klasser inom folkhögskolor, folkskolor, skyttegillen m. fl.

Doktor Levin: Jag vill endast fästa mig vid den definition, som inledaren gjorde på »samarbete och enighet»*. Jag anser den ej riktig.

Jag ser ett bättre samarbete deri, att då en hvar bemödar sig att se klart mot målet, han fritt och öppet må vandra den väg mot detsamma, han anser den rätta, väl fördragande att andra gå andra vägar, alla ömsesidigt gifvande och tagande lärdomar.

Professor Törngren: Med anledning af hvad som under öfverläggningen förekommit, skulle jag vilja hemställa, att mötet något mera tryckte på, hvad som gälde *universiteten*. Jag anser nemligen såsom ett väsentligt vilkor för det helas framgång, att dessa, universiteten, böra vara försedda med tillräckliga öfningsplatser, ej blott gymnastiksal, utan ett fritt område i fria luften, der de studerandes ålder tillhöriga öfningar skulle på ett lämpligt sätt kunna öfvas. Detta bör väl äfven inordnas i resolutionen.

Kapten Balck: Punkterna i denna resolution äro så många och så vidlyftiga samt äro till motivering och praktisk tillämpning så föga utarbetade, att jag undrar, om icke äfven de komma att höra till de »fromma önskningarna». Det är ej svårt att önska eller framställa förslag, ej heller att fatta en resolution, men att utföra förslagen — det är frågan! Ingen torde förneka, att grundtonen och afsigten i dem alla är välmenande, men jag för min del hyser en viss tvekan, om vi skola taga oss så mycket före på en gång. Ämnet är så vidtomfattande, att det skulle fordras oerhördt arbete att utreda det. Det gäller intet mer och intet mindre än hela vårt gymnastikväsende i alla dess grenar.

Professor Törngren: Det »myckna», som vi taga oss före, är endast framstälda önskningar, som skulle utstråla hvar och en i sin riktning. Om man skall fatta någon resolution på detta föredrag, kan man ej utelemna någon af dessa punkter, och det är ingen fara för mötet, om det vill uttrycka våra önskningar, såsom t. ex. att öfningarna i alla statens läroverk skola vara obligatoriska. Se blott på teknologerna, de hafva inga ordnade kroppsöfningar.

---

* Denna inledarens definition återfinnes icke i det här refererade föredraget. *Utg.*

Om mötet besluter något annat, skall jag visserligen finna mig deri, men för den händelse, att dessa punkter antagas — hvilket vore det riktiga — skulle jag vilja äfven ha infördt, att universiteten skola hafva öfningslokaler icke blott inom, utan äfven utom hus.

Kapten Littorin: Såsom varande lärare vid Upsala universitet skulle jag för min del vara mötet ytterst tacksam, om det ville göra något yrkande. Förhållandet är emellertid, att vi ligga i underhandling att ändtligen få en ny gymnastiklokal äfvensom en mer än behöflig idrottsplats.

Det finnes dock ytterligare en kategori, som jag skulle vilja få tillgodosedd genom en sådan resolution. Det gifves nemligen vid *seminarierna* personer, som tänka egna sig till folkskoleinspektörer. De hafva ingen skyldighet att genomgå fjerde klassen, men komma sedan att bedöma gymnastiköfningarna i folkskolan.

Ordföranden general Peyron: Innan jag afslutar mötet, ber jag å mötets vägnar få hembära ett tack till alla dem, som genom sina anföranden gjort inlägg i gymnastikfrågorna, och jag uttrycker den förhoppningen, att dessa anföranden och de meningsutbyten, som här egt rum, måtte lända till det uppväxande slägtets bästa. Jag ber särskildt få tacka herrar ledamöter af styrelsen.

Professor Törngren: Innan mötet upplöses, är det för detsamma ett behof att uttrycka sin verkliga, innerliga, stora och helt och hållet naturliga tacksamhet till sin ordförande. Utan general Peyrons stora intresse för gymnastiken, utan hans vana att leda förhandlingar, hans tålamod med såväl långa som korta föredrag, hans öfverseende med yttranden, som möjligen varit mindre lämpliga, och framför allt den välvilja, han visat icke blott mötet på grund af dess uppgift, utan ock särskildt hvar och en, så kan jag ej få ord nog goda för att uttrycka den tacksamhet, som jag och — jag är alldeles öfvertygad derom — hvarje medlem känner för denna stora välvilja, herr generalen visat oss. Särskildt få vi hoppas, att, om något mindre gynsamt intryck från mötet skulle fäst sig i minnet hos herr generalen, denna samma välvilja måtte vara stor nog för öfverseende. Vi önska, att vi alltid hade så erfarna händer att föra vår klubba. Jag slutar med uttalande af den förhoppningen, att herr baron måtte gå till mötes en fortsatt långvarig och vacker verksamhet såsom hittills, samt tillönska vi herr baron med hela hans hus en framgångsrik och lycklig framtid.

Ordföranden general Peyron: Jag ber få vara innesluten i samtliges vänskap och hågkomst samt *afslutar mötet.*

På grund af mötets beslut (§ 12 i protokollet den 5 januari kl. 10 f. m.) införas här inledningsföredragen till de frågor som ej kommo under diskussion. *Utg.*

Inledning till öfverläggningsämnet 13.

Borde icke äfven ordinarie öfningslärare vara ledamot af läroverkskollegium?

Kapten Andersson: I Kongl. Maj:ts nådiga stadga för rikets allmänna läroverk, 3 kapitlet § 107, heter det rörande läroverkskollegium: »ledamot — — —»

Häraf framgår, att ordinarie öfningslärare *icke* är ledamot af läroverkskollegium.

Det faller af sig sjelft, att vid rådplägning om sådana frågor, hvilka röra lärokurser eller val af läroböcker, öfningslärare ej ha anledning att deltaga; men deremot finnas andra, i hvilkas ej allenast öfverläggning, utan äfven beslut, han, efter min mening, bör anses ega kompetens och rättighet att deltaga, och sådana äro frågor af ekonomisk natur.

Hvarför skulle en öfningslärare sakna de förutsättningar, som andra skolans ordinarie lärare anses ega vid bedömandet af de skolan tillhöriga kassors förvaltning och användning?

Hvarför skulle en ordinarie öfningslärare, efter att i många år ha verkat i den skolas tjenst han tillhör, känna för henne mindre intresse än vikarien-ämnesläraren från gårdagen, som visserligen »ensam med fullt ansvar förestår en annan lärares tjenst» — som det heter — men som i öfrigt står alldeles främmande för det läroverk, han kanske redan nästa termin har utbytt mot ett annat?

Och är det icke lika mycken sannolikhet för, att en sedan många år vid ett läroverk anstäld öfningslärare känner en lärjunges ekonomiska vilkor lika väl som andra läroverkets lärare, hvars flertal kanske icke ens haft denne lärjunge någonsin om händer? Och dock, vid utdelning af stipendier, har öfningslärarens ord intet att betyda. Den lärjunge, om hvilken frågan, i sagda syfte, gäller och som kanske tillhör någon af skolans högre klasser, honom har öfningsläraren således följt under loppet af många år, sett honom dagligen termin efter termin, lärt känna hans både goda och mindre goda sidor, hela hans sinnesriktning; men uttala sig öfver honom vid tillfällen, som det nämnda, det har han, öfningsläraren, icke rätt till.

Har man månne ansett sig haft skäl att befara, det öfningsläraren ej skulle hafva samma oveldiga sinne, samma känsla för rättvisa eller samma förmåga af urskilning som ämnesläraren?

Endast i frågor, som röra ordning och tukt, ege öfningsläraren att i kollegiets öfverläggningar och beslut deltaga; men i andra, som röra läroverkets öfriga angelägenheter, må rektor — heter det — om han finner skäl, tillkalla öfningslärare, för att i öfverläggningarna, men *ej* i besluten deltaga.

Han står sålunda, öfningsläraren, faktiskt utom den kår, han skulle tillhöra och utanför de läroverkets angelägenheter, som dels äro af mest grannlaga natur, dels äro nära förbundna med läroverkets anseende.

Det skulle vara af intresse att få höra mötets mening beträffande detta lagstadgande. Delar mötet min åsigt, kan måhända den resolution, mötet afgifver, verka till ändring af anförda förhållanden — om icke förr, så då, när vid undervisningsfrågans lösning ny läroverksstadga utarbetas.

Inledning till öfverläggningsämnet 17.

Om det Lingska gymnastiksystemet af någon anledning synes hotadt, hvarifrån eger man att förvänta en i första hand uttalad varning?

Kapten Andersson: Ja väl, hvar annorstädes ifrån, om icke just från den gymnastikens högskola — kongl. gymnastiska centralinstitutet — derifrån allt initiativ i gymnastiskt hänseende i vårt land borde utgå? Hvilken står väl närmast att värna Per Henrik Lings stora lifsgerning, om icke just detta institut, som tillkommit på hans initiativ?

Har då någon fara hotat den svenska gymnastiken? — För hvilket attentat *har* hon väl varit eller *är* hon väl utsatt?

Jo, har man sagt, i och med den internationella gymnastikfest, som i fjor i maj månad egde rum i hufvudstaden, och framför allt genom den form, organisationskomitén gaf åt inbjudan till denna fest. Emellertid må denna fråga icke ställas till dem, som under första hälften af förlidet år *öppet* gåfvo sina betänkligheter tillkänna beträffande nämnda fest! Hon må fast hellre ställas till centralinstitutets ledande män.

Jag har förvarade, förutom åtskilliga bref, etthundrafjorton tidningsuppsatser, hvilka blefvo mig från obekanta afsändare tillskickade under sagda tid — första hälften af förlidet år — och i hvilka varningar uttalas mot denna fest; men icke i *någon* af dessa uppsatser har centralinstitutets lärare eller styrelse tagit till ordet för att klargöra förhållandet: *om* och i hvilket afseende den svenska gymnastiken skulle menligt påverkas genom ifrågavarande fest.

Och dock, det är att märka, var det en af centralinstitutets egna lärare, nej, öfverlärare, som var den förnämste ordnaren af denna mycket omordade och mångomskrifna fest.

Väl må man spörja: Skulle samverkan centralinstitutets lärare emellan icke vara större än att en del af dem, och deribland insitutets föreståndare, helt overksamt bevittna, huru en eller några andra institutets lärare stå i begrepp att »våldsamt förgripa sig på den sak, de alla äro satte att vårda och främja»? Ja, »våldsamt förgripa sig på» har varit ett af uttrycken, långt ifrån det starkaste, hvilket förekommit i nämnda uppsatser. Har förhållandet kunnat vara sådant, att på den vänliga öfverenskommelsens väg intet varit möjligt att uträtta, för att förebygga denna hotande fara eller, än värre, har man ej ens vårdat sig om att göra ett försök i anförda riktning, då innebär detta långt farligare följder för den svenska gymnastiken än hållandet af en trenne dagars internationell gymnastikfest.

Med afsigt undviker jag att här tala om de agitationer, hvilka bedrefvos före festen, och vid hvilka man icke underlät att begagna sig af såväl *lockelser* som *hotelser,* för att öka antalet af vare sig synliga eller osynliga motståndare till festen och dess anordnare. Till de osynlige hörde den, hvilken, efter mångas uttalanden, bort vara den *förste,* som inom den gymnastiska verlden sagt sin mening härutinnan. Först *efter* festen, i en denna behandlande uppsats, införd i senaste häftet af Tidskrift i gymnastik, får man del af gymnastikens främste målsmans mening.

Enligt nämnda uppsats befans det alldeles i sin ordning att *läroverkens* gymnastiklärare protesterade mot denna fest; ja, der står sid. 489: »att det skulle hafva varit bevis på en oförklarlig likgiltighet, ifall gymnastiklärarne icke yttrat sig vid detta tillfälle, då det anordnades en anspråksfull internationell gymnastikfest», och der står vidare: »vi behöfva ej påpeka» etc. etc. (se tidskriften sid. 489).

Man må väl fråga: Hvem stod närmast att ådagalägga denna omtänksamma försigtighet, detta *redbara* begär, om icke föreståndaren för centralinstitutet sjelf, som väl också af svenska staten tillgodoses med löneförmåner, hvilka han väl sannolikt icke skulle vilja utbyta mot en läroverkens gymnastiklärares.

Då jag är gymnastiklärare och tillhör dem, som *icke* låtit anvärfva sig att deltaga i denna allbekanta protest, har jag ju sålunda blifvit anklagad för att vid ifrågavarande tillfälle *icke* hafva ådagalagt en omtänksam försigtighet och ett redbart begär.

För min del bär jag med jemnmod denna beskyllning, glädjande mig åt, dels att hafva troget följt min öfvertygelse, dels att icke hafva medverkat vid sönderplockandet af en man, som under en följd af år med varmaste intresse arbetat förtjenstfullt och med af

hela landet erkänd framgång i sitt kall; att ej hafva prisgifvit hans person i nidskrifter sådana som denna: »Gymnaster på krigsstråt», hvilken, bland andra oförsyntheter som ifrågakommo, man lät utdela vid sjelfva ingången till platsen för festen.

Jag sade, att jag följt min öfvertygelse, och denna är också, att någon skada för vårt svenska gymnastiksystem ingalunda kunnat eller kan komma att uppstå genom eller såsom följd af denna fest. Skulle vi, svenska gymnastiklärare, vara så svaga i vår tro på detta systems förträfflighet, att hon kunde rubbas derför, att ett hundratal utländningar hitkommo och visade oss sina konster? Ingen kan gerna tänka sig detta! Ej heller kunna gymnastiklärarne frestas att i gymnastiksalarne upphänga ett hundratal trapez eller belamra salens golf med massor af barr och reck, derför att de hört talas om eller åsett de undransvärda rörelser hit inbjudna utländningar utfört å dessa redskap; ty hvarken finnes tid att under en gymnastiklektion låta en afdelning på 80, 90, ja, stundom öfver 100 pojkar begagna sig deraf, ej heller våga de äfventyra dessa pojkars lif och lemmar genom att använda dylika redskap.

Men om en kraftig ung man, efter slutad skoltid och derunder erhållen rationell gymnastikutbildning, sluter sig till en gymnastikförening af unga friska män, hvilka än vidare vilja utbilda sina krafter, och dervid begagna sig af redskap, som, om de också stundom locka till äfventyrligt djerfva rörelser, dock förhöja modet och beslutsamheten, finner jag intet ondt häruti.

Visserligen bör gymnastikläraren tillse, att i händelse frivilliga gymnastikföreningar uppstå vid det läroverk, han är anstäld, sådan förening bedrifver sina öfningar på ett för helsan nyttigt sätt samt hvad rörelseformer och rörelseföljder vidkommer, i öfverensstämmelse med den pedagogiska gymnastiken. Men att oombedd söka ingripa i öfriga frivilliga gymnastikföreningars öfningar eller söka stadga lagar för dessa, dertill hafva herrar gymnaster ex professo ingen rättighet, och lämpligt vore det icke heller.

Om vi ombedjas att vara dessa föreningars ledare, kunna vi väl uppställa vilkor för dessa öfningars bedrifvande, och om dessa vilkor icke antagas, afsäga oss ledarebefattningen; men det är också allt.

Och är detta min ställning till hvad beträffar gymnastiken inom de frivilliga gymnastikföreningarna.

Deras mening, som hållit före att vår gymnastik haft något att befara genom festen förlidet år, kan jag således *icke* biträda. Någon fara har jag och många med mig icke kunnat spåra. Och hvad ändtligen beträffar klandret mot ordalydelsen, organisationskomitén gaf åt inbjudningen, och hvilken ordalydelse man gjorde sig så stort besvär att på alla sätt nagelfara för att än i ett än i ett annat ord tro sig hitta en ond afsigt, så blef detta klander

slutligen till en i ögonen fallande yttring af förhatligt och omanligt småsinne.

Man har ofta påbördat oss svenskar att ega en stor portion afundsjuka, och vi ha äfven i det allbekanta uttrycket: »den kongl. svenska afundsjukan» erkänt oss ega denna mindre vackra egenskap; men vi ha nu också helt nyligen anträffats besitta en icke ringa grad af inbilskhet. Eller hvad annan benämning kan väl gifvas åt den föreställningen, att det endast skulle vara oss svenskar förbehållet att få tänka öfver gymnastik, att, hvad beträffar denna, *vi* skulle, af alla verldens nationer, vara den enda, som satt inne med *hela* sanningen och hade rättighet att för all framtid förblifva sittande med henne i orubbadt bo.

Emellertid — och det var derhän jag ville komma — det var från gymnastiska centralinstitutet elden utbröt, det var också derifrån åtgärder *i första hand* borde vidtagits för att släcka honom, innan man anropade om hjelp utifrån, för så vidt nemligen icke känslan af solidaritet *skall,* på grund af *tradition,* vara främmande för *dess* lärarekår och endast påträffas hos läroverkens gymnastiklärare, för att af centralinstitutet kunna användas vid påfallande behof.

Emellertid, huru meningarna än brytas, böra läroverkens gymnastiklärare ha rättighet söka och mottaga stöd för sin tro, sin uppfattning från den skola, det institut, der de danats till lärare. Och detta instituts främste böra icke *varsamt* undandraga sig, då önskan är att slå ett slag för den sak, hvars förnämsta förkämpar de äro, öfverlemnande åt läroverkens, enkannerligen läroverkens i provinsstäderna, gymnastiklärare att utkämpa striden, under det de sjelfva förbehålla sig att i allsköns lugn såsom stridsdomare åskåda henne för att sedermera framkomma med redogörelse om utförandet.

Till sist ber jag få göra en anmärkning mot redigerandet af min här uppstälda fråga. Då jag afsändt henne till mottagaren af samtliga för öfverläggning vid mötet lemnade frågor, var hon affattad sålunda:

Om det Lingska gymnastiksystemet af någon anledning synes hotadt, hvarifrån ege man att förvänta en i första hand *öppet* uttalad varning?

Ordet »öppet» återfinner jag icke, och meningen var, att frågans innebörd skulle närmast framträda just i *detta* ord, hvilket jag också i mitt anförande sökt antyda.

